

George Cosbuc

PUBLICAŢIE A ELEVILOR LICEULUI „UNIREA” FOCSANI

ANUL XV
(SERIE NOUA.)

1986
oct.-dec.

LICEUL „UNIREA” — 120

DENUMIRILE...

1866 (primele luni) – Gimnaziul „Alexandru Ioan I” din Focșani

1866–1880 – Gimnaziul din Focșani

1880–1884 – Gimnaziul „Unirea” din Focșani

1884–1929 – Liceul „Unirea” din Focșani

1929–1953 – Liceul de Băieți „Unirea” din Focșani

1953–1959 – Școala Medie Nr. 1 din Focșani

1959–1965 – Școala Medie „Unirea” din Focșani

1965–1977 – Liceul „Unirea” din Focșani

1977 – Liceul Industrial „Unirea” din Focșani

...ȘI DIRECTORII SĂI DIN PERIOADA 1866-1986

Ștefan NEAGOE	1866	Alexandru ISPAS	1933
Neculai TIPEIU	1866 — 1867	Alexandru ARBORE	1933 — 1934
Mihail CONSTANTINIU	1867 — 1873	Constantin LEONESCU	1934 — 1938
Dimitrie CAIAN	1873 — 1889	Ioan ENESCU	1938
Gheorghe PAMFIL	1889 — 1895	Vasile MIHORDEA	1938 — 1939
Emil CONSTANTINESCU	1895 — 1900	Ion DIACONU	1939 — 1940
Constantin CALMUSCHI	1900 — 1902	Dumitru I. POPA	1940 — 1941
Petre MIHĂILEANU	1902	Costache DIACONESCU	1941 — 1945
Savei RAHTIVAN	1902 — 1904	Ghiță CHIRIAC	1945 — 1948
Simion CRAINIC	1904 — 1907	Corneliu RUSESCU	1948
Teodor IORDĂNESCU	1907 — 1910	Paul FLORENȚIU	1948 — 1950
Simion CRAINIC	1910 — 1913	Neculai APOSTOL	1950 — 1951
Teodor IORDĂNESCU	1913 — 1919	Stelian CONSTANTINESCU	1951 — 1958
Ovidiu ȚINO	1919 — 1920	Gheorghe CONSTANTINESCU	1958 — 1959
Spiridon LĂDUNCA	1920 — 1922	Corneliu RUSESCU	1959
Ovidiu ȚINO	1922	Gheorghe PETRONI	1959 — 1968
Alexandru GEORGIADI	1922 — 1926	Aurel BUDESCU	1968 — 1975
Vasile BĂLĂNESCU	1926 — 1927	Neculai CHIFAN	1975 — 1978
Alexandru GEORGIADI	1927 — 1929	Pamfil POPESCU	1978 — 1980
Alexandru ISPAS	1929 — 1931	Cecilia MAIOROV	1980 — 1986
Alexandru ARBORE	1931 — 1933	Petrache DIMA	1986

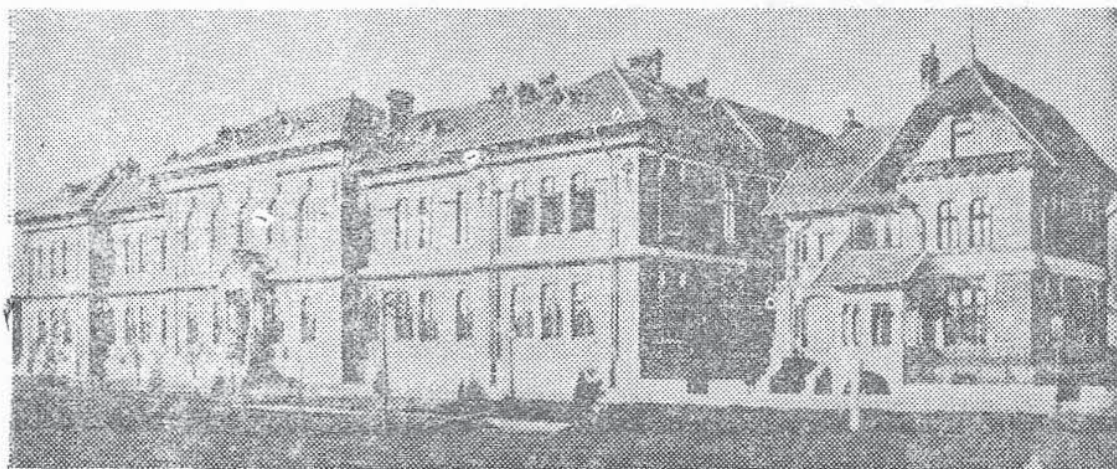
REVISTA NOASTRĂ

PUBLICAȚIE A ELEVILOR LICEULUI „UNIREA” DIN FOCȘANI,
FONDATA ÎN 1912,
DISTINSĂ, ÎN CADRUL CONCURSULUI NAȚIONAL
AL PRESEI ȘCOLARE, CU PREMIUL I, ÎN 1978 ȘI ÎN 1981,
ȘI CU „PREMIUL SPECIAL AL JURIULUI
PENTRU CEA MAI BUNĂ REVISTĂ ȘCOLARĂ DIN ȚARĂ”,
ÎN 1979 ; ÎNREGISTRATĂ LA U.N.E.S.C.O. ÎN 1980

Fondator : prof. Dimitrie PAPADOPOI

Coordonator : prof. Petrache DIMA

EVENIMENT

Liceul „Unirea“ la 120 de ani de existență^{*)}

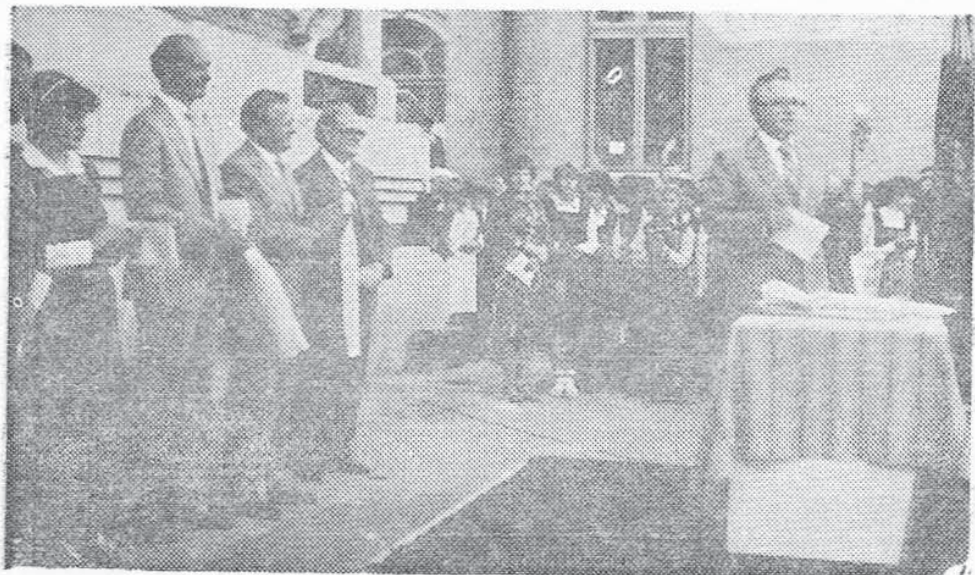
Bătrînul și mereu tînărul nostru liceu trăiește momentul sărbătoros al începutului celui de-al 121-lea an școlar.

Inițiat la 1 ianuarie 1866, în urma unui decret semnat de Cuza, cu un an înainte, Gimnaziul „Alexandru Ioan I“ din Focșani a pornit la drum doar cu o clasă și cu un singur profesor, Ștefan Neagoe, care predă toată obiectele și care, se înțelege, era și director.

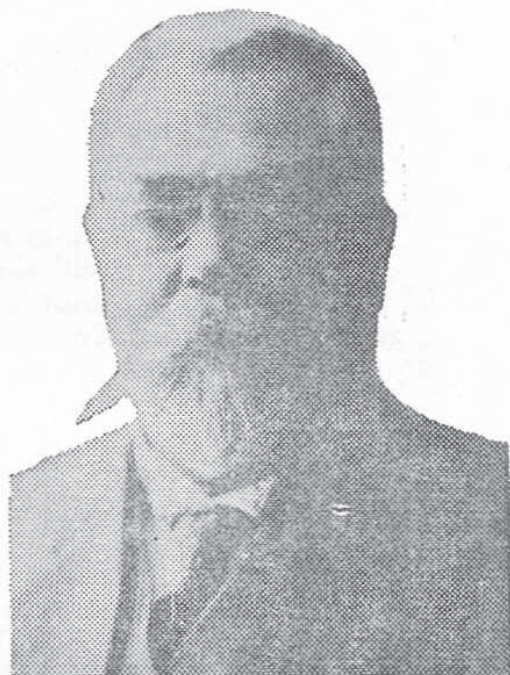
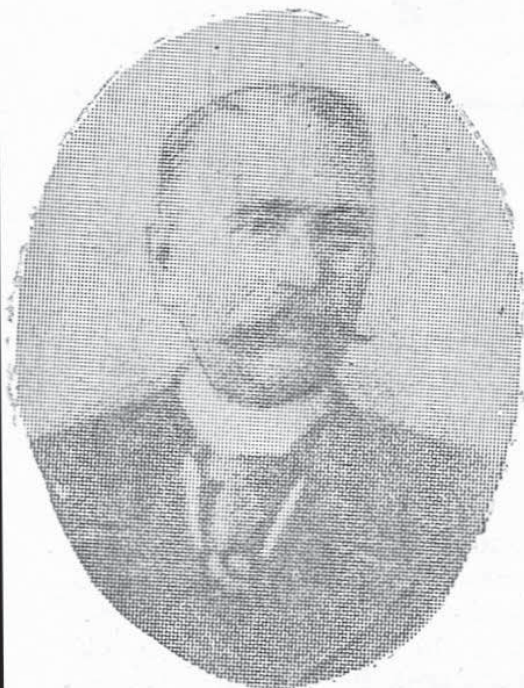
Festivitatea de inaugurare a avut loc la 7 ianuarie 1866. Au vorbit atunci: Gheorghe Apostoleanu, cetățean de frunte al orașului, fost elev al Academiei Mihăilene din Iași, doctor în drept la Berlin, prim-președinte al Curții de Apel din Focșani, Mihai Ionescu, primarul orașului, care, adresîndu-se profesorului Ștefan Neagoe, i-a spus: „Să trăiți, domnule profesor, spre a putea suporta această nobilă misie spre bucuria studenților ce-și așteaptă viitorul moral și științific de la inteligența dv“. În încheiere, a luat cuvîntul primul director al gimnaziului.

Iată cum este evocat acest moment, în cadrul serbării de 60 de ani a liceului, de către Emanoil Cardaș, elev din prima promoție: „Da! atunci în 1866, ianuarie 8(sic!) st. [il] v.[echi], ora 9, dim.[ineața], într-un local închiriat în grabă, comod pentru o familie fără copii, într-o sală relativ mare, ticsită cu bănci și supraîncălzită cu candidați de elevi – publicul strălucea prin complexitatea (sic!) lui lipsă – un preot slujea sf. aghiasmă. Pare că văd pe

^{*)} Cuvînt rostit la deschiderea anului școlar 1986—1987

De la stînga la dreapta: Georgică Strat, Petru Costeșchi, Iftimie Stanclu și Petrache Dima (la microfon)

Alături în viață, dar și în eternitate : prof. Ștefan Neagoe și fostul său elev, Anghel Saligny

bunul nostru profesor[.], Ștefan Neagoe, stînd în picioare rezemat de colțul catedrei, radios, cu mintea lui ageră, întrevedea prin negura vremurilor viitorul gimnaziului lui, – actualul liceu cu a-poteoza de azi, emoționat declara înființarea gimnaziului și începerea cursurilor clasei I. Solemnitate simplă, dar superlativ înălțătoare prin importanța ei“.)

Cei 50 de copii, printre care se aflau și frații Anghel și Alphons Saligny, primul devenind peste ani cel mai mare constructor român, iar al doilea afirmîndu-se spectaculos în domeniul chimiei, s-au înghesuit, cum spunea mai sus fostul elev, într-o casă particulară.

Registrul matricol de-atunci se păstrează în arhiva școlii.

După un an, Ștefan Neagoe pleacă la Bîrlad, unde-l va învăța carte și pe Alexandru Vlațuță.

Cum spuneam mai înainte, la început gimnaziul s-a numit „Alexandru Ioan I“, nume incomod pentru succesorul lui. Peste ani, în 1880, s-au găsit totuși capete luminate, cu vederi progresiste, care reținînd valoarea simbolică a marelui domnitor, au numit școala noastră „Unirea“.

În 1881, gimnaziul se mută în prima sa clădire proprie, pe Str. Școalelor (azi, bd. Lenin), cea care adăpostește acum Arhivele Statului din Județul Vrancea.

În anul școlar 1884–1885, gimnaziul se transformă în liceu. Deci, acum o sută și un an !

prof. Petrice DIMA

Liceul „Unirea” – 120

Cu trecerea timpului, noua clădire devine neîncăpătoare pentru copiii dornici de învățură, fapt ce-i determină pe edili și locuitorii orașului să înalțe actualul sediu, monument arhitectonic dat în folosință în anul 1900. De-atunci, a trecut prin patru mari cutremure. E vorba de cele din 1912, 1940, 1977 și 1986.

Indiferent de condițiile materiale în care și-a desfășurat activitatea, an de an, liceul și-a sporit gloria la proporții naționale, prin strădania profesorilor și a elevilor săi. Dintre aceștia din urmă, au devenit personalități de primă mărime : frații Anghel și Alphons Saligny, Ion Mincu, fondatorul școlii românești de arhitectură, Simion Mehedinți, părintele geografiei românești, Dui-liu Zamfirescu, fondatorul romanului ciclic românesc, frații Ștefan și Gh. Longinescu, primul – reputat magistrul, al doilea – mare chimist, folcloristul Ion Diaconu, Mihail Steriade, ambasadorul culturii noastre în Occident, poezii Virgil Huzum și Ion Larian Postolache, prozatorul Constantin Apostol, psihologul Marius Iacob Nestor, Eugen Rădescu, dr. în energie nucleară, cercetător la Dubna (U.R.S.S.), istoricul Const. Bușe, tânărul filolog, asist. univ. dr. Ion Pânzaru, conf. dr. Ion D. Ion, algebrist de talie europeană, arheologul Ion Nestor, precum și alți cărturari, printre care oameni de știință, scriitori, cadre didactice, care au slujit și slujesc învățămîntul românesc de toate gradele.

Afirmarea lor n-ar fi fost posibilă fără munca asiduă depusă de un corp profesoral excelent pregătit, din toate punctele de vedere.

Primul local propriu al Liceului „Unirea” (azi, adăpostește Arhivele Statului din Județul Vrancea). (Din colecția de cartofilii Emil CIOȘ)

EVENIMENT

În afara lui Ștefan Neagoe, care la sfârșitul secolului trecut era autorul celui mai căutat manual de gramatică, ne vin în minte și alte nume cu rezonanță : Nicolae Tîpeiu, D.F. Caian, autorul primei monografii dedicate orașului Focșani, Ștefan Mincu, I.A. Bassarabescu, renumit scriitor în genul scurt, filologul Ovid Densusianu, naturalistul Marcel Brînză, criticul și istoricul literar Gh. Bogdan-Duică, istoricii Constantin și Constantin C. Giurescu, poetul simbolist I.M. Rașcu, Constantin C. Moisil, D.D. Pătrășcanu, tatăl viitorului militant comunist Lucrețiu Pătrășcanu, lingvistul Alexandru Graur, folcloristul Ion Diaconu, latinistul Teodor Iordănescu, frații Alexandru și Virgil Arbore, Constantin Diaconescu și lista, în ambele cazuri, ar putea atinge proporțiile unui volum.

Aici, au apărut : „Anuarul Liceului «Unirea»” (de la sfârșitul secolului trecut și pînă în 1936), „Revista noastră”, seria I (1912-1914), revista „Propășirea” (1915-1916), „Anuarul Societății literare «Gr. Alexandrescu»” (1919-1923), jurnale ale călătoriilor efectuate de profesori și elevi, în Italia, sora noastră de gîntă latină, volume jubiliare etc.

În chip firesc, se pune întrebarea : care este astăzi starea celebrului liceu ?

După reforma din 1977, cînd a căpătat profil industrial, a intrat într-o fază de tranziție, pe care încercăm s-o depășim, afit prin acumularea unei experiențe în domeniul tehnic, cît și printr-o mai strînsă îmbinare a teoriei cu practica. În acest sens s-au creat : 17 cabinete și laboratoare, din care : patru de științe exacte, șase cabinete tehnice, trei cabinete de limba și literatura română, un cabinet de științe sociale, un cabinet de istorie, un cabinet fonic și un cabinet de desen. Activitatea practică se desfășoară în șase ateliere și la două autobaze, precum și pe opt autocamioane, două autoturisme și o basculantă.

Așadar, prin grija partidului și statului nostru, s-a îmbogățit și s-a modernizat baza materială a școlii, s-au asigurat locuri de muncă pentru absolvenți. I.T.A. Vrancea, întreprindere patronatoare, ne-a venit și ne vine în ajutor în cele mai dificile momente.

În ultimii ani, au fost repartizați, la Liceul „Unirea”, profesori tineri, foarte bine pregătiți, care, alături de cadrele didactice cu mai multă experiență, muncesc cu rîvnă pentru pregătirea multilaterală a elevilor care ne-au fost încredințați.

În afara profilelor de bază, electrotehnică și mecanică, s-a adăugat anul acesta și unul de informatică, iar în perspectivă se află în atenția noastră și înființarea unei clase de electronică.

Apariția în ultimii 14 ani a seriei a II-a a „Revistei noastre” a contribuit substanțial la ridicarea prestigiului acestui liceu centenar. În paginile celor 121 de numere ieșite într-un tiraj total de peste 300 000 de exemplare difuzate pînă în cele mai îndepărtate colțuri ale planetei, au debutat aproape 600 de copii din Ro-

EVENIMENT

Liceul „Unirea” – 120

mânia, iar prin colaborarea unor personalități străine, ea a căpătat și o deschidere internațională. Încă de la început, a devenit o instituție care s-a implicat în organizarea și desfășurarea unui mare număr de acțiuni literare, culturale și științifice de interes local și național.

În toamna lui 1987, vom sărbători 75 de ani de la fondarea ei, iar în 1991, 125 de ani de la înființarea liceului.

Aceste două evenimente vor fi sărbătorite așa cum se cuvine: în 1987 vom edita un număr special, vom organiza o suită de manifestări sub genericul „Zilele «Revistei noastre»”, o mare expoziție documentară și vom relua, după o întrerupere de 50 de ani, tipărirea „Anuarului Liceului «Unirea»”, ca supliment al „Revistei noastre”; în perioada 1987–1989, se vor definitiva și publica prima monografie a Liceului „Unirea” și prima monografie a „Revistei noastre”; pînă în 1990, vom organiza muzeul liceului.

Sînt planuri mari, îndrăznețe, pe care le vom realiza prin eforturi comune, convinși fiind că ne vom bucura, ca și pînă acum, de sprijinul susținut al organelor locale de partid și de stat.

Pășim în noul an școlar cu: 26 de clase, la cursul de zi, 12 clase, la cursul seral, 2 clase la Școala Profesională, în care sînt cuprinși elevi din județele Tulcea și Constanța. În total, sînt 40 de clase, cu peste 1500 de elevi, față de o clasă în 1866, cu 50 de elevi.

Am prezentat toate aceste informații pentru a arăta elevilor în ce lăcaș de cultură au intrat, cu gîndul de a-i determina să învețe și cu mai mult elan.

În această clipă solemnă, noua conducere a școlii se angajează să nu precupețească nici un efort pentru asigurarea condițiilor necesare desfășurării normale a procesului instructiv-educativ, să instaureze o disciplină fermă în toate compartimentele sale, astfel încît liceul pe care-l slujim să nu fie o fabrică de diplome, ci o instituție care dă societății oameni bine pregătiți, a fi din punct de vedere intelectual, cît și profesional.

În încheiere, adresăm părinților înflăcărata chemare de a fi alături de noi în această operă de modelare spirituală a fiilor și fiicelor lor, în aceste strădani general, uneori, supraomenești, care vizează temeinica pregătire a tinerei generații, pentru muncă și viață, în spiritul înaltelor idealuri ale umanismului socialist!

În numele întregului colectiv de cadre didactice, urez elevilor succes la învățătură în noul an școlar, iar părinților multă sănătate și fericire!

Sperăm că în monografiile ce se vor consacra Liceului „Unirea” în mileniul al III-lea, să figureze și numele unor elevi dintre cei de față.

MONUMENTUL LUI EMINESCU DE LA GALAȚI — 75

„Atita timp cât pe aceste pământuri soarelui i se va spune soare, iubirii iubire și poeziei poezie, pe EL, nu-l va tăgădui“.

GEO BOGZA

S-au scurs trei sferturi de veac, de când, din inițiativa și stăruința unui entuziast comitet gălățean, în frunte cu magistratul Corneliu V. Botez, el însuși poet, pasionat de Eminescu până la devoțiune, s-a înălțat, în orașul de la Dunăre, la 16 octombrie 1911, cel dintâi monument din țară eminentului poet, care, intruchipând „Ideea mare a unității noastre culturale“ — cum releva înflăcăratul patriot ardelean Vasile Goldiș, în gazeta arădeană „Românul“ din 16/29 octombrie 1911 — este și trebuie în veci sărbătorit ca acela care a știut să unească într-un gând și o simțire neamul nostru întreg...“.

În scopul strîngerii fondurilor necesare ridicării la Galați a monumentului Poetului, inimosul comitet, alcătuit, în martie 1909, din poetul Constantin Z. Buzdugan, prozatorul Jean Bart, dramaturgul George Orleanu, criticul literar Henric Saniclevici, magistratul Constantin Hamangiu, avocatul Grigore Trancu-Iasi, profesorul Grigore Forțu ș.a., a desfășurat timp de mai bine de doi ani o intensă activitate cultural-artistică, încununată cu remarcabile realizări, a căror enumerare este suficient de elocventă :

— șezători literare, cu participarea istoricului A.D. Xenopol, a scriitorilor Mihail Sadoveanu, Dimitrie Anghel, St. O. Iosif, Cărinat Pavelescu, Ion Miulescu ș.a., culminând cu memorabilele festivaluri eminescane din 15 iunie 1909 și 16 octombrie 1911 :

— transpunerea pe scenă a nuvelei lui Eminescu Sărmanul Dionis, dramatizată și înscenată (1909) de Jean Bart, George Orleanu și Constantin Calmuschi :

— editarea primului volum omagial (1909) din țară, cuprinzînd studii și articole din toate cele mai prestigioase, semnate de Titu Maiorescu, Constantin Dobrogeanu-Gherea, I.L. Caragiale Ioan Slavici ș.a., un bogat material iconografic, facsimile etc., volum prefăcut de A.D. Xenopol, care, aducînd un cadou omagial organizatorilor, după exemplul cărora „s-a deșteptat toată lumea“, pentru a comemora împlinirea a două decenii de la nemurirea lui Eminescu, scrie : „Cinste vouă, gălățenilor ! Ați luat cel dintâi inițiativa sărbătoririi marelui geniu național al poeziei“, prin care „dovediți că Galațiul este nu numai un centru mare de viață materială, ci că și răsunetul celei intelectuale găsește în el un puternic ecou“ :

— baterea, în străinătate, din aur, argint și bronz, a unei medalii comemorative, a doua din țară, la împlinirea a 29 de ani de la trecerea în neființă a poetului :

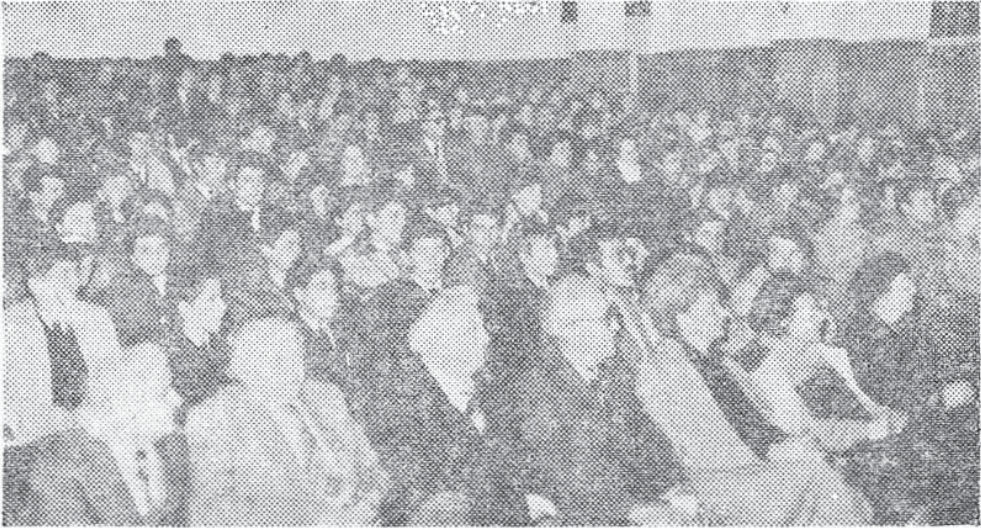

— apariția albumului Eminescu ilustrat (1910) de Leonard Salmen, un inzeștrăț petic, pe nedrept, uitat, precum și a publicațiilor festive, în număr un c. la 16 octombrie 1911, sub titlurile „Omagiu lui Eminescu“ și „Mihai Eminescu“, ultima tipărită, în exclusivitate, de poetul Emil Maca, care își săvește locul în articole și versuri de profundă vibrație lirică.

Gh. S. ȘTEFANESCU

(Va urma)

ANIVERSĂRI

Aspect din sală

Salonul literar „Dragosloveni”

— EDIȚIA 1986 —

Organizate de „Revista noastră”, în cadrul Salonului literar „Dragosloveni”, ediția a XVII-a, cele două simpozioane dedicate Hortensiei Papadat-Bengescu și lui Ion Larian Postolache, s-au desfășurat, în sala de festivități a Liceului „Unitatea”, la 14 noiembrie 1986, în prezența a peste 600 de iubitori de literatură.

La această ediție, au participat scriitorii: Al. Brad, Petre Bueșă, Constantin Ciopraga, Radu Cârneci, Al. Clenciu, Paul Cortez, Victor Crăciun, Ioan Dumitru Denciu, Dinu Flămînd, Alecu Ivan Ghilia, Apostol Gurău, Gh. Istrate, Dan Laurențiu, Emilia Șt. Milicescu, Fl. Muscalu, Traian Olteanu, Ion Panait, Dumitru Pricop, Ion Pușcă, Nicolae Prelipceanu, Ion Larian Postolache, Al. Raicu, Valeriu Răpeanu, Liviu Ioan Stoiciu, Mihai Tunaru, Sterian Vicol, C.D. Zeletin.

Unitatea Scriitorilor a fost reprezentată de Ionel Botez și Nicolae Iliescu.

Simbătă, 15 noiembrie 1986, reprezentanții grupului de scriitori și organizatorii Salonului au fost primiți de tovarășa Niculina MORARU, membru al C.C. al P.C.R., prim-secretar al Comitetului Județean Vrancea al P.C.R., care le-a vorbit despre realizările obținute de oamenii muncii de pe aceste meleaguri. De asemenea, i-a felicitat călduros pe poetul Ion Larian Postolache, flu al Vrancei, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani.

În holul liceului, a avut loc vernisajul expoziției dedicate scriitorilor omagiați, precum și al expoziției de carte rară „Călători străini despre România”, organizată cu concursul cunoscutului colecționar, Ion Rogojanu, din București.

Manifestarea din prima zi a fost deschisă de secretarul Cenaclului Uniunii Scriitorilor din Focșani, poetul Florin Muscalu, care a predat conducerea simpozioanelor coordonatorului „Revistei noastre”.

ANIVERSĂRI

De la dreapta la stînga : I.L. Postolache, Valeriu Răpeanu, Const. Ciopraga, Georgeta Carcadia, Radu Cârneli și Culiță Ușurelu

Hortensia Papadat-Bengescu — 110

Petrache DIMA : În numele Liceului centenar „Unirea” și al celor care de aproape 15 ani plămădesc „Revista noastră”, vă adresez un călduros bun venit !

Implicată puternic în viața spirituală a Vrancei, „Revista noastră” a fost și este inițiatorea și organizatoarea unor mari acțiuni literare, unele dintre ele, prin tematica abordată și prin participarea unor conferențieri veniți din diverse centre culturale ale țării, fiind chiar de nivel național.

Continuăm, astfel, vechile tradiții create aici, o dată cu înființarea, în 1898, a Societății literare „Grigore Alexandrescu”, care avea să fie condusă, după primul război mondial, de poetul și profesorul I.M. Rașcu.

În întreaga sa existență, Liceul „Unirea” a fost și a rămas principala stație-pilot a energiilor intelectuale de pe acest „picior de plat” românesc.

Nu este pentru prima dată cînd o omagiem pe Hortensia Papadat-Bengescu. Despre ea s-au scris, în „Revista noastră”, pagini de înaltă prețuire. Îi acordăm această atenție și din motive locale.

În orașul nostru, a trăit în al doilea deceniu al secolului al XX-lea. Pe cînd se afla aici, a debutat și în publicistică și în literatură. Romanul „Balaurul” își are rădăcinile în realitățile crude ale primului război mondial, cunoscute de scriitoare în calitate de soră de caritate. Ea se oferise să lucreze voluntar, în cadrul punctului sanitar amenajat în Gara Focșani, unde se primeau răniții aduși de pe cîmpia de sînge a Mărășeștilor.

În urbea noastră, pe str. Ștefan Golescu, nr. 9, se mai află una din casele în care a locuit și a creat autoarea „Concertului din muzică de Bach”.

Vieții și operei Hortensiei Papadat-Bengescu, criticul și istoricul literar Constantin Ciopraga i-a închinat o monografie, articole și comunicări apreciate încă de la apariție drept puncte de reper în aprecierea valorii scrierilor celebrei romaniere.

Din respectul constant pe care i-l poartă, este prezent și la acest simpozion.

Marele cărturar ieșean, prof. Constantin Ciopraga, datorită participării sale active la aproape toate manifestările organizate de noi, începînd din 1972, se consideră și focșănean.

În același timp, se numără și printre cei mai apropiați prieteni și colaboratori de seamă ai „Revistei noastre”.

Și cu acest prilej, îi mulțumim din toată inima !

Hortensia Papadat-Bengescu — 110

Constantin CIOPRAGA : Cînd în 1913, la aproape patruzeci de ani, Hortensia Papadat-Bengescu debuta cu o schiță — **Viziune** — în *Viața românească*, nimeni nu putea bănui că în epoca interbelică ea va aduce o contribuție hotărîtoare la afirmarea romanului românesc de aspect citadin. Intreaga-i operă — cinci volume de proze scurte, șase romane, cîteva piese de teatru — a fost realizată în două decenii, deceniul 1920—1930 fiind cu deosebire fecund. Scriitoarea inaugura în 1926, cu *Fecioarele despățite*, trilogia *Hallipilor*, dezvăluind prin analiză microscopică reacțiile invizibile ale „trupului sufletesc”. Camil Petrescu îl va urma. Pe măsura aprofundării romanelor hortensiene, se vede că prozatoarea și-a propus să infirmе prejudecata despre o literatură feminină fundamental lirică, atitudinea sa fiind, de cele mai multe ori, bărbătească, fără sentimentalisme, fără evaziuni romantice. După o lentă evoluție a romanului românesc în genere și a celui de analiză în special, paginile de fină investigație din *Concert din muzică de Bach* — ca să numim o capodoperă — răspund astăzi unor categorii de cititori cu a lor receptivitate. Studii critice ample și comentarii succinte, ediții obișnuite și o ediție critică, ecouri în scrieri memorialistice probează multiplu interesul pentru opera unei creatoare de primă mărime. Regimul ciclului *Hallipilor* este labirintic, noțiune care nu trebuie înțeleasă ca marcînd absența unui fir conducător, ci ca împas, ca spațiu închis, loc de înfrîngere generală. O lume în care indivizii, aparținînd burgheziei ajunse ori boierimii în rădădă surprare, se simt teribil de singuri; ambiții, veleități, snobisme de tot felul, măști pretențioase, lux și libertinaj — iată un climat specific. Mihai Ralea îl definea din unghi de vedere sociologic și etic, prin comparații subtile: „Femeile, afară de figurile episodice, care sînt și personalități puternice și de relief ale romanului, sînt fete de fainari, ori de arendași imbogățiți. Psihologia lor, ca a tuturor primitivilor puternici, oscilează între sensibilitate și ambiție. Cerebrale, fără sentimentalitate, orgolioase cu răceală, așa cum se cuvine arviștilor în curs de parvenire. Mai mișună în această lume, ca figuri secundare, o față abrutizată, și cîteva intrigante fără specificitate. Amestecăți între ele aceste figuri, puneți-le în relații de conflict, ori de alianță și mediul care va rezulta va fi din cele mai sordide...”.

Cele cîteva zeci de personaje care gravitează în jurul Lenorei, al fiicelor ei, Elena Drăgănescu-Hallipa și Coca-Aimée, în jurul ipocritului dr. Rim, profesor la Facultatea de Medicină, și al doctorului Walter, enigmatic și obosit, fantomaticul prinț Maxențiu, roș de tuberculoză, și frenetica Ada Razu cu nerușinarea ei erotică, o galerie de cazuri clinice întregită cu alte figuri, întrețin dialoguri, își fac vizite, se întîlnesc în cercuri mondene, fără să-și depășească însă singurătatea. Prin înlăturarea hotarului dintre „exterior” și „înăuntru”, prozatoarea își introduce cititorii în labirintul gândurilor ascunse ale personajelor, pentru ca îndărătul măștilor să se vadă oameni care eșuează. Moartea solictă ritmic atenția, dar — înaintea stingerii biologice — semnificative sînt prăbușirile interioare. Spectacolul somptuos al palatelor, lacheii, automobilele de lux, concertele, expozițiile, nimic din acestea nu estompează criza morală. Curios însă e că nici un personaj nu are sentimentul tragicului, de unde o stare generală de stagnare în artificiu. Personaje de panopticum se învîrt în cerc dînd iluzia unei lumi normale, dar fondul real e unui de goliciune morală dezolantă.

Prozatoarea *Hallipilor* n-a fost dăruiată numai cu un vîz de excepție, dar și cu o mare inteligență. De la **femininitățile** debutului, termen cu care își definea singurătatea primele cărți — impregnate de reverii —, pînă la *Concert din muzică de Bach*, saltul este spectaculos. „Nu am făcut decît să privesc viața (în scria ea odată lui G. Ibrăileanu), dar am învățat să mă uit și în prăpăștiile ei...”. În fondul ei intim, Hortensia Papadat-Bengescu e o conștiință tragică, sever mustrătoare, cu gravități vrile, de unde invocarea frecventă a „prăpăștiilor” morale, a dezbatărilor pe teme fundamentale — în roman și în drame. O revoltă continuă împotriva condiției subalterne a femeii (*Ape adînci*, *Femeia în fața oglinzii*, *Romanță provincială*), revoltă împotriva snobilor din saloane aurite (ciclul *Hallipilor*), revoltă împotriva ferocităților războiului (*Balaurul*), revoltă împotriva vulgarității (*Logodnicul*), toate acestea o situează în conflict ireductibil cu o lume nu numai imper-

ANIVERSĂRI

Focșani, str. Golescu, 9. Casa în care a locuit Hortensia Papadat-Bengescu

fectă, dar pe alocurea detestabilă. Pe cea mai mare întindere, romanele hortensiene sînt romane ale negării, dezbateri în care vocea rațiunii se opune consecvent, implacabil, dereglării mecanismelor etice și sociale. Că prozatoarea a descris cu insistență devierile de la normal ale unor personaje, că unele dintre ele se complac în viciu și degenerescență, practicînd indiferentismul moral ca semn al rafinamentului —, lată sensul critic al întregii opere. Analiza merge metodic, necruțător, pînă la „rădăcinile” bolnave, care susțin trunchiuri șubrede, găunoase.

Sub neverosimila-i resemnare (termen invocat des), găsim, la Hortensia Papadat-Bengescu, traectoria unui destin de luptă. Indiferența, „absența totală de ambiție” (pe care și le declară epistolar) sînt un mod de a vorbi. Viața care „ar fi zdrobit voințe mai mari” o învață să înfrunte sistematic, făurindu-și un profil de neconfundat, de unde autocaracterizarea de self-made; adică personaj ridicat prin propriile-i puteri. Se poate spune că la Hortensia Papadat-Bengescu aspirația fundamentală nu e atît de a-construi cît de a afla; și mai ales de a demonstra. Într-un loc, un personaj din *Fecioarele despletite* invocă „funcția tactică a vederii”, pipăind totul cu ochii, pentru a se feri sau apropia, după nevoie, „de lucruri sau de oameni”. Anumite elemente de perspectivă vizînd medii umane mai mult sau mai puțin similare, au dus la încadrarea romanierei printre proustieni. Dar ea declară că opera lui Proust A la recherche du temps perdu, n-a „atras-o și nici n-a parcurs-o pînă la capăt. E. Lovinescu e categoric: „(...) Dacă numele scriitoarei a fost pus de mai multe ori alături de cel al lui Marcel Proust, alăturarea nu înseamnă identificare și nu trebuie să meargă mai departe de sensul general al aptitudinii analitice: în nici un caz, nu poate fi vorba la scriitoare de metoda proustiană a asocierii stărilor de conștiință identice, deși risipite în timp, care, răsturnînd ordinea cronologică a evenimentelor, vrea să stabilească o nouă ordine interioară...”. Scriitoare de tip cerebral, întrebător, Hortensia Papadat-Bengescu se numără, împreună cu Liviu Rebreanu, cu Camil Petrescu și alții, printre citorii romanului românesc modern.

Petrache DIMA: Colegul meu mai tînăr, Cătălin Enică, de la Liceul „Al. I. Cuza” din Focșani, fost student al profesorului Ciopraga, are și preocupări literare deosebite. De fapt, el continuă o activitate începută în facultate, ajungînd astăzi să participe cu o comunicare științifică, alături de magistrul său și al nostru, la o dezbateră atît de importantă.

Cătălin ENICĂ: „O poveste a ochilor! Găsesc eu vreauna?”, această replică din *Ape adînci*, volumul de debut al Hortensiei Papadat-Bengescu, inaugurează o adevărată școală a privirii, detectabilă în întreaga carieră a romanierei. Proza, în concepția sa, se dovedește deci, încă de la început, a fi mai mult viziune decît acțiune, chiar dacă dificultățile, înerezente, prilejuiesc derută și neîncredere în propriile posibilități. „Ele sînt la mine așa de învăluite, așa de vagi, încît nu-mi recheamă decît imagini imprecise”. Depășindu-și aceste temeri, prozatoarea va alcătui cu o perseverență de invidiat, o fișă a **cazurilor** caracteristice, detaliată și precisă, ca într-o clinică severă, cu aer de pedanterie și corectitudine, un sanatoriu al societății burghize interbelice, așa cum este și cel al doctului Walter din *Drumul ascuns*. „Mărturisirile cele mai clare, afirmările cele mai pozitive, tăgă-

Hortensia Papadat-Bengescu — 110

duite de buze, neîngădulte de rațiune, apar în **privire**". Această convingere intimă stă la baza apropierei firești de vizual, sub toate aspectele sale, în primul rând de pictura ca atare : „...un cap de studiu pentru Clna cea de taină de Leonardo da Vinci, un Christ cu fața pală de sfânt tânăr“ îl prilejuește Manuelei o adevărată criză morală — tabloul prinde viață și se însinuează în întimitatea gândurilor, în „trupul sufletesc“ al eroinei. Acesta este și mecanismul incipient al construcției romanești la Hortensia Papadat-Bengescu : impresiile cotidiene, obiective, după ce parcurg drumul sinuos al subiectivității scriitoarei, se re-obiectează spre a da viață acțiunii propriu-zise. Astfel, aceeași Manuela, protagonista din **Femeia în fața oglinzii**, în capitolul intitulat **Batul** trece în revistă tipurile umane prezente, studiind cu obstinație portretul unui „tânăr discipol al lui D'Annunzio“. Analiza naște reflecții : „Între artă, căreia îi accepta toate atitudinile, și viață, în care avea o atitudine puritană, era o diferență. De tânărul discipol al lui D'Annunzio o separau dezgustări hotărâte ; dar în mulțimea aceea încoloră îl studia“ (s.n.). La fel se comportă și Mina în debutul romanului **Fecioarele despletite**, sub ochii fiinei intelectuale prinzând viață „portretele“ personajelor din casa Hallipa. Și chiar Walter, în **Drumul ascuns**, pe care personalitatea Salemei Efraim, reprezentată tiranic de uriașul tablou din galerie, plesa centrală a salonului său personal (real, dar și spiritual), îl va domina pentru tot restul vieții. De altfel, Walter, ca orice personaj bengescian ce se respectă, este „un cerebral și un vizual“ (s.n.).

Iată, deci, că în esență tehnica romanească a Hortensiei Papadat-Bengescu este aceeași în lucrările de tinerețe (etichetate a fi „proză lirică, subiectivă“), ca și în capodoperele de la maturitate : nucleul incitant al narațiunii este **portretul**, pe seama căruia se aglomerează apoi o serie de observații, mai ales psihologice, despre care, nu fără îndreptățire, s-a spus că sînt „pletorice, estetizante, academice, pedante“ și nu în ultimă instanță moralizatoare, **căci autoarea are o nedezmintită etică de viață** (vezi „atitudinea puritană“ din citatul de mai sus). Este și aceasta o dovadă că între scrierile din perioada „Vieții românești“ și cele ce aparțin „Sburătorului“ există o continuitate evidentă, chiar dacă optica romancierii se modifică. În efortul său de obiectivare, Hortensia Papadat-Bengescu înlătură comentariul liric, retorismul, dar păstrează esența discursului său, **portretul**. Acesta se transformă dintr-o „ancilla“ în însăși rațiunea actului narativ, devenind un factor **degetic-integrator**. El este punctul nodal, din care se desfășoară întreaga acțiune, ca o propagare intimă în subconștient („drum ascuns“), risipindu-se în numeroase microunde ale imaginii inițiale. Desfășurarea ulterioară, conexiunile, introvertirile, conflictele latente sînt tributare acestei etichetări apriorice. Eul auctorial se eliberează de narcisismul primelor proze (în fond autoportrete indirecte, abia desprinse de imaginea reală, după canoanele punderii, ale convențiilor sociale sau literare). Dar nu ajunge la „îzbînda evadării din sine“ (Pompiliu Constantinescu). De altfel, tipul de proză problematizantă pe care-l propune autoarea, orientată către introspecție, nu spre dinamica evenimentelor, nu poate deveni obiectivă în totalitate. Deși efortul, spectaculos și spectacular, e remarcabil. Creat în laboratorul cercului literar de la „Sburătorul“, romanul Hortensiei Papadat-Bengescu trece prin aproape toate etapele desprinderii de subiectiv, pentru a-și câștiga autonomia. În acest sens identificarea unui personaj prin portret (fixarea imaginii) devine un factor fundamental al existenței sale. Scopul pe care și-l propune în mod evident scriitoarea, acela de-a individualiza, de-a obiectiva un personaj, este în consonanță cu însăși noțiunea de roman obiectiv, care pare s-o obsedeze. De aici, descrierea de multe ori exhaustivă (a „trupului fizic“ și a celui „sufletesc“), căreia îi corespunde, dacă nu o stagnare, cel puțin o mișcare lentă a construcției epice, de unde apare impresia critică de monotonie și chiar de „dejă vu“. Același lucru explică și întinderea relativ mare a romanului Hortensiei Papadat-Bengescu în funcție de narațiunea propriu-zisă, știut fiind faptul că descrierea în general, ca și portretul, impune o diversitate a relațiilor spațiale.

Portretul are însă, în primul rând, o funcție catalitică, de stimulare a acțiunii, deși, la început, el apare ca o proiecție statică, ce nu ajunge să încarneze un personaj în adevăratul sens al cuvîntului (vezi cazul lui Walter din **Drumul ascuns**). Astfel, în mod paradoxal, portretul va condiționa personajul și nu invers. Efectul? Un eu auctorial logic, echilibrat, dar critic și nemilos, va expune în numele moralei sale oripilate o adevărată „galerie“ a degenerescenței, în care acționează automatismul vital. Sînt tipuri morale (sau mai curînd imorale), chiar dacă uneori reprezintă cazuri-limită ale unei lumi burgheze, privită ea însăși ca un portret colectiv, difuz, generalizat, al unui mecanism lipsit de sens, acționînd haotic, din inerție. „Mașinăria“ acestei societăți va duce (deși romanele nu se încheie în mod explicit) la degradarea totală, pînă la anularea morală și / sau fizică a personajelor. Această funestă concluzie prilejuește meditația amară a aceluiași Walter, în finalul romanului **Drumul ascuns**, cînd privește sceptic un presupus tablou /portret al lui Darwin, din inepuzabilă galerie personală : „La ce bun asemănarea ? Cine se cunoaște, sau cine se recunoaște ? Cine s-a realizat pe sine deplin în dubla sa înfățișare, fizică și morală ?“. Concluzie a deșertăciunii, pe care-o pronunță un om ce trăiește (sub semnul portretului), închipuindu-și din el un ideal erotic vital, dar devorant prin înșelătoria chipurilor contradictorii care-l compun : al Salemei — trufașa dominantă, al Lenorei — soția decorativă și martiră, al Hildei — ingerul bun, al Cocăi Aîmée — triumfătoarea „zidită în mînăstirea ambiției lui“ alături de celelalte.

Petrache DIMA : Colaborarea dintre generații întodeauna a constituit o chează a progresului. Și ceea ce vedeți și auziți acum reprezintă un model.

În continuare, are cuvîntul tovarășul director al Editurii „Eminescu“.

ANIVERSĂRI

Valeriu RĂPEANU : Ce legătură putem stabili între manifestarea noastră de astăzi, dedicată Hortensiei Papadat-Bengescu, și manifestarea de miine închinată lui Alexandru Vlahuță? Legătura există. Legătura este una directă și mai surprinzătoare decât s-ar părea la prima vedere. Și-am să încep cu acest lucru.

Prin anii '58-'59, când lucram la ediția în trei volume a operelor lui Al. Vlahuță, ca și la o carte despre Vlahuță, apărută în 1965, intitulată „Vlahuță și epoca sa”, la unul dintre urmașii săi am găsit, printre hîrțile lăsate de el și o scrisoare a Hortensiei Papadat-Bengescu. Era o scrisoare de mulțumire adresată lui Vlahuță, pentru că el, în anul 1919, fusese cel care recomandase editurii publicarea volumului „Ape adînci”. Este o scrisoare importantă nu numai din punct de vedere literar. Ea a avut și un alt destin. În timp ce lucram la monografie, apucasem să transcriu numai o parte din ea, în cartea mea. Trebuind să plec urgent, în ziua aceea, de-acasă, n-am mai găsit scrisoarea cînd m-am întors. Am regăsit-o peste zecă ani, cu totul întimplător. În monografia mea, dv. n-o să găsiți decât jumătate. Mai tîrziu, am incredințat-o colegei mele de editură, Viola Vancea, care a publicat-o în volumul „Hortensia Papadat-Bengescu interpretată de...”. Această scrisoare este un document literar de primă mînă, care arată cum între cele două generații se realizează, la un moment dat, o sudură și cum un om ca Al. Vlahuță, deși volumul nu este reprezentativ pentru creația Hortensiei Papadat-Bengescu, a putut să vadă în el talentul unei scriitoare. Scrisoarea însă este interesantă pen-

tru Hortensia Papadat-Bengescu, deoarece nu este numai o simplă scrisoare de mulțumire, un simplu gest de grațitudine, ci este, în același timp, o scrisoare în care explică această succesiune a generațiilor, cum idolul generației posteminesciene, din care făcea parte și ea, pune cuvîntul pentru ca primul ei volum să vadă lumina tiparului.

Al. Vlahuță era atunci la sfîrșitul vieții sale. Ideea aceasta de continuitate se realizează pe planuri mari, și pe plan personal și pe plan sufletec. Am stat și m-am gîndit : ce l-a făcut pe Vlahuță să sprijine chiar acest volum de debut al Hortensiei Papadat-Bengescu, care, din toate punctele de vedere, pare, numai la prima vedere, contrarul literaturii sale?

Două motive au stat la baza gestului său : primul era, dacă vreți, de ordinul unui fapt care putea să surprindă : Vlahuță vedea în proza de început a Hortensiei Papadat-Bengescu un proces de continuitate cu proza lui de la sfîrșitul secolului trecut. Erau aceleași probleme psihologice, pe care Vlahuță nu avusese forța și nici proza noastră din momentul respectiv nu avea altitudinea să le poartă cuprinde, așa cum le-a cuprins proza Hortensiei Papadat-Bengescu. Și mai era altceva : era faptul că la întoarcerea sa din pribegia de la Iași, din anul 1918, cînd Vlahuță vine în București în anul 1919, el are conștiința că în societatea românească s-au petrecut și se petrec sub ochii lor, ai celor care aveau atunci 60-61 de ani și ai generației care se stîngea, pentru că în 1918 muriseră Coșbur și Delavrancea, iar Caragiale se stînsese în 1912, ai unei generații care dispărea, practic generația lor încetase să mai existe, se petrec niste transformări și în structura societății românești, și atunci el scrie în revista „Dacia”, pe care o conducea împreună cu I.A. Brătescu-Voinești, un articol care n-a atras atenția cercetătorului, dar e un articol, după părerea mea, fundamental și poate testamentar. Articolul se numește „Lume amestecată”. El nu mai vede Bucureștiul stratificat, așa cum ne apare și în literatura de pînă atunci, ci o lume amestecată. Are această conștiință că în viața societății românești încep să apară aceste schimbări structurale, aceste întrepîtrunderi între clase și medii sociale, pe care le va reflecta literatura română dintre cele două răboaie mondiale.

Aici s-a vorbit foarte bine despre această lume a parvenților, despre această lume a măștilor la Hortensia Papadat-Bengescu. Romanul românesc se naște, de fapt, ca un roman dedicat parventismului. Este vorba de „Ciocoi vechi și noi”. Capodopera următoare este „Tănase Scatiu”, ca apoi să ajungă la Hortensia Papadat-Bengescu, dar cu altă formulă, cu altă structură, cu un alt mod de inse-

Hortensia Papadat-Bengescu — 110

rare în problematica socială a vremii. În felul acesta, Hortensia Papadat-Bengescu, care era influențată de Proust, lărgeste aria tematică, ocupându-se și de muzică, ceea ce nu se mai întâmplase până atunci, în literatura română decât pe un plan restrâns. Opera Hortensiei Papadat-Bengescu aducea o lume a bolii, a unor boli morale.

Faptul că studiați, dragi prietenii mai tineri, opera Hortensiei Papadat-Bengescu vă dă posibilitatea să aveți imaginea dimensiunii epocii dintre cele două războaie. Și anume, a diversității ei nu numai stilistice, cum zicem noi astăzi, ci și a diversității ei sociale, a modului în care un Camil Petrescu, un Cezar Petrescu, un Mateiu Caragiale, un Nicolae Iorga, un Gib Mihăescu, ca să nu mai vorbesc de monumentul nepereche, Liviu Rebreanu, pentru că v-a vorbit Constantin Ciopraga, și toți ceilalți au reconstituit o viață socială românească ce se transformase din temelii și o dată cu ea s-a transformat o literatură.

S-a creat o stare osmotică ce ne permite ca, pornind de la literatură, să cunoaștem societatea și pornind de la societate să ne explicăm literatura. În legătură cu acest lucru, André Malraux afirmă cândva: „La un moment dat, mi-am dat seama că viața începe să semene cu cărțile mele“. Este, de fapt, cel mai mare omagiu care se poate aduce unui scriitor.

Este cel mai mare omagiu pe care-l putem aduce Hortensiei Papadat-Bengescu.

Apropiați-vă de ea, dragi elevi, cu toată dragostea și cu toată curăznenia sufletului dv. tânăr!

Petrache DIMA : L-ați ascultat pe unul dintre cărturarilor de seamă ai României de astăzi. Domnia sa s-a impus nu numai ca director al Editurii „Eminescu“, ci și printr-o operă complexă. Într-un interviu pe care mi l-a acordat cu ani în urmă, referindu-se la activitatea sa de conducător al acestei prestigioase edituri, spunea că are marea bucurie să constate că în anii pe care i-a consacrat acestei instituții, a restituit culturii românești, literaturii române o serie de cărturari care fuseseră uitați.

Un rol important l-a jucat și-l joacă în restituirea operelor lui Nicolae Iorga. Integrala Iorga, așa cum afirmă în interviul amintit aici, nu poate fi însă realizată decât prin cooperarea mai multor edituri. Aș vrea să-l felicit pe tovarășul Valeriu Răpeanu și pentru faptul că, după cutremurul din 1977, a tipărit cea mai bună traducere din opera lui Eminescu în limba lui Shakespeare. Este vorba de „Poeziile“ apărute în ediția princeps din 1833 (datată 1884) și transpuse în engleză de Corneliu M. Popescu, elev pe-atunci la timpul seismului, a pierit sub dărâmături, Liceul „N. Bălcescu“ din București. În împreună cu mama sa. Tatăl, Mihail Popescu, a scăpat, pentru că nu era acasă în ziua năpraznică. Spre norocul literaturii române, el a păstrat la birou un exemplar al dactilogramelor traducerilor. La

cîtva timp, le-a arătat unor specialiști în limba și literatura engleză, care au rămas uimiți de valoarea lucrării. Cu sprijinul lor și îndeosebi al directorului Editurii „Eminescu“, volumul a apărut în condiții grafice excelente. Astăzi, în marile biblioteci din Londra și din alte metropole din lume, se află exemplare din această carte de excepție.

În urma unei donații făcute de părintele său, la Liceul „Unirea“, s-a creat un fond documentar „Corneliu M. Popescu“.

FOȘTI ELEVI AI LICEULUI

Ion Larian Postolache — 70

Petrache DIMA : Astăzi, Liceul „Unirea” îl sărbătorește pe unul dintre foștii săi elevi, poetul Ion Larian Postolache, care va implini, peste patru zile, venerabila vîrstă de 70 de ani. La această manifestare participă ca invitați de onoare și cîțiva dintre numeroșii și fideli săi prieteni pregătiți să dea glas gîndurilor și sentimentelor lor de dragoste și prețuire.

Este de față și soția sa, distinsa traducătoare, Charlotte Filitti.

Are cuvîntul prietenul domniei sale și al „Revistei noastre”, poetul Alexandru Raicu.

Alexandru RAICU : A fi poet important, din toate timpurile, înseamnă, în primul rînd, a avea talent. Reluînd spusele lui Sadoveanu la Școala de Literatură „M. Eminescu”, în orice meserie poți deveni cineva muncind cu ambiție și perseverență, dar în literatură, fără talent — nr ! Talentul poate veni de timpuriu, din vremea grădiniței de copii, după cum îți poate veni și mai tîrziu, cu o condiție : să existe.

A fi important, în al doilea rînd, înseamnă a dovedi cunoaștere. Nu în zadar marile noastre reviste, în vremea tinereții lui Mircea Ellade, publicau pagini întregi despre cunoaștere și autenticitate. Scriitorul poate, desigur, în mare parte, folosi imaginația și pot ivi lucrări notabile. Dar în toate genurile literaturii, cunoașterea este determinată pentru o operă de durată. Cunoașterea înseamnă a vedea cu proprii ochi, dar a și te documenta, a ști totul sau aproape totul despre subiectul propus.

A fi scriitor important înseamnă a fi sincer și neînduplecat apărîndu-ți propria conștiință, propriile credințe. Rabatul duce la nesinceritate și ca urmare — la rebut. Aș putea cita aici sute de scriitori care în trecut au dat numeroase romane nesincere, neautentice. Nimeni nu le mai amintește azi, decît poate în inventarul provizoriu al unor încercări de istorie literară.

Am rostit aceste credințe ale mele, pentru că, așa cum am afirmat în „România literară” apărută ieri, I.L. Postolache, fiu al orașului Focșani, zic eu, fu al Liceului „Unirea”, unde are șansa, iată, ca la vîrstă frumoasă să fie sărbătorit, revăzîndu-se, poate, copil, așa cum era atunci, pe săliile acestui prestigios așezămînt de cultură, a îndeplinit și îndeplinește cu prisosință aceste trei postulate, pe care le-am enunțat.

El a fost dăruit cu talent, din plin, el a cunoscut, s-a străduit să cunoască și oamenii pe care i-a întîlnit în viață.

Am în arhiva personală multe însemnări despre acest — recunosc — bun prieten al meu, însemnări care dovedesc agerimea spiritului, intransigența, căldura inimii, atunci cînd o poate dăruî cuiva.

Vă rog să-mi îngăduiți acum să citesc rondelul pe care i l-am dedicat :

ÎI IERȚI

Cînd treci de 70 de ani
Privești — napol viața toată,
Îi ierți pe cei mai mari dușmani
Și-ți cați tu „pata” vinovată !
Îți trece prin văzduh o gloată...
— Unii au fost cîndva „sultani”...
Cînd treci de 70 de ani,

Privești — napol viața toată,
I-ai fost hrănit, le-ai dat și bani,
De n-au avut, poate și-o gheată,
Dar ei s-au dovedit băcani,
Cu tine, cel de altădată...
Cînd treci de 70 de ani !

Nu aș putea, la această sărbătoare de suflet, să închei fără a-l aduce un cald omagiu și lui Charlotte Filitti, soția lui Postolache, care știu că i-a ajutat și-l a-

ION LARIAN POSTOLACHE - 70

jută în activitatea lui de tălmăcitor, de multe ori prinzînd-o zorile la masa de lucru.

Ingăduți-mi să le urez amîndurora să ajungă sănătoși pînă la 100 de ani, așa cum sînt gata s-o facă Cella Delavrancea și Mihail Cruceanu !

Petrache DIMA : Iar noi ne angajăm să organizăm o manifestare de proporții și mai mari !

Actorul și scriitorul Arcadie Donos ne-a trimis următoarea telegramă :

„Felicit Liceul «Unirea» pentru inimioasele sale manifestări culturale. Îl felicit pe elevul Ion Larian Postolache cu prilejul promovării în cea de-a șaptezecua clasă pusă în slujba poeziei românești !”.

Victor Crăciun a fost unul dintre cei mai apropiați prieteni ai lui Marin Preda. Deține însă prețioase manuscrise lăsate de autorul „Moromeților”. Dintr-ele, ne-au fost încredințate și nouă cîteva pagini. Așa cum știți, le-am publicat în „Revista noastră”.

Domn'a sa este un pasionat cercetător literar și unul dintre redactorii de frunte ai Radioteleviziunii Române.

Să-l ascultăm.

Victor CRĂCIUN : Prin iarna lui 1977—1978, Marin Preda se documenta febril în vederea elaborării volumului al doilea versunare la un roman — un mic roman, al „Delirului”, scriind totodată cu încredere și spunea el atunci — de cîteva sute de pagini, dar care va deveni marele „Cel mai iubit dintre pămînteni”. Aduna, așadar, ca niciodată înainte, fapte, documente, — documente omenești —, cu o pasiune de colecționar, utilă extragerii sevei cărților următoare, ultimul său roman devenind cea mai elocventă dovadă a acestei rapace căutăți a adevărurilor vechi.

Într-o seară, pe lângă alte atîtea întîmplări trăite în jurul unei anumite mese rotunde, care a adunat atîția scriitori, i-am vorbit despre un corospondent de război, în casa căruia am văzut o unealtă formidabilă de immortalizat fapte. Corospondentul acela era I.L. Postolache. Dar ustensila, nu altceva decît un urias aparat fotografic, în loc de armă, sau alături de armă, pentru a surprinde tragedia celui de-al doilea măcel mondial.

— Foarte interesant, mon cher, acceptă Marin Preda, fără nici o tresărire a obrăzilor, cu acea seninătate imperturbabilă, acei moromețianism atât de caracteristic lui, doar cu o înățare a ochilor pe deasupra ochelarilor, ușor aplecați în poziția omului aflat la masă.

— Dar unde-s pozele, pozele alea care immortalizau vîeți și atitudini ?

Alea aveau valoare, nu uriașul aparat fotografic.

Unde sînt cărțile anunțate în pregătire, pe pagina a doua a volumului „Hronic”, din 1941, și anume : „Pridvor cu stele” și „Arabescuri pentru mine” ?

Unde sînt anii pierduți, ca și vederea pe planșetele unui institut de proiectări, ori în grădinile fără homerizi, dar cu atîta trudă ale Otopenilor, ori prin sălile pașilor pierduți cu atîtea procese devoratoare de trup și de suflet ?

Unde sînt atîtea poeme și pagini ?

Pentru că, vai !, iată, putem să ne întrebăm noi, cu toții, acum, vai ! zicem cîtă puținătate din multul presupus și cîtă nedărnicie față de aleanul bănuț într-un om atît de plin de neprevăzut.

Talent autentic, pornit de pe aceste meleaguri vrîncene, ar fi putut de mult, dacă...

Născut cu patru zile înainte de sfîrșitul zodiei Scorpionului, la 18 noiembrie 1916, la Adjuđ, I.L. Postolache debutează la 17 ani, chiar în vremea cînd era elev, aici, la Liceul „Unirea”, aici, la Focșani. La 21 de ani, deci foarte repede, tot la Focșani, îi apărca cel dintîi volum de versuri, „Fluturi de bronz”, o agendă lirică de licean, am zice acum, cu veșnicul parc al plîmbărilor și al băncilor de îndrăgostiți, cu toamne, nesfîrșite toamne, evident, cu grădini pustii, cu plopi-cadavre descarnate, cu decapitatul soare, cu mateloții cu gînd de ducă, cu ftizii, cu nevroze și turmentări, dar și cu o otrăvitoare sete de viață. Harnașament tipic, cu care

FOȘTI ELEVII AI LICEULUI

junele se înzorzonea mînzește, c-un dor de elegiile lui Voiculescu și de romanele galante ale lui Cincinat Pavelescu, ambli porniți din zona Buzău — Vrancea.

Cu „Hronic” din 1941, baladează în divertisment à la Topirceanu și Păstorel, dîndu-se drept tînăr monarh, atentînd la grațiile unei anume domnișoare cu con-tururi de zînă volevodală, care-și află sfîrșitul ca în baladele lui François Villon.

Primit, receptat, apreciat, se pierde, deodată, vreme de trei decenii. Alt fel de victimă a unui război, pe care l-a străbătut, în calitate de corespondent de front, făcîndu-ne să ne întrebăm, împreună cu Marin Preda :

— Unde sînt pozele alea, mon cher ? Adică, în alte cuvinte, ce ai făcut dum-neata, domnule I.L. Postolache, atîta vreme, în afara literaturii române, ca să re-vii, apoi, mai sigur, mai plîn și nu numai în propria poezie ?

În 1969, cu volumul „Grădina de cactuși”, elegiac și baladesc, dar și cu mulți tăcluni stinși în triste poeme de pe front, urmînd, la intervale mai fîrești, „Orații”, în 1972, și „Amurgul zăpezilor”, în 1982, în versuri de profundă armonie interioară, echilibrul însușit de la poezia de început a lumii și aclimatizată sufletului său, ah-tua; după soluți natal și istoria națională. Căci ceea ce degajă viguros versul lui I.L. Postolache este o liniște universală, o seninătate a dramaticului inclus în cotidian. Dar tocmai echilibrul și seninătatea l-au înturnat de la propria creație, spre acel indrazueu indic, așadar, către înțelepciunea lirică dintii, tîlmăcînd „Imnuri vedice”, în 1969, „Texte din lirica sanscrită”, colecția „Cele mai frumoase poezii”, din 1973, „Nala și Damayanti” din Mahabharata, în 1975, deci peste 10000 de ver-suri din marca creație indică, teritoriul pe care îl abordase încă de la sfîrșitul vea-cului trecut G. Coșbuc, apoi în modernitatea cercetării dînspre noi, marele sanscri-tolog, care ne-a luminat și nouă pașii studenției, Teofil Simensky, și Sergiu Al. George, și pe care I.L. Postolache îl îmbogățește mult mai cuprinzător decît cel pe care s-a străduit să-l prezinte G. Coșbuc, la vremea lui, cum afirmă Constan-tin Daniel, cel mai profund analist de astăzi al literaturii Orientului mai apropiat sau mai îndepărtat.

Și, am a”ăuga noi, este o virtute poetică extraordinară a lui I.L. Postolache, în aceste tîlmăcirii, amortizînd vechile texte filozofice la simțirea modernă, prin-tr-o expresie care ține seama de biruințele limbii noastre, cu atîtea echivalențe semantice astăzi.

Această muncă a fost neîndoios ușurată, dar și înversunată, din momentul colaborării lui I.L. Postolache cu Charlotte Filitti, minunatul om care stă acum a-lături, distins lingvist și iubitor de cultură universală. În prelungirea acestei co-laborări să mai adăugăm și tîlmăcirea celui dintii roman englez, „Moartea regelui Arthur”, în cinci volume apărute în celebra colecție „Biblioteca pentru toți”, în 1979, precum și alte tîlmăcirii cu care I.L. Postolache a îmbogățit cultura noastră, între ele, la loc de cinste, ocupîndu-l marele poet pakistanez, Iqbal, la centenarul căruia a și avut posibilitatea să participe, la Lahore, în decembrie 1977, bucurîndu-se de cinstea și considerația pe care pe drept o merita din partea gazdelor.

Omul împlineste, deci, peste cîteva zile, la 18 noiembrie 1986, 70 de ani.

Poetul nu are însă vîrstă, drept pentru care îi așteptăm operele scrise și ne-tipărite, volumul de mărturii despre mulți dintre cei pe care i-a întîlnit sau pe care i-a cunoscut și mai ales poemele încă nescrise, de care noi, cu toții, și în primul rînd dv. avem atîta nevoie, pentru a ne lumina în acest sfîrșit de mileniu și pentru a le lua cu noi și dincolo de anul 2000.

1. SEFUL SECȚIEI II-3
LI. COȘB.

NICOLAU GH.

MARELE STAT MAJOR

Sold. I. R. Postolache I. R. A. R.

Reporter presă

ORGANELE MILITARE ȘI CIVILE SUNT
DATE OARE A DA TOT CONCURSUL
PENTRU INDEPLINIREA MISIUNEI

No.

ION LARIAN POSTOLACHE - 70

Petrache DIMA : Alăturându-ne acestor frumoase gânduri, dăm cuvîntul acum delicatului sonetist și excelentului traducător, C.D. Zeletin, prof. univ. de fizică nucleară la Institutul Medico-Farmaceutic din București.

C.D. ZELETIN : Intr-un univers de disjuncții, de grăbiri lineare și de izolare crescînd pe măsură ce oamenii se amestecă, trăiește un poet așevărat, adică născut, un vrednic fiu al Moldovei, parțea cea mai lirică a țării, poet a cărui viață și al cărui talent au fost și sînt închinată dulcilor inerții și risipei de suflet pe care le cer fraternitatea de breaslă și prietenia scriitoricească, închinată acestor sîinte răgazuri pe care nu știu ce nebunie uniform accelerată nu ne mai îngăduie s-o trăim... Înainte de a s-ringe mina unui scriitor, poetul Ion Larian Postolache — căci despre el vorbesc — tresare în fața focului sacru pe care confratele său, într-o probabilitate greu de dibuit, îl ascunde și căruia numai el știe să-i întrevadă pîlpîrea și să-și încalzească la aburirea lui heratică inima veșnic rînită...

Ion Larian Postolache este omul bucuriilor scriitoricești. Ne-am cunoscut în urmă cu peste treizeci de ani, cînd eu, proaspăt student medicinist, coboram în Bucureștii încă aromitori de istorie și de boemă artistică în sensul cel mai exquis al termenului, venind din Birladui în care își trăia viața torpidă, dar fascinantă în adîncurile ei ascunse, Societatea literară Academia Birlădeană a poetului din alt veac, G. Tutoveanu... Prin anii '53 așadar, am bătut la ușa casei sale de pe strada pitorească și cu nume evocator de ani pașoptiști, Dobroteasa. Veneam cu poetul și veneratul meu prieten mai vîrstnic G.G. Ursu, cu care se cunoștea mai de mult, prietenii amîndoi ai poetului și medicului V. Voiculescu. Ion Larian Postolache și G.G. Ursu erau printre puținii artiști care știau „pe viu“ că steaua marelui scriitor urcă la zenit... Bucuria cu care am fost întîmpinat atunci își cere astăzi metrul exultant al imnului, cu atît mai mult cu cît timpul și-a îngrămădit peste noi suficiente decenii ca să-l valideze cu accente oxitone trălnicia... Intram dintr-o dată în altă lume, cu alt ritm, cu alte preferințe, înflorată de nervi mai tineri... Dacă aș spune că poetul trăia atunci în fascinația lui Ion Barbu, ceea ce este perfect adevărat, ar fi poate incorect, deoarece, cum fascinația este tiranie și induce în jurul ei negație, s-ar putea crede că admirația sa pentru Ion Barbu nu mai lăsa loc poezii români, mai ales la o vîrstă cînd entuziasmele se mai erodează, care să se bucure ca Ion Larian Postolache de versul confratelui, de cel din urmă fir de nisip aurifer al tuturor Arieșurilor literaturii române. Nu găsec termen de comparație dragostei sale pentru versul memorabil, pentru poezia în fața căreia a tresărit, indiferent cîne a scris-o... În acea dimineață de iarnă, cînd ne-am cunoscut, a evocat atîția scriitorii interesanți, a recitat atîtea versuri încărcate de frumuseți, a re-creat atîtea situații de excepție și a dizertat atît de strălucitor, încît dintr-o dată mi s-a părut că turturii de gheață de la streșini prind să vibreze scîntînd în soarele curat, cărțile să foiască prin rafturi și salonul, rotunjit ca o nacelă, să zîmbească înflorată ca înaintea clipei desprinderii de sol... Doamne, cite mai știa, Doamne, de unde le mai scotea, Doamne, cum le nimerea! Eram emoționat, dar și într-o teribilă derută : era o nepotrivire între înfățișarea dură și sufletul lui bogat și fremătător. De sub cupola frunții imense și severe te fixau doi ochi cu iris imperturbabil, agravat de lentilele concentrice ale miopiei, care fac ochiul reductibil la pupilă... Înalt și bine clădit, acel bărbat care dacă atînsese patruzeci de ani, meteor de graniț ce străbătuse fără să se dezintegreze atmosfera războiului, asocia surprinzător un enigmatic și complex fachir oriental unui soldat roman de cucerit cetăți, clădit pe una și bună... Părea că aduce cu el cînd aromirea umedă din porturi bine organizate, cînd seninătăți alpine unde se rarefiază pînă și melancoliile : „Noi ne-am făcut cabana prea sus și prea departe...“, avea el să-și termine una din admirabilele poeme cîțiva ani mai tirziu. Nu mi-a trebuit multă vreme să-mi dau seama că între poezia de duritate aparentă și sufletul său deschis, fierbinte și bun este o nepotrivire. Și astăzi încă l-ar deruta pe cel care nu-l știe, fie prin impresia de eficiență a antreprenorului de zgîrie-nori, fie prin impresia de precizie a ochiului său de bijutier. Dar dacă toate aceste atribute ale exteriorității s-au convertit în ceva, aceasta a fost poezia, care se bucură de lumina rigorii formale, de dulceața rimei, de dinamismul unora din-

FOȘTI ELEVII AI LICEULUI

Prieteni de peste trei decenii : scriitorii I.L. Postolache (în stînga) și C.D. Zeletin, în 1954

tre cele mai felurite ritmuri. Aveam să descopăr aceasta îndată, cînd a fost să ne citească balade ca *Beizadea Tingire* ori *Toamnă la Hanu Ancuței*, prin care a creat un gen al său, altul decît al lui Radu Stanca ori al lui Ștefan Augustin Dolnaș. La vremea lor, baladele lui Ion Larian Postolache s-au bucurat de notorietate în cercurile literare bucureștene și își păstrează și astăzi prospețimea.

Prin Ion Larian Postolache am cunoscut în acei ani însuflețirea amicțiilor literare. El nu mai publica, eu nu publicasem. Era o vreme cînd oralitatea caldă și de obște suplinea prezența publicistică, mai rece și individuală : opera literară se făcea cu discreție la temperatura înaltă a unei magii afective, ca-n vremile primare cîmpeiul proteic de baladă pe-un picior neștiut de plai... Am cunoscut prin el scriitorii interesanți, fie ca artiști, fie ca oameni : cel dintîi e Nicolae Crevedia, apoi Ion Buzdugan, Mihail Strajă, B. Jordan, Octav Dessila, D. Iov, Nichifor Crainic, Radu D. Rosseti, Tudor Dorin și alții, cărora trebuie să-l adaug neapărat pe G. Catargi, pictorul. Toți nu mai sînt. Amintirea lor în sufletul meu nu s-ar fi putut înălța, nici dăinui sub selsme și intemperii fără sufletul puternic și suav, fără vocația prieteniei, marea comoară a lui Ion Larian Postolache. Ne regăseam și prin faptul de a fi copilărit pe aceleași meleaguri, pe care ne tot promitem să le revedem, odată și odată, împreună, aproape de Podu-Turcului, țîrgul care a dat teatrului românesc pe marea tragediană Sorana Topa, piercată în marea umbră, zlele trecute, figură de a cărei măreție enigmatică istoriografia teatrală și literară încă nu s-a dezmeticit... Poetul cărui i s-au întîmplat atîtea și atîtea în viață este omul care știe un milion de întîmplări. Ieri, în România literară, Al. Raicu îl admira memoria fabuloasă, în medallionul pe care i l-a închinat. Mastru al artei de a nara, povestitor plin de farmec, Ion Larian Postolache intenționa să scrie o carte masivă de amintiri literare, *Jungla cu visători*, titlu grăitor prin el însuși, carte din care a și scris o bună parte. Durlătăți ale vieții au obosit însă ceea ce era de nelstovit și memorialistica literară este lipsită, pentru moment, de o carte nu numai plină de savoare, dar și importantă ca document istoriografic. Căpitoarele pe care le-am citit în manuscris sînt de cel mai mare interes literar și față de autorul lor un bel esprit unic prin vivacitate, culoare și surpriză.

Ion Larian Postolache a avut la un moment dat ideea alcătuirii unei istorii vii a literaturii române contemporane, prin fotografii pe care urma să le facă el însuși scriitorilor de toate vîrstele pe care îl prețuia. Aceasta se întîmpla prin anul 1950, dacă nu mă înșel. Am fi avut o istorie ilustrată a gustului său artistic, extrasă din marginile zdrențuite ale unui trecut strălucitor și oferită spre sancționare unui viitor foarte precipitat. Imprejurări dramatice au împiedicat însă reușita acestei întreprinderi originale. Păstrez cîteva fotografii din acel proiect, dintre care cea a lui Radu D. Rosseti, în anii bătrîneții tîrzii, mă impresionează prin puritatea detașată a țînutului.

ION LARIAN POSTOLACHE - 70

Poetul Ion Larian Postolache are o voce distinctă. Și-a adunat parte din poezii în volumele: *Fluturi de bronz* (Focșani, 1937), *Hronic* (1941), *Grădina de cactuși* (1969), *Orașii* (1972), *Amurgul zăpezilor* (1982). În epoca de derută estetică pe care contemporaneitatea noastră o trăiește în toată lumea, dar din care a început să iasă, abandonând ideea după care se poate scrie orice și oricum prin emanația unui inconștient aberant, poezia sa vine ca o briză înviorătoare de lirism autentic. De altfel, nici n-ar avea de ce să mimeze: el a trăit importante experiențe de viață, din care dacă am cita-o numai pe cea a războiului și ar fi de ajuns. Obesia acestuia se articulează în sensibilitatea adâncă a poetului cu un simț particular al istoriei, cu puterea de a evoca și cu o capacitate aparte de a sesiza tot ce ține de vechimea românească, mai ales sub aspectul culorii. De aceea poeziile de război au o înrudire secretă atât cu baladele cât și cu stampele sale de vigoare goliardică. Poezia e clară, muzicală, necontorsionată, de mari frumuseți prozodice. Emoționează. Poetul scrie mai totdeauna sub imperiul trecutului și al erosului, într-un autobiografism vădit. Dincolo de brocartul greu de frumuseți se străvede în etamină surful neobosit al melancoliei, care-i dă o tărie filozofică.

La șaptezeci de ani, pe care-i împlinește mâine-poimîne, poetul este în plină putere de creație. Nu de mult mi-a dăruit manuscrisul unei noi poezii, *Intîlnirea*, în care vorbește despre trecerea anticelor stigmate în podul palmelor sale... Dureea e-a lui și e veche de cînd lumea, opera e a noastră și-i reavănă. Opera unui poet adevărat, a unui traducător eminent de poezie. Noi trebuie să-i găsim opera și în prietenia scriitoricească. Această operă desăvirșită a izvorit din firea lui de artist generos, s-a îmbogățit o vreme în areopagul lui E. Lovinescu și continuă de jumătate de veac să lumineze și să încălzească.

Petrache DIMA: Poetul, prozatorul, reporterul și pictorul Alecu Ivan Ghilia, prietenul sărbătoritului de astăzi și al nostru al tuturor, a bătut 200 de km de la București pînă la Focșani, pentru a-l evoca, în cuvinte meșteșugite, izvorite din inima sa generoasă, pe autorul „Grădinii de cactuși“.

Alecu IVAN GHILIA: Către apusul soarelui, cățărindu-se cu condeiul peste marginile timpului neîngăduitor, trudiț de lungul drum străbătut, călătorul își îngăduie un scurt și binemeritat răgaz privind peste umăr înapoi, pîlpirea stînelor zări din care venea. Omul nopților albe și-al zilelor negre, al amărăciunilor de tot felul și al bucuriilor neîmplinite „lăsa se în urmă“ sate și orașe, sfîrșuri de vise din care cîuguleau corbii, devastase morminte de prieteni și adevărate morminte de hirtle, mistuitoare sentimente și luminări fulgurante, emoții din care se ridicase ca din adîncul unor incendii și abisuri de ură, violență și moarte numite războaie. Războaie purtate cu sine însuși și în afara lui, prin care se lăsase purtat, privilegiat de-o soartă fastă care-l scosese cu bine la liman, călăuzindu-l printr-un veac de tumulturi nemaipomenite, revoluții sociale, schimbări politice radicale, resurrecții estetice insolite și revelatoare revoluții tehnico-stiințifice. Uluitoarea lui vitalitate și extraordinarul lui legămint de a-și fi credincios lui însuși și fascinației Frumuseții care-l subjugasese din adolescență, îl scosese cu bine din toate: urgii apocaliptice în care-i și murise moartea, cum se spune, căci fusese crezut mort și prohodit cu poză în chenar negru de presa literară a vremii, înfruntînd cruntările

imposturii și întregul bilci al deșertăciunilor schimbărilor la față de după război, cînd cei lacomi se repezără nechezînd festiv în festinul dulce al vieții trimbițînd cîntece de paradă. Înghesuit în mulțimea anonimă, înarmat cu umor și un optimism robust, cu o rezistență fizică și morală excepționale, căutător de prietenii alese pe care s-a sprîjnit ca pe un scut de flori, evoluînd prin cercuri literare convenabile structurii lui artistice, prudent din instinct cu ademenitoarele experiențe moderniste, respingînd ispitele unei estetici iconoclaste, căutîndu-și locul și originalitatea în blindajul comun al tradiției, neostoitful călător și-a atins țelul. A lăsat în urmă mirajele care-l puteau pierde, umbrele parfumateelor alcovuri de rafinate rătăcirii, văile și munții unor aspirații spre care nu putea urca, luminile muzicii unor Cuvînte-Necuvînte, care l-ar fi putut nimici, orbi. Căărărilor temerare pe muchii de prăpăstii și sub zodiile puținilor aleși din cîi chemați, le-a preferat, din același instinct al netrădării de sine, al încordării voinții în limitele bunului simț și al propriilor puteri, drumul cîstît, bătătorit de alții, sigur și drept, ferit de riscurile eșecului, deși mai puțin nîmbat de luminile miracolelor irepetabile. A greșit? A biruit? S-a onorat pe sine înhămat la jugul de aur al propriului destin sau și-a onorat destinul în intenția secretă care e tălpa flecărui destin neîmplinit niciodată în intențiile lui pînă la capăt? Numai timpul însuși va putea spune. Bogăția rodului va încolți în așteptarea ploilor viitoare. Ploilor viitorului, care, fie că vor face să incolțească semințele trudei lui, fie că le vor șterge din vederile oamenilor. În orice caz, el, pentru oameni, din dragoste de oameni, pentru

FOȘTI ELEVI AI LICEULUI

bucuriile frumosului de viață, se străduise, abstras suferințelor, nevoilor omenestă și ambițiilor nemăsurate, ca ale fiecăruia, întorcînd spatele trecutului în măsura în care rezonanțele cele mai bine distilate ale acestuia, gestînd în adîncul sufletului său ca într-un adînc de scoică, treceau prin cuvinte pe hîrtie, rămîind fixate ca niște embleme, ca niște stîlpi de hotar ai trecerii lui. Povestea aceasta sublim de simplă și fermecător de frumoasă, a mai fost trăită de mulți, nenumărați, un șir nesfîrșit ca profetiile Bibliei, o întreagă bibliotecă de nume. De data asta alergătorul de cursă lungă se numește Ion Larian Postolache, poet și traducător român, ajuns la vîrsta de șaptezeci de ani, ceea ce nu e puțin, dar nici mult, abia putînd fi o vîrstă cheie, o vîrstă decisivă a marilor împliniri, tîndînd cont că la vîrsta aceasta, în ziua aniversară, cînd prietenii se adunaseră în acel ospitalier loc din America unde-și trăia existența celebrul emigrant antifascist, Thomas Mann, romancierul sărbătorit începea, exact în dimineața acelei zile, romanul cel mai greu și mai extraordinar al carierei sale îndelung gîrioase: **Doctorul Faustus**. Păstrînd proporțiile, incredzătorii în marea șansă care ne poate trage în lumină pe fiecare, de ce să nu credem și să nu-i dorim sărbătoritului nostru de azi, ca la viitoarea lui aniversare de la optzeci, sau nouăzeci, sau o sută de ani, să nu-i omagiem și „opera lui capitală”, privind spre el însuși, poetul Ion Larian Postolache, ca spre un doctor Faustus ?

Petrache DIMA : Dacă nu mă înșel, scriitorul Radu Cărneci este fondatorul seriei noi a revistei „Ateneu” din Bacău. Domnia sa este un poet din stîrpea celor aleși, un gazetar încercat și un traducător de excepție. Între altele, a tîlmăcit în românește din lirica celebrului poet L. S. Senghor. În prezent, este comentator la „Contemporanul”.

De mulți ani, se numără printre cei mai devotați prieteni ai „Revistei noastre”. Mă folosesc și de numele prilej, pentru a-i mulțumi cu aceeași căldură a inimii!

Radu CĂRNECI : Onorat auditoriu, stimați confracți, iubite și distinse confrate Ion Larian Postolache, mă bucur sincer să particip la această sărbătoare a spiritului, a poeziei, mai precis spus. Fîindcă, ce fapt mai înălțător a dat și dă cugetul uman în afara poeziei ?

Ce cunoaștem, de-a lungul timpului, mai trainic, mai plin de esențe, care să cuprindă și să exprime sublimul, decît poezia ? Majoritatea celor de față, dacă nu chiar toți, avem patima aceasta nobilă de a citi, de a gusta poezia, acest minunat leac împotriva urii din viață (și este destul, prea destul pentru scurta noastră trecere prin lumină); puțini însă, foarte puțini sînt cei hărăziți de destin să pună în cuvinte starea de îndumnezeire a omului, și, prin aceasta să se declare și să fie purtătorii de flacără înaltă și înmiresmată pentru suflete. Ion Larian Postolache este unul dintre cei aleși, dar sărbătoarea de azi se cuvine pe drept și-aici, exprim un gînd de mulțumire conducerii Liceului „Unirea” și în primul rînd preștitului nostru prieten, profesorul Petrache Dima, acest neobosit animator cultural, semănător de frumos și de adevăr în sufletele tinere, diriguitorul publicației de aleasă ținută „Revista noastră”, pentru inițiativa mai mult decît lăudabilă, de a sărbători și a încununa cu recunoștință o serie de creatori de frumos, unii dintre ei fi ai acestor meleaguri mioritice, între care, și colegul nostru, azi septuagenar, Ion Larian Postolache !

S-au spus aici cuvinte de laudă, s-a analizat cu profesionalitate opera poetului și traducătorului (care tot poet este !), s-au emis judecăți de valoare, s-au dat citate, s-a venit cu amintiri-chipuri într-o ceață de aur și albastru ! — din copilăria de sunete și din viața de mai tîrziu — acest riu care ne duce cu el fără de oprire ! — toate acestea legate de viața și creația literară a sărbătoritului în context general național. Este excelent că se întîmplă acest fapt azi, aici, că poetul, asemeni eroilor din vechime, este laudat, cîntat, pus în lumină de propria-i lumină, — fîindcă, dacă fiecare are, cum se zice, o stea, cel ce și-o aprinde singur din propria-i văpaie este numai cel investit cu puterea de a-și depăși condiția : creatorul de adevăr prin mijlocirea frumosului — spre izbînda permanentă a puterii ce vine din puritatea de suflet.

Cu grija de a nu repeta cele spuse aici de colegii antevorbitori la adresa muncii literare a maestrului Ion Larian Postolache, aș sublinia contribuția deosebit de valoroasă a acestuia la transpunerea în limba română a unor piscuri din creația

ION LARIAN POSTOLACHE - 70

spiritului uman, mai precis din marile literaturi ale lumii : indiană, engleză, persană, egipteană, fapt ce-l aşază pe colegul şi prietenul nostru în familia acelor spirite alese care ştiu că cultura unui popor se constituie din două părţi : creaţia originală şi în al doilea rând, dar cu aceleaşi drepturi, marile valori ale umanităţii puse în înţelegerea naţiei respective. Aici aş mai preciza că puţini dintre poeţii adevăraţi se înscriu acestui nobil travaliu al traducerii : Ion Larian Postolache face acest lucru cu o dăruire exemplară, uneori, parcă uitându-şi de creaţia-i personală. Traducerile sale, unele pentru întâia oară în limba lui Eminescu, sînt lucruri de tot valoroase, în care recunoaştem nu numai efortul intelectual, dar şi — mai ales — talentul poetului adevărat, har fără de care nu se pot gîndi tîlmăcirii din creaţia altor neamuri. Cristalinitatea versurilor, cuvîntul potrivit, expresivitatea zicerii poetice sînt, fără n'ci un dublu, trăsături ale traducerilor lui Ion Larian Postolache, fapt impresionant şi prin cantitatea acestora : peste 15 000 de versuri ! Este, să recunoaştem, un record literar, pentru care îi exprim preţuirea-mi sinceră. Este aici momentul să aduc un cuvînt de admiraţie şi recunoştinţă ca împătimit cititor de poezie ce sînt, şi soţiel sale, Charlotte Filitti, care, alături de poetul Ion Larian Postolache a contribuit prin rîvna-i fără de răgaz la punerea în pagini româneşti a acestor opere de înălţime universală.

Încă o dată, acestui distins bărbat al literelor române o îmbrăţişare de suflet !...

Petrache DIMA : De la prof. univ. Alexandru Husar din Iaşi am primit următorul mesaj :

„Cu regretul de a nu fi alături de dv., vă felicit pentru această sîrbătoare a culturii şi transmit calde urări bunului nostru prieten, poetului Ion Larian Postolache”.

Prozatorul şi eseistul Paul Cortez, reputat medic neuropsihiatru, membru al unor societăţi medicale din New York, Paris şi Londra, vrea să ne depene cîteva cuvinte tîmăduitoare...

Paul CORTEZ : Ar fi incomplet portretul celui pe care cu atîta bucurie îl sîrbătorim, dacă n-am sublinia o altă nobilă însuşire a sufletului său : generozitatea şi un deosebit simţ al solidarităţii de breaslă.

Rareori mi-a fost dat să văd un om atît de fericit, ca maestrul Postolache atunci cînd are prilejul să repare o nedreptate făcută vreunui coleg să lanseze o carte care i-a plăcut, să cinstescă memoria unui scriitor. Poarta casei sale este larg deschisă tuturor confratrilor care apeleză la d-sa. Are generozitatea unui Franz Liszt faţă de tinerii artişti pe care îi încurajează şi ajută. Ori de cîte ori maestrul Ion Larian Postolache ia cuvîntul la un conaciu literar, spusele sale devin o caldă pledoarie pentru tot ce este frumos şi adevăr, susţinută „ut floccat, ut delectat, ut probe”. Fiecare frază a sa, de o desăvîrşită sinceritate convingătoare şi de o rară eleganţă, este viu aplaudată.

Recent, am asistat la Bucureşti, la o prezentare a poetului bucurenean Traian Chelariu la Muzeul Literaturii Române, acest poet de mare talent, pe nedrept uitat, — cu ocazia împlinirii a 80 de ani de la naştere şi a 20 de ani de la moartea sa. Rudele poetului, venite de peste ţări şi mări, plîngeau de emoţie, iar asistenţa părea încrămenţită la rostirea, cuvintelor magice ale maestrului Postolache.

Acum 10 zile, la 3 noiembrie 1986, cu ocazia vernisajului expoziţiei de pictură a poetei şi pictoriţei Antoaneta Apostol din holul Teatrului de Comedie, criticul de artă Alexandra Titu, neputînd veni, Ion Larian Postolache, cu înalta sa competenţă, juvenilul său entuziasm şi avîntatul său verb, a prezentat magistral pe artist şi opera sa, în dubla ipostază de poetă şi pictoriţă.

Talentul de povestitor hîtru, ajutat de o memorie absolut neobişnuită, ne-au încîntat la toate seratele literare la care d-sa a participat.

Cînd ne recită dia baladele sale, pare un menestrel coborît din Evul Mediu, care cîntă şi ne încîntă, rostindu-şi versurile acompaniate la o imagină răută.

FOȘTI ELEVI AI LICEULUI

De altfel, muzica este strâns legată de destinul poetului nostru, așa cum ne probează unele semne... astrologice ! D-sa s-a născut în ziua de 18 nov., zi predestinată molosului, încrustată în constelația Euterpei, pentru că tot la 18 nov., dar ceva mai înainte cu... 300 de ani s-a născut celebrul flautist flamand Jean Baptiste Loeillet ; la 18 nov. a văzut lumina zilei Karl Maria von Weber cu exact 200 de ani în urmă (1786) ; la 18 nov. a apărut pe lume soprana italiană Amelita Gallicurci acum 100 de ani, și tot la 18 nov., acum 87 de ani s-a născut dirijorul american Eugène Ormandy.

Umorul maestrului Postolache, irezistibil, cu profunzimi filozofice, e o mare bucurie pentru noi toți.

Lucian Blaga scria undeva că „cel mai bun portret al lui Alexandru cel Mare este harta geografică a isprăvilor sale”. Am putea spune și noi că portretul lui Ion Larian Postolache este harta geo-poetică parcursă de d-sa pînă la hotarele Indiei și dincolo de ea. Neîntrecutul traducător oferă însă în acest caz, prin performanțele sale de pe acest tărîm literar, doar o parte a personalității sale artistice. A insistat asupra virtuților de remarcabil traducător (care nu trădează) ale sârbăritului maestru, ar însemna ca tîlmăcitorul Postolache să-l nedreptățească pe poetul Ion Larian, ceea ce nu e cazul, pentru că Ion Larian Postolache este o personalitate complexă, un creator inspirat din vastul ogor al marelui literaturii, din care a cules roade bogate, care continuă să ne entuziasmeze, în toate genurile abordate.

Fie-ne îngăduit, așadar, să-i mulțumim maestrului nostru iubit, la împlinirea cu cele 70 de primăveri ale d-sale, pentru bucuriile pe care ni le-au făcut operele sale literare și să-i urăm din adîncul sufletului, încă mulți, mulți ani fericiți, cu sănătate și aceeași putere de creație pentru mîndria literaturii românești, pentru noi toți cei care-l iubim.

Fie-ne îngăduit, de asemenea, să-i adresăm aceleași cuvinte calde, distinsele sale sții Charlotte Margaret Dear, neîntrecuta traducătoare de limbă engleză, care, din dragoste pentru țara noastră, pentru spiritualitatea românească, a învățat limba lui Eminescu pe care o stăpînește ca pe limba lui Shakespeare, limba sa maternă. Deci, amîndurora : La mulți și fericiți ani !

Petrache DIMA : Epigramistul și caricaturistul Alexandru Clenciu a venit cu câteva... clenciuri... de la București...

Alexandru CLENCIU : Stimată prietenă mai vîrstnică și mai puțin vîrstnică, eu cred că mă veți aplauda mai mult, fiindcă voi fi cel mai scurt.

Voi adresa prietenului meu un omagiu în patru rînduri :

Lui Ion Larian Postolache la 70 de ani

Admir cultura sa aleasă
Și bunul simț ce-l pune-n grai ;
— Ce-nseamnă, domnule, să ai
Cei 70 de ani de-acasă !

Asta a fost una caldă. Acum urmează una mai rece :

Lui Ion Larian Postolache, purtător al unei elegante haine din piele de vițel
Prieten, adevăr, z'ic vouă,
Învăpă atul menestrel
Arată-n haina de vițel,
Ca un poet la poartă nouă...

Ion Larian POSTOLACHE : În aceeași seară, i-am răspuns prietenului Clenciu :

Se-nîmplă, — mai ales cînd plouă,
Să mă apuce o boală grea,
Ce mă preschimbă-n poartă nouă
Cînd Clenciu stă în fața mea...

Păul CORTEZ :
Trecut-au anii... (Elegie)
Din tinerețe v-ați tot hîrjoniț ;
Ci eu, cu-nțelepciune vă spun vouă
Că și zicala a îmbătrînit ;
Vițelu-i bou, nici poarta nu e nouă...
Cum trece timpul peste noi,
Precum peste vițel și bou...
Dar tot ce-am spus nu-i un eres,
E-o legea firii, e-un progres !

Petrache DIMA : Și-acum are cuvîntul sârbăritul nostru.

Ion Larian POSTOLACHE : Revăd Focșanii după aproape o jumătate de veac de la smulgerea mea definitivă din spațiul vrincean.

Focșanii, tirgul copilariei și adolescenței mele, orașul cu case vechi și cu uliți noroioase, cum s-a schimbat !

N-am mai cunoscut nici casele cu acele curți și cu porțile scîlcite lîngă care, primăvara, hohoteau în floare liliacul și iasomia. Și n-am mai recunoscut nici

ION LARIAN POSTOLACHE - 70

grădinile de altădată, unde toamna își lăsa bruma peste tufele de crizanteme și tufăniți.

Acum, pe Strada Mare, în locul dughenelor de altădată, îmi ies înainte, solemne, zeri și zeci de blocuri masive, amintind peisaje occidentale.

Vreau să mulțumesc orașului Focșani, căruia pe vremuri obișnuiam să-i spun „orașul meu” și Liceului „Unirea”, pentru sărbătoarea de azi.

Aici, pe poarta aceasta, în luna lui iunie a anului 1928, a intrat un copil venit să dea examenul de admitere în liceu. Iar în același an, în luna lui septembrie, același copil îmbrăcat într-o uniformă nouă, pe brațul stâng cu numărul matricol 112 își începea spina-asa cariera elevul mediocru care am fost.

Liceul „Unirea”, aflat în acel an sub direcția profesorului Alexandru Georgiadi, l-a primit cu profesori care se schimbau după fiecare oră spre uimirea elevului venit de la școala sătească din Răstoacea.

În amintirea acelor ore încenșate de timp, vreau să chem de dincolo de orizontul zilelor duse, chipurile unor dascăli care m-au întîmpinat în clasa I A, în toamna anului 1928.

Se cuvine, așadar, să încep evocările mele, cu dirigintele clasei, cu acel tânăr dascăl care își începea atunci o strălucită carieră didactică, cu profesorul Virgil Arbore.

Dinsul preda istoria. Am făcut atunci în clasa I A cu profesorul Virgil Arbore istoria antică, în primul trimestru și istoria evului mediu în următoarele două.

Ce ore fascinante făcea tânărul nostru profesor care ne-a fost și diriginte, și cum știa să reinvie sub ochii noștri mirați chipurile încrunțate ale satrapilor care înspăimântaseră cîndva lumea cu efemera lor zădărnice în clipa lor de sînge și de fier.

Cînd vorbea profesorul nostru de istorie parcă auzeam prin veacuri zornăitul și ropetele armatelor de care se îngroziseră firavii lor contemporani.

Tot profesorul Arbore ne-a predat în acel an și geografia continentelor, obiect la care, alături de matematică, predată de arhitemutul Costache Diaconescu, am înscris cele dintîi glorioase corigențe. În anul următor, tânărul nostru diriginte pleca cu o bursă la Universitatea din Praga.

Despre profesorul Costache Diaconescu, spaima liceului, pot să spun că fără prea multe strădanii a reușit să mă facă certat cu matematica pentru întreaga viață.

La limba franceză, l-am avut pe blîndul și prietenosul Constantin Radu, înțors în anul acela de la Paris, de la studii, și care ne iniția în tainele limbii franceze după metode foarte originale. Sistemul său consta în caligrafiera cuvintelor cu cernețuri de două culori, una albastră și alta roșie. Cu cernețala albastră scria textul obișnuit, iar cu cernețala roșie literele duble și accentele din cuvinte.

1934. Clasa a V-a A, diriginte : prof. Al. Arbore (în mijloc). În primul rînd, de la stînga la dreapta viitorii poeți : Ion Larian Postolache și Alexandru Mavrochefalo.

FOȘTI ELEVII AI LICEULUI

Tot profesorul Radu încerca să ne aplice metodele sale de a ne face să învățăm ajutându-se de sugestie, autosugestie și hipnoză, lucruri pe care le deprinsese la Paris și în care credea orbește.

Limba română ne-a fost predată în clasa I de profesorul **Ghiță Dumitriu**, dascăl de modă veche, cel de care se leagă amintirea celui dintâi succes literar, a-nume, la teza de pe trimestrul I ni s-a dat să repovestim cu cuvintele noastre o bucată din carte. Mi se pare că era o prelucrare după Cuore de Edmondo de Amicis. Ce voi fi scris, nu-mi aduc aminte, dar când ni s-au adus tezele, profesorul s-a oprit ca să-mi remarce stilul, compoziția și s-a arătat foarte încântat că am descris faptele ca un... adevărat scriitor.

Asta a fost de ajuns ca să fiu marcat pentru toată viața. Un lucru de care n-am mai putut fi vindecat. Și citiți s-au trudit să mă ajute! Și părinții, și rudele, și prietenii, și domnișoarele din târg pe care nu le interesau poeticeștile mele îngălmări.

Atmosfera epocii orașului (când citeam tot ce-mi cădea în mină, de la romane la poezie, de la „Aventurile submarinului Dox“, până la romanele ce apăreau în fascicule în editura Hertz), am încercat s-o zugrăvesc în multe poeme pe care le-am publicat în volumele de mai târziu.

Așa, de exemplu :

...Era și-o frizerie, țin mînte, Bărbierul
Purta lavalieră de pictor sau poet,
Și mandolina-i veche umplea atelierul
Cîntînd întotdeauna același menuet.

În seri senine-n care, în valuri primăvara,
Din liliac albastru lua duhul amărui,
Și cînd în valsuri lente ne răsfața fanfara,
Venea în parc, s-aducă în coșurile lui,
Căluți de tură dulce, alvîță în calupuri,
Bomboane albe-roze, ori candel de cristal,
Ori doniță cu bragă, ori lungile șurupuri
De acadea-n spirale de roșu cardinal.
El n-auzea fanfara. Nici nu vedea, lascive,
Frumoasele epoci din târgul trist și mic,
Spre care adolescentul, adeseori, misive,
Le trimitea cu-o floare alătură în plic.

(„Stampă veche“ — vol. „Orășii“, Editura „Cartea Românească“, 1972)

Un alt profesor de care îmi aduc amintere era **Spiridon Lăduncă**, cel care preda științele naturale.

Parcă îi aud și acum glasul cu care încerca să ne sugereze imensitatea, vastitatea timpului :

„Așadar, vedeți, dragii mei, au trecut de atunci mii și mii de milioane de ani, de cînd pămîntul s-a desprins din masa lui fierbînte... etc., etc.“

Și iarăși au trecut alte mii de milioane și mii de milioane de ani și au apărut protozoarele, apoi plantele, apoi animalele, pentru ca după alte milioane de milioane de ani să apară omul“.

Profesorul **Spiridon Lăduncă** era un bărbat scund, dar cînd se înălța pe vîrfuri și pronunța : „mii de mii de milioane de ani“, te făcea să simți toată vastitatea timpului pe care atunci am simțit-o pentru prima dată, raportată la biata noastră fptură omenească.

În clasa a II-a A, la matematici, ne-a venit profesorul **I. P. Rădulescu-Putna**, sobrul, distantul Rădulescu — Putna, fost prefect sub averescani, colaborator politic al lui Dulliu Zamfirescu, tatăl lui Savel Rădulescu, fost secretar al lui Nicolae Titulescu și fost subsecretar de stat la Ministerul Afacerilor Externe.

La franceză a venit **I. P. Rădulescu — Rîmnic**, o altă spaimă a liceului. Purta niște mustăți răsucite agresiv, iar glasul lui tunător mî-a speriat somnul multor nopți :

„Zi, mă boule, «leo» nu «ljo», dobitocule !”

Rădulescu — Rîmnic era ginerele maiorului Gheorghe Pastia, erou din războiul de la 1877 și citorul Teatrului „Pastia“ și al Ateneului.

Istoria ne-a fost predată începînd din clasa a II-a, de blîndul, bunul profesor **Constantin Leonescu**, cel care, bătrîn, se plimba printre bănci cu paltonul pe umeri, răsucindu-și mustățile sub care își masca blîndețea.

Fuse în două rînduri director al liceului și sub conducerea sa elevii de curs superior au făcut, imediat după primul război mondial, două excursii în Italia și în Franța.

ION LARIAN POSTOLACHE - 70

Despre aceste fascinante excursii ne vorbea cu nostalgie profesorul nostru de muzică **Dardanian Rădulescu**.

Un alt profesor care mi-a marcat puternic micile mele aspirații scriitoricești a fost **Ion Diaconu**, profesor de limba și literatura română. L-am avut dascăl în clasele a II-a și a III-a, **Ion Diaconu** a fost un strălucit folclorist și un pedagog cu mari calități.

Fusese în ultimele clase de liceu elevul poetului **I. M. Rașcu**, iar în facultate studentul preferat al lui **Ovid Densusianu**. Prin anii '30, **Ion Diaconu** și **N. Al. Rădulescu**, profesor de geografie, au pus bazele revistei „Milcovia”.

Pe **N. Al. Rădulescu**, fost student al marelui **Simion Mehedinți**, l-am avut profesor de geografie în clasa a II-a, apoi l-am reîntâlnit ca profesor de geografie economică la **Academia Comercială**.

Sub conducerea lui **N. Al. Rădulescu**, care ne era și diriginte în clasa a III-a A, câțiva elevi, animați de colegii noștri **Dorin Tudor Octavian** și **Simonovici Mircea**, au scos o revistă dactilografată în 5 exemplare, intitulată „Clasa a III-a A” și continuată în anul următor cu „Clasa a IV-a A”.

Aici am publicat și eu cea dintâi „poezie”.

Un alt profesor pe care îmi făcea plăcere să-l scot din amintiri a fost **Ion Didilescu**, cărui îi păstrez o luminoasă aducere aminte.

Parcă îl văd intrând în clasa a IV-a, zvelt, elegant, cu ochelari „pince-nez” vorbind cu un ușor accent moldovenesc; lui trebuie să-l mulțumesc pentru meritul de a ne fi descoperit caratele poeziei moderne și de la el am auzit mai întâi de poezia simbolistă și de numele lui **Ion Minulescu**, din care, cum aș putea să uit, ne-a recitat cel dintâi :

„Cînta un matelot la proră / Pe-ntinsul Mării Marmara”.

În clasa a V-a, l-am avut profesor de limba română pe **Al. P. Arbore**, fratele mai mare al lui **Virgil Arbore** și director al liceului.

Era un profesor scund, aspru, dar foarte drept. Poate tocmai de asta eu l-am iubit nespus și l-am respectat, după cum îi respect și acum amintirea.

Orele sale se ascultau într-o tăcere desăvârșită, uimind prin elevatele lui informații, prin cultura sa academică ce ne aduceau în față un dascăl de mare valoare. El ne-a împrietenit cu operele marilor scriitori români de la **croniciari** și până la tinărul debutant care apărea cu o lucrare valoroasă în vitrinele librăriilor.

Profesorul **Arbore** mi-a publicat, în 1934, la recomandarea dascălului de fizico-chimice, **V. Bălănescu**, o poezie și patru epigrame în revista liceului, „Căminul”. Acesta a fost debutul meu în poezie.

Cum aș putea să nu-mi aduc aminte de profesorul de latină, de blîndul **Teodor Iordănescu**, cel care după ce făcuse strălucite studii filologice la Universitatea din Leipzig, studii de latină, de greacă și de sanscrită, se împotmolise în acest oraș, scriind manuale de limbă latină pentru clasele III—VIII și publicînd un masiv dicționar latin — român ce rivaliza cu marele dicționar al lui **I. Nădejde** ?

Biblioteca sa, după mutarea în București, a intrat în parte în proprietatea marelui orientalist **Sergiu Al. George**. Am fost foarte emoționat să văd, cu ocazia unei vizite pe care i-am făcut-o lui **Sergiu Al. George**, în 1969, pe cînd mi-a făcut studiul introductiv la **Imnurile Vedice**, să descopăr pe multe cărți de studii sanscrite semnătura fostului meu profesor.

Aș mai vrea să amintesc de profesorul de fizico-chimice, **Al. Ispas**, fost în două rânduri director al liceului, și de **V. Bălănescu**, fost profesor tot de fizico-chimice, fost și el cîndva, înainte de 1928, director al școlii.

Și ar trebui să mai amintesc și pe profesorii de matematici **C. Cocea**, **Vasile Rotaru** și **Hristache Dăscălescu** și pe profesorul de științe naturale, **Gr. Savu**, fost multă vreme director al internatului liceului (adăpostit în vechile anexe ale casei boierului **Dăscălescu**, în care avusese loc nunta domnitorului **Bibescu** cu frumoasa **Marițica Văcărescu**, și nunta poetului **Grigore Alexandrescu** și în care fusese găzduit și **Alexandru Ioan Cuza**).

Iată câțiva numai din dascălii care, în epoca pe cînd am fost și eu școlar al liceului, au făcut din Liceul „Unirea” o școală de elită, unul dintre cele mai bune licee din țară.

Petrache DIMA : Astăzi, ați ascultat nu numai o strălucită lecție de literatură, ci și una de morală, lecția unei prietenii sincere, din care învățăm să ne bucurăm de bucuria altuia. E o mare victorie asupra noastră, atunci cînd am reușit să atingem această treaptă. Și noi ne-am bucurat în aceste înălțătoare clipe de bucuria omului și scriitorului **Ion Larian Postolache**.

Le mulțumim tuturor pentru contribuția adusă la reușita acestei manifestări și le dorim din inimă multă sănătate și fericire !

La mulți ani, poete **Ion Larian Postolache** !

DINTRE SUTE DE CATARGE*Găurile din perete*

Găurile din perete
 Se măreau mereu
 Și astfel sufletele noastre corespundau.
 Tu dormeai într-o cameră,
 Eu în cealaltă,
 Iar găurile din perete se lărgeau mereu.
 Nu puteam să dormim de ronțăitul sufletelor
 noastre,
 ...Care sfredeleau și măreau găurile inimii.

*Interpretarea
 lui Eminescu*

Poate în mintea noastră plină de frumos
 L-am inventat pe Eminescu,
 El ne-a reunit gândurile,
 Poate că nu există în acest caz.
 Poate în mintea lui plină de frumos
 El ne-a inventat pe noi.

Andreea MAFTEI,
 București

DEBUT*Vis*

Cuvîntul și-a înmuiat sensul
 între sentimente
 și a devenit robul
 umbrelor sale.
 Cuvîntul și-a răpus timpul
 devenind secunda
 timpului său.

Adolescență

În fiecare os
 s-a-nălțat câte-o floare
 deghizată în templu.
 În fiecare templu,
 altarul a smuls întinericului
 verdele frunzelor.

Leonard PICUS,
 clasa a IX-a B
 Liceul „N. Bălcescu” — Brăila

PRIETENII REVISTEI*A te naște din necuvînt*

A te naște din necuvînt
 înseamnă a ști
 cuvîntul necuvîntelor ierbii...
 a ști
 ființa neființelor Sorții
 logodite-n eternul pustiu
 al Visului-Veghe.

Ileana SANDA

PERMANENTE

H. P. Bengescu — debut publicistic și editorial

(o colaborare editorială cu G. Topîrceanu)

Debutul publicistic al Hortensiei Papadat-Bengescu cu proza *Viziune* în primul număr din 1912 al *Vieții românești* ține, ne spune Ion Holban (cel mai recent monograf al scriitoarei), de un joc al hazardului: „G. Topîrceanu, secretar de redacție, a răscolit în coș pentru că era lipsă de materiale și a ales narațiunea Hortensiei” (Ion Holban, *Hortensia Papadat-Bengescu*, Ed. Albatros, 1985, p. 14).

Există, în legătură cu debutul marilor scriitori, plăcerea de a crea legende sau de a le amplifica. Deseori, sînt sugerate (ca în cazul de față) de scriitorii înșiși. Ce ne spune H. P. Bengescu despre debutul ei? Singura informație pe care o cunoaștem (la care se referă, probabil și I. Holban) se află în dedicația pe care scriitoarea i-a oferit-o lui G. Topîrceanu pe volumul *Ape adînci* (1919): „Domnului G. Topîrceanu, tot ce e conținut aici a fost găsit de D-ta într-un coș de hîrtii, pe marginea unui mic manuscris, intitulat *Viziune*”. Cum au putut fi găsite „într-un coș” aproximativ 200 de pagini cite are volumul *Ape adînci*, mai ales că ar fi trebuit să fi fost „pe marginile unui mic manuscris” care, în revistă, ocupă numai 3 pagini? Poate că e vorba de un caiet manuscris, așa cum aflăm din prima scrisoare pe care H.P. Bengescu i-a trimis-o, din Focșani, la 5 ianuarie 1914, lui G. Ibrăileanu: „adresîndu-mă revistei, mi-a răspuns d-l Topîrceanu. Cum mi-a răspuns, aceasta s-a petrecut așa fiindcă cînd o să se înfăptuiască ceva frumos pentru mine totul concură /.../ În timpul acesta d. Topîrceanu îmi scrie că citiți caietul meu” (Cf. *Scrisori către Ibrăileanu*, Ed. pt. lit., 1966, p. 29). În caietul manuscris (acela la care se referă scriitoarea sau altul, anterior lui, din care au fost selectate paginile de debut) se găseau (probabil) și note de lectură din care, cîteva, despre Marcel Prévost au apărut, în același număr al *Vieții românești* (pag. 73—76) cu inițialele H.P.B. Dacă ar fi fost vorba de hazard, n-am fi găsit două materiale, în același număr, ale aceleiași debutante. Să fi fost vorba de lipsa unor ma-

teriale „publicabile” la cea mai valoroasă revistă la care au colaborat, chiar în numărul la care ne referim, M. Sadoveanu, Șt. O. Iosif, G. Topîrceanu, G. Galaction, T. Arghezi și G. Ibrăileanu? Este posibil ca numele H.P. Bengescu să-i fi fost cunoscut atît lui G. Topîrceanu cît și lui G. Ibrăileanu din paginile ziarului *La Politique*, unde apăruseră, cu un an mai înainte, nu numai pseudonimele Loys și Suzon, ci și inițialele H.P.B. sau numele întreg, Hortense Papadat-Bengescu, la care era adăugat, în paranteză, pseudonimul Loys. Dar posibilitatea aruncării inițiale a caietului (sau a paginilor manuscrise) la coș, a fost, probabil, reală. Greșelile de limbă (numeroase și jenante, ca în citatul reprodus mai sus) nu puteau fi eliminate printr-o simplă corectură. Textul trebuia stilizat, retrancris. Această sarcină și-a asumat-o G. Topîrceanu. Dacă comparăm paginile publicate de H.P. Bengescu în *Viața românească*, între 1913—1916 cu oricare dintre cele apărute ulterior sau cu scrisorile trimise, în aceeași ani, lui G. Ibrăileanu, nu găsim nimic din reziduurile de proveniență franceză, din dezacordurile elementare, din infirmitățile morfo-sintactice (întîlnite frecvent în scrisori sau în romane). „Plumbul de pe aripi” (cum spunea Topîrceanu) a fost topit. Puterea de analiză psihologică, voluptatea de a despica un gest „pînă în resorturile lui obscure, nelăsînd altora să facă o ceastă plăcută operație”, cum îi plăcea, scriitoarei, să mărturisească, cu orgoliu, uimitoarea capacitate de a comunica nu idei și sentimente, ci senzația lor „ceea ce scriu, ce cuget nu e în principal idei și sentimente, ci senzația lor, de aici chinul, dorința de a reda nu descrierea senzației, ci senzația însăși” (nici Brăncuși nu dorea să sculpteze păsări sau zborul păsărilor, ci zborul însuși) au răsplătit din plin eforturile poetului stilist, unul din cei mai profunzi cunoscători ai limbii române.

George SANDA

(Va urma)

„Teroarea horthysto-fascistă în nord-vestul României, septembrie 1940 - octombrie 1944”

Viena, august 1940. Un abuz politic vine să rupă din trupul țării o suprafață de 43492 km², pe care trăiau 2 667 000 de locuitori, din care 50,2 la sută români. Delegația română este chemată la masa tratativelor, dar nu pentru dezbateri de pe poziții egale, ci pentru a lua cunoștință despre o încălcare brutală a independenței și suveranității patriei. De ce totuși România n-a ripostat? Răspunsul formulat de Consiliul de coroană sună astfel: România trebuie „să aleagă între salvarea ființei politice a statului nostru și posibilitatea dispariției lui”. Este clar că această atmosferă de dictat s-a produs pe fondul imposibilității României de a acționa în fața situației create. Prin urmare, în fața unui „tribunal arbitrar”, constituit din miniștrii de externe ai Germaniei și Italiei, s-a redactat un act prin care nord-vestul României a fost anexat Ungariei horthyste. Acesta a fost începutul unui șir lung de suferinți pentru populația din teritoriu, pentru orice persoană considerată indezirabilă de administrația horthystă.

Consecințele dezastruoase ale acestui act reprezintă ideea centrală a lucrării „Teroarea horthysto-fascistă în nord-vestul României, septembrie 1940 — octombrie 1944”, apărută la Editura Politică, sub îngrijirea unui colectiv format din Ion Ardeleanu, Gheorghe Bodea, Mihai Fătu, Oliver Lustig, Mircea Mușat, Ludovic Vajda.

Structural, lucrarea conține douăsprezece capitole în care se prezintă drama populației din teritoriul ocupat din acel august 1940 și pînă la anularea Dictatului de la Viena.

În introducere la conținutul cărții, se prezintă un scurt istoric al nord-vestului României prin care se demonstrează continuitatea și preponderența elementului român în această zonă.

După prezentarea atmosferei în care s-a realizat anexarea, se deschide un adevărat dosar, cu declarații ale celor ce au trăit în tumultul evenimentelor. La parcurgerea acestor mărturii, oricine se întreabă dacă așa ceva a fost oare cu puțință: spînzurări cu capul în jos, răstîngniri, presărarea cu var nestins a rănilor, jată numai citeva din actele de o înimaginabilă cruzime la care au recurs bandele plătite și pregătite de guvernul ungar.

Din primele zile de ocupație, a început o diabolică acțiune de oprinare și eliminare a populației românești și a altor populații, prin deportări, internări în lagăre de muncă și, nu în ultimă instanță, prin eliminarea fizică a locuitorilor patriei.

Politica de maghiarizare a populației românești, dusă de Ungaria horthystă, n-a avut nici un rezultat, în sensul dorit de ocupanți, elementul român păstrîndu-și vigoarea căpătată de secole de existență.

Lucrarea este finalizată cu momentul eliberării nord-vestului României și anularea Dictatului de la Viena, concretizîndu-se astfel într-o adevărată lecție de istorie, pe care nimeni nu trebuie s-o uite, pentru ca fascismul, în toate formele lui, să rămînă de domeniul trecutului și să piară în negura timpului.

Marian RUBIN,
absolvent

G. COȘBUC - 120

Omul coșbucian

Orice epocă istorică își creează un tip uman ideal spre care năzuiește, luîndu-l ca model și reflectînd în el propria-i reprezentare despre sine. Fi-
rește, asemenea reprezentări despre om se exprimă direct prin mitologie,
filozofie și artă, și mai ales prin literatură și creația paremiologică. Așa
se face că dincolo sau în interiorul, uneori, al celor trei concepții funda-
mentale despre om, stabilite de filozoful Max Scheler: iudeocreștină, a o-
mului izgonit dintr-un rai iluzoriu, greacă, a omului rațional, și științifică,
a omului ca produs evolutiv, întîlnim un tip uman în viziunea umanismu-
lui Renașterii, a barocului, clasicismului și romantismului, o reprezentare
umană semnificativă pentru naturalism, simbolism, expresionism sau avan-
gardism, pentru sămănătorism, poporansim sau gîndirism și pentru diverse
alte școli, mișcări sau curente literar-artistice. Există, însă, în cadrul miș-
cărilor de idei colective și o reprezentare a omului specifică unui anume ar-
tist sau scriitor. Avem imaginea unei ființe homerice, eschiliene sau euripidie-
ne, epicureice sau stoice, dantești sau petrarchiene, rabelaisiene sau cer-
vanteschiene, byroniene sau Iermontoviene, eminesciene, dostoevskiene,
kaikiene, baudelairene sau argeziene, cotrușiene, bliagiene sau coșbucie-
ne etc., etc., etc. Asupra acestora din urmă ne vom opri puțin. Cum arată
multe din tipurile evocate mai sus, s-a încercat să se creioneze de multe
ori, și în multe cazuri reușitele au fost remarcabile, mai ales în analiza
prozatorilor.

Nu s-au spus prea multe despre omul coșbucian, decît că e „vesel și
optimist”, în opoziție cu cel eminescian, ceea ce nici nu e adevărat pe tot
spațiul universului său poetic. Omul din universul poeziei coșbuciene e
complex, în ciuda aparentei simplități, și nuanțat, dacă-l urmărim cu aten-
ție dincolo de perimetrul anecdotei. A se vedea, spre exemplu, în acest
sens, poemul Ideal care e, în esență, un Luceafăr al feminității, înzestrată
cu mari valori morale și intelectuale.

Omul coșbucian e adeseori organic și funciar trist, dar o tristețe sui
generis, demnă și reținută, interiorizată pe motive intime, dezlănțuită ame-
nințătoare, cînd e generată de cauze sociale care afectează întreaga colec-
tivitate. El e trist, ca și cel eminescian, a căruia durere mistuitoare, tristețe
fără leac și melancolie neostoită sînt de natură filozofică, cel mai adesea.

Aceleași atribuție ale omului în poezia lui Coșbuc au rădăcinile înfipte
mai nemijlocit în social și în contingent, în existența concretă, de fiecare
zi.

Dar să nu anticipăm. Să vedem mai atent ce tip uman se conturează în
poezia poetului de la Hordou, care e mai anecdotică și mai epică decît cea
eminesciană. Pe coordonatele ei se conturează nu un eu liric subiectiv, ci
unul obiectiv, întruchipat în existențe umane distincte care populează lu-
mea istoriei, a satelor și a basmelor noastre, dar care, printr-o viziune uni-
tară, se însumează într-un tip uman reprezentativ, de factură clasică, dar cu
precizarea că e mai mult vorba de clasicismul greco-roman și nu de clasi-
cismul secolului al XVII-lea; pentru că, dintr-un unghi psihologic, omul
lui Coșbuc are în el și foarte multă înțelepciune și echilibru, dar și simți-

PERMANENȚE

re și pasiune neîfărmurită. Deși foarte riguros determinat de timp și spațiu, omul coșbucian se plămădește dintr-o experiență istorică și socială multi-milenară. El se ivește din plasma eticii și a esteticii populare, cu obârșiile într-o „lume ce credea în basme și vorbea în poezii” — cum ar fi zis Eminescu. El crește, totodată, din viața de toate zilele, din realitatea concretă a existenței, din spațiul lui „așa este”, dar coboară și din mitologie și poveste, din lumea miraculoasă a lui „cum am vrea să fie”. Văzut la această răspintie de drumuri, omul coșbucian a putut lăsa impresia că e o ființă idilică, funciar senină, pînă a nu-și mai trăi propria-i viață interioară, permanent veselă, simplistă și superficială, lipsită de profunzime psihologică. Nimic mai absurd, mai simplificator și mai fals, căci luminozitatea lui Coșbuc are ceva din lumina spirituală a lui El Greco care iradiază din interiorul ființei spre exterior, iar atmosfera și ambianța sînt scaldate într-o lumină revărsată ca la Velásquez. Totul e natural, nimic artificial de ieftină operetă.

Omul lui Coșbuc e natural, în carne și oase, cu o viață sufletească bogată, complexă și nuanțată. El nu e creat în eprubete liricoide, după rețetele vreunui curent filozofic sau literar. Omul său, flăcău sau fată, e un tip funciar solar ca plantele. Dar ca și lumina soarelui, el cunoaște umbra care marchează lumina și-i dă contur. Umbră creatoare, nu întuneric înăbușitor, ca să pară complex. Omul coșbucian e creat din viziunea poporului despre viață și moarte, despre iubire și ură, despre rîs și despre plîns, despre adevăr și minciună, despre curaj, vitejie și lașitate, despre cinste și viclenie, consecvență, morală și fățărnicie, despre bine și rău, frumos și urit, valoare și nonvaloare, păcat și virtute, etern și caduc, nimicnicie și învingerea timpului, integrare cosmică, dar și în viața colectivității etnice care curge după legea pămîntului și datini străbune, care se constituie într-un suprem judecător al vieții fiecăruia. Omul coșbucian are chipul și asemănarea portretului etnopsihologic al neamului românesc, așa cum s-a răsfrînt în baladă și poveste. De aceea mărturisea poetul în poezia

Atque nos :

„Oh, îmi place mult povestea, căci poporul se descrie
singur el pe sine însuși în povești și-mi place mie
s-ascult poporul, ca astfel să observ cum s-a descris.
Ascultîndu-l, fără voie, parcă mă cuprînde-un vis
și-atunci eu mă pierd pe-ncetul pe-ale fanteziei maluri”.

Firește, prin poveste poetul înțelege mitologie, basm, cîntec popular, literatură paremiologică, superstiție, credințe, datini, obiceiuri, folclorul.

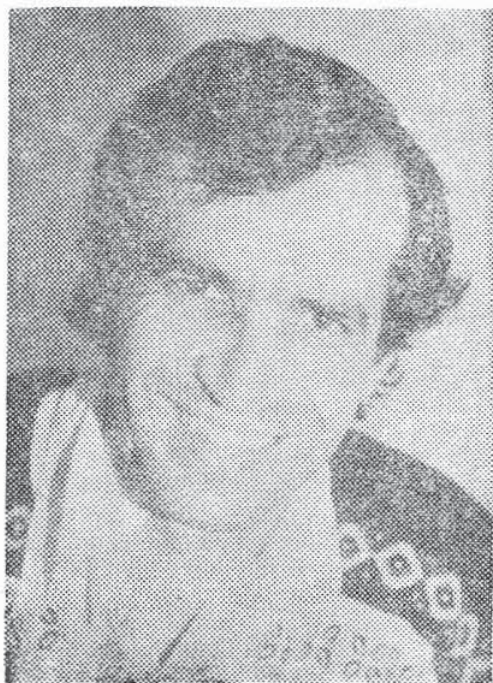
Omul coșbucian, plămădit astfel, indiferent de gen, e îndeobște tînăr, harnic, demn, frumos, dornic de iubire și de viață, cu conștiința valorii de sine foarte pronunțată. El are singele aprins în vine și se află într-o neîntreruptă inițiere și descoperire de sine. Supus unui cod de legi etice, el nu le ignoră, căci, atunci cînd le încalcă, ele se arată necruțătoare și el devine un chinuit sau o victimă (Fata morarului, Cîntecul fusului etc. etc.). Condiția socială mizeră, sărăcia, loviturile vieții îl îndoiesc, dar nu-i dau complexe și nu-l răpun. Cînd soarta îl înfrînge ca individ, el știe că nu poate fi înfrînt neamul din care face parte. Omul lui Coșbuc trăiește în plan etic prin categoria fundamentală a eticii românești, Omenia, și în plan estetic prin atributul cel mai definitoriu al etnopsihologiei românești: Dorul, în toate ipostazele sale. De aceea, Coșbuc nu este numai un poet al țărănimii, ci al românimii și prin aceasta al omului om și al întregii umanității.

Un astfel de poet național merită stima desăvîrșită și maxima atenție din partea școlii.

Prof. univ. dr. Ion Dodu BĂLAN,
șeful Catedrei de literatură română
de la Universitatea din București

P.S. Neavînd spațiu la dispoziție pentru a-l ilustra cu citate, rog elevii și colegii să-l considere o schemă de joc didactic pe care o pot completa cu citate din poezia lui Coșbuc și cu ideile proprii sau o pot anula, firește, cu argumente, dacă li se pare neconcludent.

DIALOG LITERAR

ION ROGOJANU:

„L-aș fi putut înțelege pe Eminescu și opera sa fără să înțeleg lumea în care a trăit și a gândit?”

Interviu realizat de
prof. Petruche DIMA

Petrache DIMA: — În numărul trecut al revistei, ne-am oprit asupra lui Eminescu, pentru că, în colecția dv., cărțile de și despre poetul nostru național ocupă principalul loc. Să trecem acum și la alte domenii pe care le-ați îndrăgit. Spre informarea cititorilor și a viitorilor bibliofili, vă rog să le amintiți, precizând și resorturile care v-au îndreptat spre ele.

Ion ROGOJANU: — L-aș fi putut înțelege pe Eminescu și opera sa fără să înțeleg lumea în care a trăit și a gândit? Îmi dau seama cât nu știu citindu-L și recitindu-L. De aceea, cărțile din casa mea nu sînt o colecție, în sine, ci sînt laboratorul în care apar noi și noi esențe necesare în procesul formării și modelării sufletului și cugetului uman. Nădăjdulesc ca și copiii mei, și copiii copiilor mei (nu doar de sînge) să-l poată folosi, să-i adauge noi substanțe, cu toate că HABENT SUA FATA LIBELLI — „cărțile își au soarta lor”, dovedind că „omul este sub vremei”.

Ar mai fi de explicat (fiindcă sînt cuvinte care printr-o eronată folosire și-au pierdut sensul) ce este și cum se manifestă „bibliofilia”? Cuvîntul provine din două cuvinte grecești *biblion*, *vivlion* = carte; *philia* = iubire, prietenie. Deci, *bibliofilia* = iubire de carte; *bibliofil* = iubitor de carte.

În Micul dicționar enciclopedic, ultima ediție, cuvîntul *bibliofilia* se explică astfel: „1 — ramură a bibliologiei care se ocupă cu studiul cărților sub raportul rarității și al valorii lor artistice; 2 — pasiunea de a cunoaște, de a evalua și de a colecționa cărți rare, frumoase și prețioase”. Oare numai acestea sînt sensurile? În *bibliofilia*, așa cum o înțeleg eu, trebuie în primul rînd, să se realizeze un raport între autorul cărții, prin conținutul ei, și cititorul, respectiv, receptorul său. Apoi se vor satisface celelalte criterii și nuanțe. Sînt eu în afara sensului etimologic al cuvîntului? Ce spun izvoarele mai vechi, antice? Pe un papyrus egiptean s-a găsit însemnarea care în românește a fost tradusă astfel: „Nu există într-adevăr decît o singură fericire pe lumea aceasta, aceea de a aduna cu drag cărți în timpul zilei și de a le citi în timpul nopții”. Dacă am adăuga și o altă cugetare, tot din înțelepciunea popoarelor („Deschide cartea ca să înveți ce au gândit alții, închide cartea, ca să gîndești tu însuși”) am avea, cred eu, noțiunea cuvintelor *bibliofilia* și *bibliofil* ce cuprinde iubirea de carte, dar și rostul ei, formarea gîndirii proprii. Recenta polemică între academicianul Șerban Cioculescu și poetul Romulus Vulpescu (după păre-

rea unanimă, amîndoi rafinați bibliofili) pe tema „bibliofiliei populare”, mă determină să revin cu propunerea de a vă adresa numai pentru această temă, bibliofilia, și altor cunoscători în materie, pentru a da un răspuns complet întrebării puse.

Deci alte „domenii” sau, aș zice eu, alte teme, subiecte, ce conțin cărțile din biblioteca mea :

— călători străini (de tot felul) diplomați, secretari ai unor domnitori, curtezane, aventurieri etc.) despre români sau despre naționalitățile conlocuitoare ;

— istoria orașului București și a României ;

— istoria medicinei, a comerțului, a industriilor, a pădurilor, a stupăritului, a tutunului, a aviației, a marinei, a tiparului, a sportului, a artei etc. (toate numai cu referiri la români și naționalitățile conlocuitoare) ;

— istoria hanurilor și hotelurilor ;

— publicații periodice (ziare, reviste, almanahuri etc.) ;

— primele traduceri din literatura străină în limba română ;

— cărți de școală din vremea străbunicilor, a bunicilor, a părinților și a mea ;

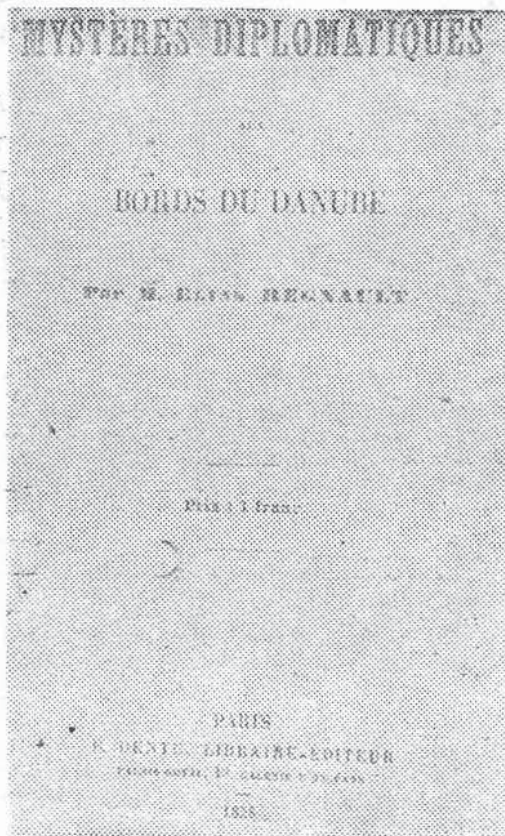
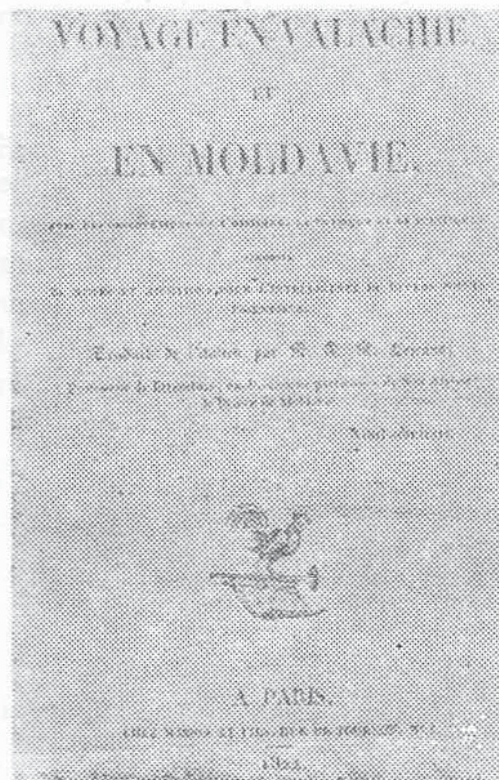
— instrumente de lucru : dicționare, enciclopedii, bibliografii, repertoare, fișiere și altele ;

— ediții princeps ale principalelor opere ale clasicilor literaturii române ;

— fotografii, scrisori, cărți cu dedicații.

P.D. : Cercetîndu-vă acest impresionant tezaur spiritual, atenția mi-a fost atrasă și de lucrările unor călători străini despre România, cărți rare din care ați selecționat și pentru expoziția deschisă la Liceul „Unirea”, în perioada 16 noiembrie — 16 decembrie 1986. Care dintre ele aduc un plus de inedit în modul de a ne prezenta lumii întregi ?

I.R. : — Orice informație referitoare la români și la naționalitățile cu care coexistăm de atîta timp în aceste locuri (pe pămîntul vechii Dacii)

COLECȚII ȘI COLECȚIONARI

m-a interesat. Lectura acestor cărți (indiferent dacă cei ce le-au scris au fost persoane ce ne-au vorbit de rău, ce ne-au lăudat sau ce au respectat adevărul istoric) duce la o singură concluzie: am fost și sintem în aceste locuri, cu toate vicisitudinile vremurilor, iar limba română ne-a dat țaria să existăm ca ființă națională. Sint convins că Mircea Voievodul s-ar putea face înțeles și astăzi vorbindu-și limba ce-o vorbea, dar nu același fapt l-ar putea realiza Carol, regele contemporan lui, în Franța, cu francezii de astăzi, (Unii ar putea insinua lipsa de progres a limbii române, dar avem și exemplul englezilor care au aceeași situație cu a noastră). Amintesc tinerilor că Biblioteca Academiei, Biblioteca Centrală de Stat, Biblioteca Centrală Universitară din București, Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia sau Biblioteca „V. A. Urechia” din Galați (la acestea din urmă vor întâlni excelenți îndrumători în persoana tinărului doctor Iacob Mârza sau a doctului bibliograf Paul Păltănea) au impresionate cărți, documente, hărți, exemplificând tema „străini despre România, de-a lungul timpului”.

P. D.: Aproximativ 400 de volume se referă la istoria hanurilor și hotelurilor din București și din alte părți ale țării. Ca fost lucrător în acest sector, căruia i-ați dăruit aproape două decenii din viața dv., le puteți privi din interior. Ce aspecte originale românești ale acestei, să-i zicem, industrii, sint sesizate de autorii lor?

I.R.: — Turismul este într-adevăr o industrie, o industrie fără fum, cum o numesc cei cu mai multă experiență decât noi. Recent, s-au aniversat 50 de ani de activitate turistică organizată în țara noastră. Ospitalitatea românească este recunoscută. România are peisaje încântătoare, hoteluri și amenajări turistice din cele mai moderne. Din păcate, sint și cazuri cînd oamenii sint bune gazde numai la ei acasă, iar acolo unde sint plătiți să o facă, nu o mai fac. Nu avem decît trei lucrări despre istoria hanurilor

(Continuare în pag. 2316)

LE ROMANA

FLOR SECUNDARE

STUDIU DE FIINȚĂ ȘI DE VIEȚĂ PENTRU CLASA V SECUNDARĂ

RETORICA

George Alina

Nicol Dănilă

PENTRU CLASA V SECUNDARĂ

CONȚINE PROBLEME DE LECTURĂ

Acest studiu este în conformanță cu Programul de învățământ pentru Clasa V a Școlii Generale, anul 1962.

EDIȚIUNEA II

TRIMBĂ LA 5000 EXEMPLARE

EDITURA

EDITURA ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ

BUCUREȘTI, 1962

ABBONDANTI

CADRELE NEROMANE

1962

stăruie române.

1962

1962

1962

1962

IN MEMORIAM

Iorgu Iordan la masa de lucru (5 ianuarie 1978)

Dr. MIOARA AVRAM

Exemplul profesorului

„De la profesori se poate învăța nu numai disciplina științifică oarecare, ci, în cea mai mare măsură, ținuta umană, etică în general”.

Iorgu IORDAN, în „România literară” din 29 septembrie 1983, p. 8

Afirmația din această autentică maximă reprezintă un adevăr verificabil cu asupra de măsură în cazul autorului ei, pe care toți foștii elevi îl consideră un model de etică profesională — didactică și științifică —, de atitudine cetățenească, de prezență și deschidere culturală și de comportare socială, pe scurt un model de viață. Faptul că Iorgu Iordan a fost un asemenea model este bine cunoscut. În primul rând, prin opera și activitatea sa publică și a fost recunoscut, pe plan național și internațional, prin numeroase titluri și distincții primite în cursul vieții.

Opera publicată, care totalizează peste 1000 de lucrări dintre care aproximativ 700 sînt de specialitate, lingvistice și filologice, demonstrează prin însăși cantitatea și întinderea ei (cuprinzînd, alături de articole de di-

verse dimensiuni, un număr important de volume masive) munca și disciplina savantului. Ceea ce impresionează de la prima vedere în lucrările sale științifice este bogăția materialului lingvistic pe care se sprijină descrierea și care asigură soliditatea concluziilor. Tudor Vianu aprecia, în 1958, că „observînd limba vorbită, citînd enorm și notînd cu cea mai mare asiduitate, Iordan și-a constituit unul dintre cele mai bogate fișiere care au stat vreodată la dispoziția unui filolog român”.

Preocupările concretizate în aceste lucrări sînt în același timp variate și constante. În cadrul celor lingvistice trei sînt marile domenii abordate, ca obiect de cercetare și de predare: limba română, lingvistica romanică și lingvistica generală, îndeosebi istoria ei.

Dintre acestea limba română a beneficiat de un atribut în plus față de celelalte preocupări ale savantului și profesorului, fiind și un obiect al afecțiunii sale: să nu uităm că, în prelegerea inaugurală a cursului de filologie română ținut la Universitatea din Iași, în 1934, Iorgu Iordan definea studiul limbii române drept „studiul cel mai firesc și cel mai apropiat de suflet”. Ca orice sentiment autentic, afecțiunea pentru limba română a lui Iorgu Iordan nu s-a exprimat în declarații lipsite de acoperire, ci a fost demonstrată prin fapte. Mărturii ale acestui sentiment sînt, desigur, înseși lucrările sale în domeniile menționate, dacă — teoretic vorbind — n-ar fi posibilă și interpretarea lor ca rezultat al unui interes pur științific. Altfel mi se pare că dovedește direct implicarea afectivă a lui Iorgu Iordan în studiile de limba română: dacă interesul pentru românesc, romanic și general uman este oarecum echilibrat în punct de vedere științific în operele sale, româna are o situație privilegiată prin aceea că ea l-a preocupat și ca cetățean, ceea ce explică spiritul critic, caracterul adesea polemic și totdeauna angajat al contribuțiilor în acest domeniu. Căci româna este domeniul în care Iorgu Iordan nu s-a limitat la observarea, descrierea și comentarea faptelor înregistrate, ci a luat atitudine față de ele. le-a calificat, recomandînd pe unele și respingînd altele.

Activitatea pe care a desfășurat-o timp de 70 de ani Iorgu Iordan în domeniul limbii române (de la primul articol, publicat în 1916, pînă la ultimul articol științific, din 1985) poate fi evaluată în lumina programului de lucru pe care și-l propunea în 1934, atît în calitate de profesor succesor al fostului său maestru, Alexandru Philippide, la catedra de filologie română, cît și ca director al celei dinții dintre publicațiile lingvistice pe care le-a condus — „Buletinul Institutului de Filologie Română „Alexandru Philippide””. Cea mai fugară confruntare e în măsură să releve îndeplinirea tuturor punctelor din acest program, care părea aproape utopic la vremea lui. Iorgu Iordan s-a ocupat de „limba română sub toate aspectele ei” — trecute și prezente —, urmărind „în două direcții: orizontal și

(Continuare în pag. 2320)

Iorgu Iordan (1888-1986), eminent profesor universitar și om de știință, personalitate de seamă a lingvisticii românești și universale, s-a născut la 29 septembrie 1888 la Tecuci, a urmat cursurile universitare la Iași pe care le-a terminat în 1912, ca elev al lui Alexandru Philippide, Garabet Ibrăileanu și Traian Bratu, iar în 1919 și-a susținut doctoratul în filologia modernă. În perioada 1911-1927 a fost profesor secundar. A făcut studii de specializare în străinătate, fiind apoi numit, în 1926, profesor suplinitor la Catedra de filologie română a Universității din Iași, pentru ca după aceea să fie chemat, ca profesor la catedra de filologie română a aceleiași universități, în locul lui Alexandru Philippide, iar în perioada 1938-1939 să fie decan al Facultății de Litere și Filosofie. Din 1946 a trecut la Universitatea din București, unde a predat cursuri de lingvistică generală, lingvistică romanică și limbă română contemporană. Aici a fost șef de catedră, decan al Facultății de Filologie și rector al Universității.

În 1934 a fost ales membru corespondent, iar în 1945 membru titular al Academiei Române.

Acad. RADU VOINEA, președintele Academiei Române Iorgu Iordan, exemplu de cu sine însuși

ne. A fost președinte al Subsecției de limbă și literatură și vicepreședinte al Academiei.

Academicianul Iorgu Iordan a desfășurat o bogată activitate științifică elaborând lucrări fundamentale în domeniul lingvisticii romanice („Introducere în studiul limbilor romanice”, apărută în 1932 și tradusă în mai multe limbi străine; „Lingvistica romanică. Evoluție. Curente. Metode”), în domeniul limbii române contemporane („Limba română actuală. O gramatică a «greșelilor»”; „Limba română contemporană”; „Structura morfologică a limbii române”), în domeniul stilisticii („Stilistica limbii române”) și în domeniul toponimiei („Nume de locuri românești”; „Toponimia românească”). Sub conducerea academicianului Iorgu Iordan, s-a elaborat lucrarea „Crestomație romanică”, singura antologie de texte comentate care grupează la fine și toate limbile romanice cu diversele varietăți regionale în

5 volume cu aproape 6000 de pagini.

Romanist renumit în țară și peste hotare, lingvist și filolog român, foarte apropiat de problematica limbilor slave, bun cunoscător al domeniului limbilor germanice, academicianul Iorgu Iordan a reprezentat într-un anumit sens întregul univers de probleme și studii în care trăiesc slujitorii catedrelor de filologie. Studiile sale impresionează prin bogăția materialului studiat, volumul uriaș de muncă pe care l-a depus, prin precizia amănunțului, prin scrupulozitate, grija de a nu spune mai mult sau mai puțin decât îl autorizează examenul conștiincios al faptelor, cu un cuvânt printr-o mare probitate intelectuală. Ele dovedesc o pătrundere profundă în tainele fiecărei limbi studiate, o examinare extrem de atentă a fenomenelor de limbă și a textelor, o cunoaștere foarte exactă a faptelor particulare și, în același timp, o remarcabilă capacitate

Prof. univ. dr. GAVRIL ISTRATE

Profesorul nostru

Legăturile mele cu profesorul și academicianul Iorgu Iordan sînt vechi, de peste cincizeci de ani. În toamna anului 1933, cînd m-am înscris la universitate, îmi aduc aminte că a fost cel dintîi care și-a anunțat deschiderea cursului și constata-

rea aceasta aveam s-o fac și în anii următori. M-a impresionat, de la început, marea obiectivitate cu care prezenta diferitele teorii lingvistice, atitudinea mai mult decît corectă față de ultimul autor pe care îl cita, precum și modestia exemplară

cu care pomenea de contribuțiile sale proprii, în domeniul specialității.

Încă din toamna aceluiași an am avut o convorbire, provocată, oarecum, de el. La o ședință de alegeri, în cadrul societății noastre, a studenților de la Litere, pe care o prezida tocmai el, m-a întrebat dacă nu sînt, cumva, originar, din Piatra Neamț.

— Nu, domnule profesor, sînt ardelen.

— Ce te-a făcut să vii la Iași, cînd

emiei R.S.R.

severitate

de inducție, de generalizare. Lucrările sale științifice dovedesc, în același timp, obiectivitate și un foarte ascuțit spirit critic.

Profesorul Iorgu Iordan a fost nu numai un mare pedagog și om de știință, dar și un mare educator, calitate care s-a evidențiat îndeosebi în perioada cât a activat la Universitatea din Iași care, în perioada întunecată a reacțiunii și dictaturii din preajma și din timpul celui de-al doilea război mondial a constituit un adevărat centru de rezistență împotriva ideologiei antiumane, și a militat pentru idealurile de libertate și progres, manifestând acea dragoste a sa din totdeauna pentru omul simplu și pentru lupta lui.

Sever, exigent, academicianul Iorgu Iordan a fost el însuși un exemplu de severitate, de exigență cu sine însuși. Calmul său neclintit ascundea vibrația pentru adevăr, care se manifesta apoi deschis și categoric. Ridicat din rîndurile poporului exclusiv

prin hărnicia și prin meritele lui, neavînd să apere nici un privilegiu, dezinteresat prin deprinderile vieții lui simple și austere, academicianul Iorgu Iordan își exprima întotdeauna net, uneori chiar cu duritate convingerile, opiniile. Intransigența lui, manifestată în mod constant în Senatul Universitar a devenit legendară. Combăteau pedanșismul ignorant îmbrăcat sub forme de extravaganță banală, emfaza vulgară, abaterea de la ceea ce este exprimarea corectă, clară, în termeni simpli. De aceea el considera că profesorul de limba română are cea mai nobilă misiune, aceea de a învăța pe elevi să cunoască și să folosească corect acest bun de mare preț, care este limba poporului nostru.

Cumpătarea i-a menținut finețea și vigoarea spirituală pînă la adînci bătrîneți.

Încetarea din viață a academicianului Iorgu Iordan lasă în urmă sincere regrete pentru că decanul de vîrstă al Academiei se bucura de această demnitate nu numai prin autoritatea și prestigiul anilor săi numeroși, ci mai ales datorită faptului că numărul anilor a înmulțit în jurul lui operele, elevii, recunoștința respectul general.

personală sau, măcar, un referat asupra unei cărți de specialitate, am reușit, în scurtă vreme, să „spargem gheața”, cum se spune, și să ne constituim într-o adevărată familie, al cărei șef cu o autoritate exemplară devenise profesorul Iordan. Corectitudinea și obiectivitatea lui, care se resfrîngea și în aprecierile pe care le făcea asupra fiecăruia dintre noi, la care se adăuga, se înțelege, marea lui autoritate în specialitate, au făcut ca influența pe care a exercitat-o asupra noastră să crească de la zi la zi. El devenise, repede, modelul nostru nu numai sub aspect științific, ci și sub cel pur omenesc. La orice inițiativă pe care vroiam s-o luăm, într-o direcție sau în alta, ne întrebam, imediat: Ce va spune profesorul Iordan, dacă lucrurile nu vor ieși bine? Imi vine în gînd o întîmplare caracteristică modului nostru de comportare. Un băiat și o fată veneau împreună, la cursuri, și plecau împreună. Stăteau, în mod obișnuit, în aceeași bancă, alături, la toți profesorii, cu excepția lui Iordan, deși el n-a făcut, niciodată, nu vreo observație, în direcția aceea, dar nici măcar o simplă aluzie. Pe stradă, aproape ne jenam cînd, fiind în compania unei colege, ne întîlneam cu el, ca și cum ne-am fi găsit în fața unui fapt condamnable ori a unei acțiuni interzise.

Cursurile ținute de profesorul Iordan erau extrem de serios alcătuite, cu bibliografia la zi. Păcat că numai unul singur dintre ele, mă refer la cele predate la Universitatea din Iași, a luat forma unei cărți: Stilistica limbii române, apărută la București, în anul 1944.

Pînă în 1934, a deținut catedra de Filologie romanică, pe care, de fapt, el o inaugurase, la Iași. Din 1934, pînă în toamna lui 1946, a deținut Catedra de limba română și dialectele ei, rămasă vacantă prin moartea lui Alexandru Philippide, în cadrul căreia a produs o adevărată inovație, față de specialiștii de pînă atunci, de la celelalte universități și, bineînțeles, și față de fostul său profesor. Pe cîtă vreme aceștia dădeau preferință, în preocupările lor, studiului istoric al limbii, Iordan s-a orientat către limba contempo-

Clujul își era mult mai aproape, iar lingvistica românească e reprezentată acolo de cîțiva specialiști de primă mărime?

— Profesorii mei, de la Năsăud, mi-au vorbit cu atîta căldură despre Iași, încît ardeam de dorința de a-l cunoaște. Eram, în același timp, îndrăgostit de literatura lui Sadoveanu și de studiile de istorie și critică literară ale lui G. Ibrăileanu.

Profesorul Iordan a rămas plăcut impresionat de spusele mele și i-a relatat și rectorului Traian Bratu,

care era și el ardelean, de la Rășinari, convorbirea noastră. Așa se face că rectorul, de cîte ori mă vedea, mă întreba, cu simpatie: „Zici că Ibrăileanu și Sadoveanu te-au adus la Iași?”

Faptul că profesorul Iordan preda, pe lîngă specialitatea lui, și cursul de literatură veche, din cauză că titularul acestuia fusese trecut într-un fel de concediu forțat, eram zilnic auditorii lui. La ședințele seminarele, unde fiecare dintre noi era obligat să pregătească o lucrare

(Continuare în pag. 2321)

București, str. Sofia, 21. Casa în care a locuit Iorgu Iordan. Înaintea lui, aici a stat fiica lui I.L. Caragiale, Ecaterina Logadi.

(Foto : P. DIMA)

Conf. univ. dr. ALEXANDRU HANȚĂ,
decanul Facultății de Filologie din București

Un militant pentru democrație și adevăr

Academicianul profesor Iorgu Iordan a dispărut dintre noi pe neașteptate și într-un moment în care toată lumea credea că dorința sa de a deveni centenar se va îndeplini.

Nu îi plăcea să i se amintească bătrânețea, neconsiderându-se un bătrîn, ci un longeviv, moștenitor al vitalității răzeșilor moldoveni din rîndul cărora, după mamă, descindea.

Născut într-o familie de muncitori ai pămîntului de la marginea orașului Tecuci și trăind o parte din bucuriile copilăriei în casa bunicilor săi materni din Nicorești, a putut absolvi cursurile secundare și pe cele universitare numai ca bursier, rezervele materiale ale familiei fiind totuși modeste. De tînăr, deci, a trebuit să

se afirme prin muncă și actul cultural al muncii, preluat din mediul social din care provenea, îi va caracteriza întreaga existență.

Ca student și apoi ca tînăr absolvent s-a bucurat de îndrumarea atență și colaborarea unor mari personalități ale Universității ieșene, din rîndul lor detașîndu-se Alexandru Philippide și Garabet Ibrăileanu, care i-au stimulat și apreciat pasiunea pentru studiu, aptitudinea de cercetător și profesor. Ambianța atît de fertilă a „Vieții românești” interbelice, evocată de Ionel Teodoreanu în „Masa umbrelor”, l-a influențat în sensul înțelegerilor sale în viața general-cultu-

(Continuare în pag. 2324)

PE MAPAMOND

IMPRESII PA

Sînt aproape de ultima, și-mi închipui, cea mai palpitantă parte a excursiei mele: Parisul. Înainte de a intra prin Poarta Orleans mă opresc, simt că am mari emoții, la fel ca în fața unui examen dificil și hotărîtor pentru destinul meu. Mi se pare că nu sînt pregătit pentru acest impact (chiar dacă, după legile lui Platon, sînt „apt“), deși am studiat tot ce a fost posibil despre geografia, istoria și literatura orașului, deși cel care mi-a predat limba lui Voltaire, la Liceul „Ion Slavici“ din Panciu, profesorul Ionel Bandrabur, m-a inițiat în tainele cunoașterii „capitalei lumii“, deși un om deosebit din Köln — pe care-l descopăr, cu mare bucurie, un rafinat cunoscător al literaturii și istoriei universale în general și al celor românești în special — mi-a înlesnit atingerea acestui Everest al gândurilor mele, deși... deși... Dar acum e acum: sînt singur, singurel în fața Colosului...

Poate că temerea mea nejustificată și mărturisirea ei cu atît mai puțin justificată nu-mi sînt favorabile, dar cred că vina — dacă trebuie să fie una — nu-i a mea ci a sincerității oamenilor în mijlocul cărora am crescut, acolo, în satul Movilița (Panciu), sau, și mai sigur, în nestatornicia firii omenești în care sublimul și ridicolul sînt atît de aproape încît alunecăm atît de des, fără să ne dăm chiar seama, dintr-o parte în alta.

Așadar, aici, la porțile acestei Mecca, eu îmi pun întrebări la care răspund pe nerăsuflăte, memoria fiindu-mi asaltată de cunoștințe variate în ceea ce privește „cetatea luminii“. Răspund ca un copil care știe mult și vrea să spună tot dintr-o dată: Parisul are aproximativ 120 km², Sena îl împarte în două părți inegale — „Rive Droite“ (2/3), sediul activităților financiare și comerciale și „Rive Gauche“ — centrul intelectual, are douăzeci de arondismente din care doar șase pe „Rive Gauche“, este un oraș mamut cu optzeci de cartiere, iocitorii vechii Lutetii (L' Ille de la Cité de astăzi) se numeau parisi, de la ei venind numele capitalei, aici trăiesc treisprezece scriitori laureați ai premiului Nobel, tot aici se acordă peste șapte sute de premii literare ((Goncourt, Grand prix du Roman, Femina etc.) și funcționează mari edituri ca Hachette, Gallimard, Presses de Cité, Lafont etc. Dar cite alte domenii ale culturii și industriei pariziene nu ar putea fi menționate!

Iată, deci, Parisul meu livresc, acest oraș atît de alintat, cîntat, învidiat, dorit și blestemat de mari artiști și nu numai de ei, acesta este megalopolisul în care vreau să intru și poate tocmai fiindcă am cîștit atît de mult despre el — cine spune că-l ușor să-ți pregătești o excursie? — și l-am visat atît amar de ani, îmi este greu să cred că, în sfîrșit, am a-

juns. Nu este, bineînțeles, prosternare, ci doar bucuria contactului cu cel mai mare centru cultural al lumii care, s-o recunoaștem, n-o fi numai Paradis dar nici numai Infern. Tot acum, sufletul îmi este răscolit și de amintirea unui om care mi-a fericit copilăria și tinerețea (ce-ar fi viața noastră fără astfel de ființe?). De ce tocmai aici și tocmai acum îmi vine în minte bunicul? Pentru că m-a iubit ca nimeni altul și de la el am auzit cuvîntul magic Paris. Îl văd aievea cum, mîngîindu-mă pe cap (cită iubire îmi transmitea printr-un gest atît de simplu!), spunea: „Parisul ăla, unde o fi, măl nepoate? E buricul pămîntului, domnule! Oare cineva dintre cei care îmi poartă numele îl va vedea vreodată? M-aș bucura să fii tu acela, că ți-e dragă cartea!“ După asemenea discuții, în fantezia mea de copil, vedeam Parisul ca un șoare inaccessibil, ca o oază în deșert, ca un Babilon sau ca toate acestea la un loc. Acum, prin urmare, mă gîndesc la atîtea cu care n-ar trebui să-mi încarc povara și așa destul de grea, îmi dau seama că duc cu mine dorința „bunilor“ și „străbunilor“ mei de a vedea cît mai mult și a simți pe măsură. Sînt, desigur, purtătorul de cuvînt al atîtor generații din satul copilăriei mele dar mai ales al ființelor care îmi dau rostul vieții: copiii mei, singurii susținători ai acestei solitare și dificile excursii, pe care i-am simțit tot timpul, cu gîndul lor curat, alături de mine. Mașina care mi-a fost credincioasă, simte că mîna și piciorul meu nu mai sînt sigure, simte că se întîmplă ceva cu stăpînul ei, de aceea vrea să ia singură inițiativa de a intra în oraș. Îmi revin, o temperez și încet, încet intru în marea metropolă. Aș vrea să rid, să plîng, uit să accelerez, claxoanele autoturismelor din spate mă trezesc la realitate, sentimentalismul meu de provincial (spuneți-mi cine nu-i provincial la Paris?) nu se potrivește cu regulamentul dur al străzii, așa că rațiunea, ca de obicei, cu lipsa ei de fantezie, își intră în drepturi. Parisul mă întîmpină cu o lumină de poveste — nu-i închipuirea mea — pe cer nu există nici o pată, vîntul nu știe pe unde s-o fi ascuns, totul este într-o incremenire înăbușitoare, boinăvicioasă chiar. Eu însă nu uit că am venit să cuprind cu ochii și sufletul „cît încap“, căldura excesivă și celelalte inconveniente ale unui drum de peste șapte mii de kilometri, într-un timp foarte scurt, nu mai au efect distructiv asupra mea, mi-am impus o sănătate „de fier“, toate dorințele și îmboldurile venite din interior sau exterior sînt dirijate doar spre cunoaștere, oboselle, durerile, necazurile mă vor atinge doar acasă, cînd scopul va fi atîns, cînd tensiunea va scădea.

RIZIENE (III)

Intrind în Paris n-am decît un singur reper : Turnul Eiffel, simbolul oraşului de pe Sena, pe care oricine l-ar recunoaşte. Il văd şi mă îndrept grăbiţ spre el deoarece am aflat că toţi turiştii străini care au sosit cu automobilul se instalează în Champ-de-Mars şi aici vor avea „hotelul” pe care şi l-au adus din ţară : „Dacia”, „Mercedes”, „Passat”, „Alfa-Romeo” sau cine ştie ce altă „Ladă”. Unii vor dormi mai în larg, alţii mai înghesuţi, dar oare mai contează cum şi dacă dormi cînd a fost atins scopul măturisit sau nemăturisit al fiecăruia dintre noi, cei care am sperat într-o întîlnire cu oraşul lui Sartre ? Toţi iubitorii de călătorii pe patru, două sau chiar trei roţi se împrietesc aici, formînd o tabără multinaţională de automobile şi rulote. Dacă faci plimbări dese, nu prea dese pentru a nu deveni suspect, printre aceste case unblatoare, cunoşti toate ţările cu obiceiurile, limbile şi mai ales cu gastronomia lor. Ceea ce mi se pare şi mai curios, este că chiar parizienii (cel puţin cei care vor să cunoască planeta în miniatură) vin seara în zonă (Champ-de-Mars, Turnul Eiffel şi Palatul Chaillot), la plimbare, aşa cum facem noi pe bulevardul din centrul oraşului în care locuim. În astfel de împrejurări am cunoscut o familie de francezi care, uitîndu-se la numărul „Daciei” mele, m-a întrebat dacă sînt din România. După răspunsul afirmativ mi-a vorbit despre Săpînţa, „Cimitirul vesel”, Litoral, Voroneţ, Bucureşti şi despre cite altele. Mi-am dat seama atunci — cu mîndrie — că nu sînt singur în acea imensitate, că port cu mine comorile patriei pe care o iubim şi pe care trebuie s-o facem cît mai cunoscută, fiecare după posibilităţile lui. De altfel, pe tot parcursul periplului meu european m-am putut convinge că sîntem cunoscuţi, că putem face mult în acest sens chiar şi noi, turiştii, printr-un comportament civilizată, prin cunoştinţele noastre în diferite domenii, prin solicitarea de care dăm dovadă, prin ajutorul acordat celor care au nevoie de el.

Studiînd unele documente constat că acum 150 de ani, Champ-de-Mars era o zonă deocheată, evitată de oamenii de bine, ba chiar şi de vagabonzi mai cumini. Dar în 1855, aici a fost amenajată prima Expoziţie mondială la care românii n-au fost prezenţi. La a 2-a însă, aceea din 1867, Principatele Unite au participat cu drepturi depline. Se mai ştie însă că la 12 octombrie 1865, Marele Vizir cerea lui Cuza ca România să fie inclusă la expoziţie sub pavilionul Turciei. Domnitorul, demn, n-a ținut cont de o brăznică turcului şi a desemnat drept comisar general din partea ţării noastre

la această manifestare grandioasă, pe Alexandru Odobescu. Tînărul istoric şi scriitor va lupta cu toată puterea minţii şi patriotismului său înfiăcărî ca ţara să-i fie participantă pe picior de egalitate cu celelalte naţiuni. Chiar dacă politica europeană nu ţinea cont de interesul statului român abia format, Odobescu, prin activitatea sa la Paris, şi-a îndeplinit cu brio misiunea, României fiindu-i repartizaţi 405 m² în pavilionul central şi 1100 m² în parc „spre a putea aşeza acolo o casă ţărănească cu toate împrejurările sale obişnuite şi cu toate uneltele, sculele, mobilele, veşmintele şi produsele agricole ale ţăranilor noştri...”. Printre exponatele de senzaţie ale acestei expoziţii s-a numărat şi „Tezaurul de la Pietroasa”. De altfel, tot cu această ocazie, Odobescu a fost solicitat de fostul său profesor Emile Egger, să prezinte în faţa „Academiei de inscripţii şi Belle-lettres” din Paris, o comunicare despre descoperirea de la Pietroasa. Istoricul a pregătit materialul respectiv în citeva zile şi l-a intitulat „Notice sur le trésor de Pétroassa, decouvert en Roumanie et conservé au Musée national de Bucarest”. Succesul a fost un stimulent pentru autor şi astfel „notiţa” va fi punctul de plecare al marilor monografii, pe care o va consacra tezaurului, „Cloşca cu pui de aur” a fost bine cotată şi viu discutată, iar după închiderea expoziţiei, scriitorul va fi invitat, împreună cu comoara, la Londra. Deşi în ţară unii duşmani, mai ales Cezar Bolliac, căutau să-l discrediteze, spunînd că tezaurul a fost amănat datorită cheltuielilor personale ale lui Odobescu, adevărul era că, în capitala Angliei, reprezentantul român a fost primit cu interes, iar tezaurul admirat de public şi comentat favorabil de presa londoneză. La întoarcerea în ţară, Odobescu va restabili adevărul, iar prestigiul său va creşte.

Prin urmare, sînt că în acest Champ-de-Mars cu aiel largi, pictate pe ici, pe colo cu mici lacuri sau chiar rîuleţe, au avut loc întîmplări care l-au favorizat pe strămoşul nostru, Al. Odobescu, în nobilitatea-i intenţie de a face ţara cunoscută. A fost unul din primii paşi spre lansarea României pe arena internaţională.

Toate acestea, plus faptul că nu m-a invitat nimeni la vreun hotel, mă fac, deci, să-mi instalez „cartierul general” (bătrîna mea „Dacie 1300”) în pădurea aceasta de rulote şi antene, pentru două săptămîni, cît oraşul va fi „onorat” de prezenţa trimisului „special” al „Revistei noastre” la Paris.

prof. Culiţă UŞURELU

(Va urma)

PE MAPAMOND

Champ-de-Mars

DIALOG LITERAR

Ion Rogojanu

(Urmare din pag. 2308)

și hotelurilor țării, mai corect a Bucureștilor. Cea mai informată este a lui George Potra, „Istoricul hanurilor bucureștene”, apărută în anul 1985. Cărțile mele se referă la : construcția hotelurilor, unele sînt ghiduri, monografii ale unor stațiuni balneoclimaterice, cărți de bucate, cărți despre vinuri, brînzeturi, băuturi, diverse menuri, trasee turistice, cărți de literatură despre hanuri și hoteluri etc. O carte a hanurilor și hotelurilor din România își așteaptă autorul. Am în studiu de redactare o lucrare privind „Hotelul — loc de popas, loc de cultură”. În hanurile și hotelurile din țară, și-au avut sediul multe din tipografiile epocii. De exemplu, în hotelul „Union” din București a ființat Institutul de Arte Grafice „Minerva”, unde și tipărea cărțile și Nicolae Iorga.

P. D. : — Aveți în plan o monografie dedicată locurilor de popas și de agrement din București. În ce stadiu se află ?

I.R. : — Împreună cu dr. Adina Idriceanu, lucrez la un ghid al parcurilor și al grădinilor din București. Am adunat majoritatea datelor. De un real sprijin în informare ne-au fost și unii specialiști ai Administrației Domeniului Public din București. În paralel cu aceasta, în afara sarcinilor mele profesionale, lucrez la strîngerea materialelor pentru o monografie „Pe urmele lui Alexandru Vlahuță”.

P. D. : — În rafturile bibliotecii dv. am văzut și manuale școlare. Vă rugăm să vă opriți asupra celor mai semnificative.

I. R. : — Cîteva exemple, dar nu într-o ordine anume :

— „Carte de cetire seau legendariu românesc pentru întâia clasă a școalelor poporene, compusă de Samuil Andreievici Viena, 1854” ;

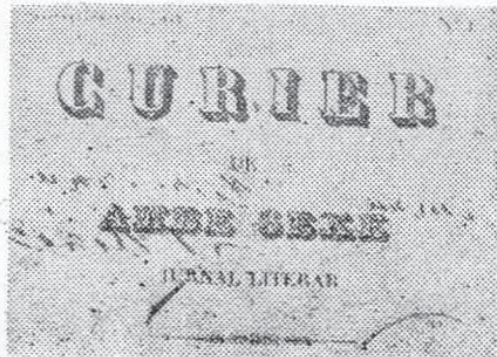
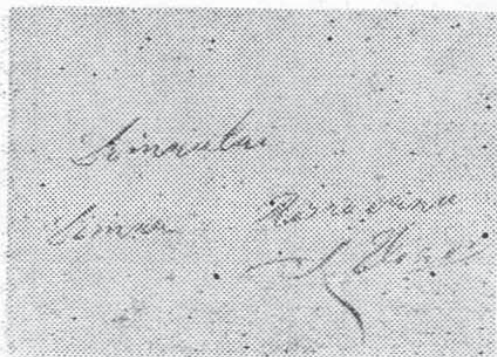
— „Abecedariu cu slove chirilice și cu litere romane — Viena, 1868”. Pe foaia de titlu mai poartă mențiunea : „Costă legat în pînză 18 crăițari noi” ;

— „Manualul de botanică silvică în usul elevilor de la Școala de silvicultură și pentru forestieri practici, de doctoru Iuliu Barasch, profesor, București, Imprimeria Statului numit Nippon, 1861” ;

— „Antologie română pentru usul Școalelor secundare de M. Pompiliu, Iași. Editura Tipografiei H. Goldner, 1885” ;

— „Curs de limba română pentru școalele secundare — Retorica — de Gheorghe Adamescu, profesor la Liceul «Sf. Sava» și Mihail Dragomirescu, profesor la Seminarul Pedagogic. Pentru clasa a V-a secundară, conform programei din 1899. Ediția a III-a, tipărită în 3100 exemplare. București, Editura Librăriei H. Steinberg, Str. Gabroveni 10, 1904” ;

— „Gramatica românească și nemțească pentru tinerimea națională. Intr-acest chip întocmită de un Prietin' al 'Nații. Tipărită cu toată cheltuiela domnului Rudolf Orghidan, cetățean și negustoriu de aici, Brașov — în tipografia lui Ioan Gätt, 1838”.

Dedicația și autograful lui I.H. Rădulescu pe un exemplar din „Curierul de ambe sexe”

COLECȚII ȘI COLECȚIONARI

Citită cu atenție, această minimă enumerare oferă informații multiple.

P. D.: — Presa în general, cea școlară în special au întreținut focul pasiunii dv. Ne-ar interesa publicațiile literare, din care am văzut: „Curierul de ambe sexe”, cu autograful lui Ion Heliade Rădulescu; „Foaie pentru minte, inimă și literatură”; „Convorbiri literare” din vremea lui Eminescu; „Facla” — în care se urmărește procesul regelui Ferdinand — N.D. Cocea, și altele.

I. R.: — Presa vremii este un izvor nesecat de informații. Surprize afli neîncetat. Trebuie să poți avea sub ochi un exemplar din „Vestitorul românesc”, unde se relatează despre focul din București, din martie 1847; sau numere din iulie-octombrie 1847 și tot anul 1848 al revistei „Foaie pentru minte, inimă și literatură”; „Revista nouă” al cărei director era B. P. Hășdeu din anii 1887—1933 (cît am eu); sau „Viața” condusă de Alexandru Vlahuță și dr. A. Urechea (anul I — 1894); sau „Viața literară” a lui George Coșbuc și I. Gorun (anul I, nr. 1 din 1.I.1906 și următoarele); sau „Salonul literar” al cărui director era poetul, cu o pitorească prezență exterioară, Al. T. Stamatiad (un tip à la Dali din zilele noastre); sau atâtea altele, pentru a gusta plăcerea, dar și folosul consultării publicațiilor. Umor de bună calitate vei găsi răsfoind „Moftul român” al cărui director, M.L. Caragiale, scotea nr. 1, duminică, 1. IV. 1901, deci în anul I al secolului XX; „Moș Teacă, Jurnal Țivil și Cazon”, director Anton Bacalbașa sau „Hazul”, sau „Palavra”, reviste apărute la Iași, în 1894.

Cercetați „Revista Carpaților” din anul 1860 și veți afla între autorii articolelor pe: George Sion (la pagina 171 în vol. II are un eseu despre „Poetul de pe Milcovu”, sau la pagina 156 vorbește „Despre Academia” (atenție în ce an!);

Al. Odobescu — „Doamna Chiajna” — nuvelă în ediție princeps;

A. P. Ilarianu — „Gramatica lui Șincai”;

Iuliu Barasch — „Epidemiile secolului median în Europa secolului XV”, în care sublinia: „este un lucru remarcabil că mai toate bolile epidemice au venit în Europa din alte continente (ciuma — din Africa, tifosul — din Asia Mică, vărsatul — din Arabia, holera — din Iudeea, boala lumească — din America)”;

Theodor Aman — „Despre pictură”;

Al. Donici — „Dunărea și Marea Neagră”, „Fericirea și sărăcia” și alte fabule.

La fel de interesantă este și lista abonaților din care menționăm pe: C. Aricescu, A. Arion, Th. Aman, Grigore Alexandrescu, Barbu Belu, Ion Brezeanu, dr. Davila, Ferikide, N. Golescu, Gr. Lahovari, Iorgu Lens, L. Librech, Ioan Otetelișeanu, Radu și Scarlat Rosetti, G. Tătărescu, Ioan Văcărescu, la București; la Tîrgu Jiu — George Magheru; la Huși — Melchisedec; la Iași — A. Panu și V. Pogor; la Rîmnicu-Sărat — George Barozzi; la Sibiu — Andrei Șaguna și Andrei Mureșanu; la Berlin, la Kronstadt (Brașovul de astăzi), la Cluj (Klausenburg, cum se numea atunci), la Lugoj, la Arad, la Cernăuți — Aron Pumnul și Nic. Sbierea; la Gherla, la Viena, la Abrud, la Orăștie, la Deva, la Paris, la Blasendorf (Blajul de astăzi) — Timotei Cipariu. Toate acestea numai la o revistă. Simpla înșiruire mă scutește de comentarii.

„Curierul de ambe sexe” a apărut în două ediții (în cinci tomuri), deoarece ediția I, din cauza războiului, a fost aproape în totalitate arsă. Mă bucur că pot oferi, spre ilustrare, dedicația lui Ion Heliade Rădulescu către Răsnoveanu, aflată pe exemplarul ce-l am.

P. D.: — De asemenea, privirea mi-a fost atrasă și de numeroase exemplare din unele perioade școlare, apărute în ultima sută de ani. Ne-ați putea face o scurtă descriere a lor, menționînd și numele unor mari scriitori care au debutat în paginile revistelor?

I. R.: — Voi aminti numai câteva: „Curierul liceului” — publicație școlară a Liceului «Petru și Pavel» din Ploiești, apărut din anul 1908; „Școala secundară” din Craiova; „Școala și viața Teleormanului”; „Revista Co-

DIALOG LITERAR

Ion Rogojanu

legiului Național «Sf. Sava» — București; „Vlăstarul”, apărind din anul 1923, revista elevilor Liceului „Spiru Haret” din București. Aici au debutat Mircea Eliade, Constantin Noica, I. Ciorănescu, Haig Hactarian și Eugen Ionescu... de la Liceul „Sf. Sava”. Ar fi greu să facem o descriere în sensul solicitat de dv. Recomand cititorilor o lucrare de sinteză privind publicațiile școlare apărute în România: Tudor Opreș — „Reviste literare ale elevilor”, 1834—1974), București, 1977.

P. D.: — În mapele dv., sint conservate fotografiile, documente, manuscrise, unele chiar inedite. V-ați gândit la valorificarea lor sub forma unor albume sau colecții?

I. R.: — Am început, de câțiva ani, punerea în valoare a acestor bunuri spirituale. Aștept prilejul de a oferi unei edituri un album de „Dedicații și autografe, inedite”. Planuri am multe. De folos îmi va fi și fiul meu, Octavian, unul din cei ce vor ști să continue ceea ce nu am împlinit eu.

P. D.: — Vă rog să vă referiți la unele cărți și reviste tipărite la Focșani.

I. R.: — Aș dori ca la această întrebare să răspund mai pe larg în cadrul unui articol în publicația dv. Mă voi referi, în special, la o carte apărută în colecția „Ethnos” nr. 1, „Reflexiuni despre cântecul și versul popular” de Ion Diaconu, Focșani, Tipografia Cultura, 1946 — lucrare premiată de Academia Română cu Premiul Statului „I. Eliade Rădulescu”, în anul 1948.

Despre Vrancea și împrejurimile ei au scris mai mulți autori, unii cu un mod fantezist de a privi și a interpreta documentele. Cel mai serios, stăruitor, competent și informat a fost prof. ION DIACONU. Regret că nu l-am cunoscut personal, dar am surpriza plăcută a lecturilor oferite de condeii său. Sper ca urmașii săi să publice și restul manuscriselor lui, pentru a completa informația despre Vrancea, material folositor tuturor celor interesați. Dacă voi fi solicitat, aș putea și eu să ofer spre publicare câteva scrisori ale lui Ion Diaconu.

P.D.: — Spuneți-ne cîte ceva despre dicționarele și enciclopediile pe care le aveți.

I. R.: — Așa-zisele „instrumente de lucru” ale bibliofililor sînt aceste enciclopedii, dicționare, bibliografii, anuare statistice etc. Amintesc numai cîteva: prima enciclopedie românească este Enciclopedia Română — publicată, din însărcinarea și sub auspiciile Asociațiunii pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român — „ASTRA”, de dr. C. Diaconovich, în trei volume, în anul 1898, la Sibiu. În „Actul de naștere” al acestei enciclopedii se menționa: „...a decis deci în ședința din 7 februarie 1895, a publica o «enciclopedie română» și a însărcinat pe membrul și prim-secretarul său dr. Cornel Diaconovich, cu conducerea acestei lucrări”. Tomurile au peste 4000 de articole și peste 200 de autori, din toate părțile locuite de români. Citez cîteva: Alimănișteanu C., ing. de mine, București (montanistică); dr. Gr. Antipa, prof. univ., București (zoologie); Z. C. Arbore, București; dr. Victor Babeș, București (bacteriologie); Vincențiu Babeș, membru al Academiei Române, Budapesta (istorie); dr. Vasile Bologa, profesor, Sibiu (literatura română); dr. Valeriu Branisce, publicist, Cernăuți (literatură); T.T. Burada, profesor, Conservatorul din Iași (instrumente muzicale); Partenie Cosma, director de bancă, Sibiu (presa românească); Gh. Dima, profesor, Sibiu (muzică); Esarcu Constantin, București (Ateneul Român); Farcaș Traian, profesor, Beiuș (istorie); dr. I. Felix, membru al Academiei Române, București (igienă); Titu Maiorescu, profesor universitar, membru ordinar al Academiei Române (istoria și literatura română); Iuliu Moisil, profesor, Tg. Jiu (zoologie); D.C. Olănescu, membru al Academiei Române (literatură română); Alphons Saligny, prof. dr., București (chi-

COLECȚII ȘI COLECȚIONARI

mie), (ultimii doi sînt originari din orașul Focșani); prof. N. Teclu, Viena (chimie); N. Vaschide, Paris (psihofiziologie); dr. Gustav Weigand, prof. univ., Lipsca (macedo-românii).

Alte enciclopedii: „Cugetarea” — enciclopedia întocmită de un singur om — Lucian Predescu. Este cea mai folosită sursă de informații despre personalitățile românești, înainte de anul 1944, dar necitată de cei ce o folosesc, „Dicționarul enciclopedic”, „Micul dicționar enciclopedic”, lucrări apărute în anii noștri. Aștept o nouă ediție, care s-a anunțat „mult îmbunătățită”.

Dicționare: „Dicționarul literaturii române de la origini pînă în anul 1900”, scos de un colectiv de cercetători de la Iași în anul 1980, este cea mai bună lucrare de acest fel; „Dicționarul limbei române”, autori A.T. Laurian și Massimu, în două volume plus un supliment; „Dicționarul etimologico-semantic al limbei române”, autor A. Răzmeriță; „Dicționarul limbii române”, de August Scriban; „Dicționarul contemporanilor din România 1800—1898” — ediția I (numai atît a apărut), de Dimitrie R. Rosetti.

„Bibliografia românească veche” a apărut în trei volume și un supliment. Primele două volume au fost scoase sub îngrijirea lui Ion Bianu și Nerva Hodoș, vol. al III-lea și suplimentul sub îngrijirea lui Dan Simonescu; „Bibliografia românească modernă”, vol. I (literele a-c) apare sub îngrijirea lui Gabriel Stempel; „Bibliografia franco-română”, în două volume, de Alexandru Rally; „Catalogul manuscriptelor grecești”, îngrijit de C. Litzica, exemplar provenit din biblioteca istoricului V. Mihordea; „Bibliografia istorică a României”, și altele altele. Pentru locul unde a apărut („în tipografia Statului, Hotelul Șerban-Vodă, București, în anul 1872”) și însemnatele informații ce le oferă voi cita: „Dicționarul Topografic și Statisticu alu României, cuprinzînd descrierea a 20000 de nume proprii teritoriale și anume: — munții, dealurile, măgurile, movilele și văile; — rîurile, pîraiele, lacurile, bălțile, apele minerale și insulele; — județele, plășile, orașele, tîrgurile, tîrgușoarele, satele, cătunele și locuințele izolate; — monastiri, cetăți vechi și ruinele; — locuri însemnate prin bătălii etc. de Dimitrie Frunzescu, referențu statisticu în Ministerul de Interne”.

P.D.: — In încheiere, ce gînduri mai aveți să ne comunicați ?

I.R.: — După cum lesne se remarcă, în această parte a discuției, citez foarte multe nume de persoane și titluri de lucrări. Deoarece o expunere a întregului fond de carte și documente nu este posibilă, încerc în acest mod să sugerez cîteva jaloane. Tuturor celor ce vor dori să afle mai mult le stau la dispoziție prin intermediul „Revistei noastre”. Mulțumesc colectivului de redactori și dv., coordonatorul ei, pentru modul în care reușiți să ne reamintiți celor plecați de locul nașterii noastre. La Muzeul Satului din București, în toamna tîrzie a anului 1986, am avut ocazia să constat că sîntem mulți fii ai Vrancei (în accepțiunea actuală a județului), trăitori în alte părți ale țării, ce ne mîndrim cu oamenii și realizările lor de acasă. Consider însă că noi, ceilalți, „împrăstiații”, am rămas datori față de locul pornirii noastre în lume. Aș fi bucuros să particip, sub egida Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al județului Vrancea, în cadrul Festivalului național „Cîntarea României”, la formarea unei asociații a bibliofililor din județ, fiindcă aici, în Vrancea, la Soveja, în 1846, Alecu Russo a descoperit „cea mai frumoasă epopee păstorească din lume”. Prin cunoașterea valorilor aflate la bibliofili, s-ar putea veni și în sprijinul Oficiului pentru Patrimoniul Cultural Național, precum și al unor colective ce lucrează la alcătuirea unor dicționare, enciclopedii, bibliografii etc. De exemplu, „Bibliografia românească modernă”, „Dicționarul literaturii române de la 1900”, „Bibliografia Mihai Eminescu” etc. În contactul ce l-am realizat, ca urmare a inițiativelor și generozității organizatorice ale „Revistei noastre”, cu un sufletist ieșean, Dumitru I. Grumăzescu, posesor al unor rarități privind ediții și ilustrații la ediții Eminescu, precum și în alte prilejuri, cu pasionați ai cărților, am constatat oportunitatea unui mod organizat de confruntare și informare (așa cum iubitorii de timbre — filateliștii — au o asociație a lor și iubitorii de carte — bibliofili — ar trebui să o aibă).

IN MEMORIAM

Exemplul profesorului

(Urmare din pag. 2310)

vertical", adică atât în varietățile teritoriale (dialecte și graiuri), cât și în cele funcționale (limba populară, limba literară cu diversele ei subdiviziuni, vorbirea familiară și chiar cea argotică), și în toate „ramurile” sau compartimentele limbii (fonetică, gramatică — morfologie și sintaxă —, formarea cuvintelor, lexic, inclusiv frazeologia și onomastica, toate și din punct de vedere stilistic); de asemenea, a studiat limba română atât în sine, cât și comparativ, în diverse paralele cu alte limbi romanice. Mai mult, confruntarea realizărilor cu obiectivele propuse în program arată și o depășire a acestuia, prin preocupările de istorie a lingvisticii românești, neamintite acolo, dar înscrise treptat între temele preferate, din care și-a alcătuit discursul de recepție la Academia Română în 1946 și obiectul mai multor lucrări.

Principalele lucrări ale lui Iorgu Iordan în domeniul limbii române sînt marile sinteze **Limba română actuală**, **O gramatică a „greșelilor”** (1943 și 1948), **Limba română contemporană** (1954 și 1965), **Stilistica limbii române** (1944 și 1975) și **Toponimia românească** (1924—1926 și 1963). La acestea se adaugă, pe de o parte, volumul **Limba literară. Studii și articole** (1970), **Dicționarul numelor de familie românești** (1983) și lucrarea de popularizare din același an **Istoria limbii române (Pe-nțeleșul tuturor)**, iar, pe de alta, lucrările colective pe care le-a coordonat: în primul rînd, **Dicționarul limbii române, literele M-T** (1965—1986), și **Istoria lingvisticii românești** (1978), dar și contribuția la **Gramatica limbii române** (1954). O lucrare de mai mică amploare care merită să fie menționată în mod special în acest cadru este **Graiul putnean**, studiu publicat, în 1941, în revista focșăneană „Ethnos”, în care prezentarea unui grai de frontieră dialectală este folosită ca pretext pentru pertinente observații generale asupra clasificării graiurilor dacoromânești și a particularităților lor.

Deși are și lucrări de istorie a limbii române (consacrate unor probleme de fonetică istorică, multor etimolo-

gii, unor influențe din perioada modernă sau limbii lui Neculce), preferințele lui Iorgu Iordan s-au îndreptat spre limba actuală. Interesul său constant pentru limba română contemporană, studiată nu numai descriptiv, ci și corectiv, poate fi pus în legătură cu anumite particularități temperamentale, de origine și de formație profesională care explică orientarea practică a preocupărilor din acest domeniu. Cu 43 de ani în urmă, Iorgu Iordan declara următoarele: „vorbirea și scrisul conaționalilor mei m-au pasionat încă de pe băncile liceului... Se înțelege că preocupările mele erau atunci și au continuat să fie un timp strict practice: mă interesau abaterile de la regulile gramaticale”. Din această preocupare pentru abateri au rezultat ulterior atât **O gramatică a „greșelilor”** (= **Limba română actuală**), cât și gramatica abaterilor expresive care e **Stilistica limbii române**. Cu mult înainte de aceste opere monumentale, primul articol publicat de Iorgu Iordan în 1916 a fost unul de cultivare a limbii naționale: **Cum știu românii românește**. Opera sa științifică a început deci printr-o acțiune de apărare a limbii române, din care și-a făcut pe viață un titlu de onoare și o specialitate în care se pronunța și savantul, dar mai ales cetățeanul și profesorul Iorgu Iordan. Cînd a fost caracterizat odată ca fiind „înainte de toate, un dascăl în accepția cea mai înaltă a acestei noțiuni” (J. Livescu), caracterizarea viza direct activitatea sa în învățămînt. Preluată într-un sens mai larg, ea poate fi extinsă la tot ceea ce a făcut Iorgu Iordan pentru cultivarea limbii, unde este un îndrumător al exprimării milioanele de vorbitori ai limbii române.

Spre deosebire de cei care îi cunosc opera sau, cel mult, viața, așa cum și-a relatat-o Iorgu Iordan însuși în cele trei volume de **Memorii** (1976, 1977, 1979), elevii direcți și colaboratorii au putut cunoaște și omul — ca profesor, savant, conducător și membru al unor colective. Avînd privilegiul de a-i fi fost studentă, doctorandă și colaboratoare în diverse colective, didactice sau științifice, și chiar pe acela, mai special, de a-i fi fost elevă în două generații — întrucît mama

IN MEMORIAM

mea, care mi-a fost profesoară de limba română în liceu, făcuse parte din prima serie de studenți a tinărului profesor Iorgu Iordan la Universitatea din Iași (în anul școlar 1926—1927) —, am cunoscut nenumărate manifestări concrete ale calităților sale umane, din categoria lecțiilor de viață, cu implicații mai ample decât învățăturile profesionale, chiar dacă unora li se pot părea minore.

Aș aminti ca un astfel de amănunt faptul că prima caracterizare de natură neprofesională pe care am aflat-o înainte de venirea la facultate de la foștii studenți ieșeni a fost aceea că Iorgu Iordan era, în anii '40, singurul profesor din Iași care le saluta pe studențe scoțindu-și chiar pălăria. Legenda s-a confirmat, iar deceniile petrecute în preajma sa m-au convins că nu era vorba de o politețe exterioară, formalistă, ci de sensibilitatea pe care, pe drept cuvânt, și-o recunoștea în diverse autocaracterizări. Pe aceeași linie se înscriu deprinderea de a nu lăsa fără răspuns scrisorile sau cărțile primite și de a da curs invitațiilor la susțineri de teze sau la cele mai diferite manifestări, de la întîlnirile cu pionieri la cele cu foști studenți, la care participa măcar prin corespondență, cu o scrisoare, cînd starea sănătății îl împiedica să fie prezent fiziceste. Pentru cercetătorii mai vechi ai Institutului de Lingvistică din București unele dintre cele mai plăcute amintiri sînt prezența directorului Iorgu Iordan — academician și profesor universitar — la serbările organizate pentru pomul de iarnă sau la Ziua Copilului — cînd avea un cuvînt bun pentru fiecare mamă și pentru fiecare pui de om —, precum și felicitările neprotocolare pe care le a-

dresa de Anul Nou și de Ziua Femeii, în termeni care dovedeau totodată cunoaștere profesională și interes uman. Încurajările din perioada de formație a mai tinerilor colaboratori și urmărirea ulterioară a evoluției lor, telefoanele pe care le dădea pînă în ultimul an pentru a-și spune părerea asupra unui articol sau a unei emisiuni radiofonice a unui fost student au constituit pentru toți cei în cauză lecții postuniversitare de lingvistică și de viață. Și, chiar dacă nu e ușor de urmat un model, măcar ceva din el nu se poate să nu se prindă. În orice caz, nu știu alții cum sînt, dar eu recunosc deschis că în multe împrejurări m-am întrebat ce ar fi făcut profesorul meu în situația dată sau, știind foarte bine ce ar fi făcut, am încercat să procedez după exemplul său.

De aceea, la dispariția profesorului de care mă leagă atîtea datorii de recunoștință, mi se pare că cea mai potrivită cale de a-mi exprima gîndurile și sentimentele este să preiau de la el o definiție emoționantă a modului în care poate fi urmat exemplul unui profesor, citînd cuvintele-angajament rostite de Iorgu Iordan cu privire la maestrul său, Alexandru Philippide:

„Ceea ce ținem să accentuăm aici este hotărîrea nestrămută de a ne arăta vrednici urmași ai dascălului nostru. Și, dacă din punctul de vedere al calităților innăscute și al erudiției, nu-l vom putea ajunge niciodată, există în activitatea lui științifică elemente care se pot imita, întrucît atîrnă numai de la noi să le realizăm. Sînt, înainte de toate, osteneala neîncetată de a descoperi adevărul prin mijloace oneste și curajul de a-l spune, chiar atunci cînd el ar putea su-păra pe oameni“.

Profesorul nostru

(Urmare din pag. 2312)

rană, plecînd de la considerentul că pe aceasta o vorbim, în momentul de față, și pe aceasta trebuie să o învețe elevii în școli. Încă în anul 1937 a publicat o Gramatică a limbii române, remarcată, printre alții, de M. Sadoveanu și George Călinescu. Cîțiva ani mai tîrziu, a-

păreau două cărți fundamentale, în acest domeniu, și anume: Limba română actuală. O gramatică a „grefselilor“ (Iași, 1943) și Stilistica limbii române (București, 1944), pomenită mai sus.

Pînă în 1926, cînd a fost numit la Universitate, Iordan publicase alte lucrări importante din domeniul istoriei limbii, din care își alesese și

IN MEMORIAM

Profesorul nostru

subiectul tezei de doctorat, și din cel al toponimiei.

După 1926, eforturile sale științifice au fost orientate, cum era și firesc, către studiul raporturilor dintre diversele idiomuri romanice. Cartea cea mai importantă, în acest domeniu, este *Introducere în studiul limbilor romanice*, apărută la Iași, în 1932, care, prin traduceri efectuate în principalele limbi de circulație (engleza, în două ediții, germana, spaniola, italiana, rusa, portugheza) ne-a adus servicii dintre cele mai mari în privința difuzării științei românești pe toate meridianele lumii.

După transferarea la Universitatea din București, profesorul nostru ne-a dat alte lucrări fundamentale, în domeniul toponimiei, al limbii române contemporane, al filologiei romanice, în genere, ca și în al hispanisticii, dar, în același timp, în calitate de director al Institutului de Lingvistică din București, a contribuit, în măsură substanțială, nu numai la formarea majorității tinerilor lui colaboratori, ci și la crearea unei atmosfere de încredere reciprocă și de respect pentru munca altuia, atât de necesare în activitatea științifică.

Profesorul nostru nu s-a distins numai în activitatea didactică și în cercetarea științifică; el a fost și un educator exemplar și un mare creator de conștiințe. A format nu numai specialiști în studiul limbii naționale și al celor romanice, ci și caractere. Ba am putea spune că el punea greutate chiar mai mare pe caracterul omului decât pe valoarea lui științifică, fiindcă ne spunea, adesea, că activitatea pe care o desfășurăm, în indiferent ce domeniu, se învechește, prin forța lucrurilor, pe măsură ce alți cercetători vin cu idei noi, pe câtă vreme trăsăturile de caracter rămân neschimbate.

Exemplul său personal, în tot ce a săvârșit, a constituit un adevărat model pentru noi. Exigența lui, ca și spiritul de dreptate și grija deosebită de care dădea dovadă, în toate acțiunile lui, au dus la crearea unei

atmosfere de încredere și simpatie reciprocă, pe care profesorul nostru avea s-o sublinieze, adesea, atât în Memorii cit și în numeroase scrisori adresate de-a lungul timpului colaboratorilor și prietenilor săi. Era, în același timp, de-o modestie de care nu sînt în stare decît oamenii cu adevărat mari. Am avut ocazia să asist, de mai multe ori, la unele discuții pe care le-a avut cu diverși cunoscuți, care nu scăpau prilejul de a-l felicita pentru realizările sale în carieră și în viață. În toate împrejurările, dădea același răspuns: „Am avut și noroc“.

Activitatea sa neobișnuit de bogată, prezența la aproape toate congresele lingvistice care au avut loc în ultimii 30—35 le ani, l-au făcut nu numai cunoscut, ci și stimat și prețuit, în toată lumea. Considerat ca unul dintre cei mai mari lingviști ai vremii, dacă nu cumva cel mai mare, nu-i de mirare că prezența lui era apreciată, nu numai la București, ci și la Lisabona, la Stockholm, la Madrid, la Montreal ori la Québec, pretutindeni unde au avut loc diverse congrese, ca una de cel mai mare prestigiu, că specialistul Iordan era privit ca un profesor al tuturor congresiștilor, cum dădea a înțelege profesorul francez Paul Imbs, în prezentarea pe care i-o făcea la congresul din Québec (Canada): „Scumpe domnule Iordan, permiteți-mi să vă spun cât de viu, la răstimp de trei ani, rămîne în amintirea noastră, congresul de la București, pe care, împreună cu d-l Rossetti,... l-ați însuflețit și l-ați prezidat atât de magnific, cu acea seninătate nobilă, curtenitoare și mereu surizătoare care vă caracterizează și cu prezența universală a siluetei d-voastră albe, pe care n-am putea s-o uităm. Ce păcat că omul dialogului și al dezbaterilor, care știți să fiți, nu se poate manifesta în dimineața aceasta: o tradiție inexorabilă a congreselor noastre vrea ca marile conferințe să nu fie urmate de discuții. Dar sînt sigur că, în cursul zilei, se vor forma, în jurul d-voastră, grupuri, care, la fel cu discipolii în jurul lui Platon, din celebra fres-

IN MEMORIAM

De la dreapta la stînga : Iorgu Iordan, prof. Treimer (Viena), Sever Pop și Emil Petrovici, la Congresul dedicat onomasticii, desfășurat la München, în 1958. (Colecția Gavril Istrate)

că a lui Rafael, vă vor pune întrebări pentru a se impregna cu bogăția și farmecul științei d-voastră, de care vom profita și noi încă de acum. Scumpe maestre Iordan, sint fericit că vă dau cuvîntul"... (Memorii, III, 1979, pag. 186-187).

Cu aceeași afecțiune și prețuire era înconjurat și în cercurile specialiștilor din țară și faptul acesta avea să-i provoace momente de bucurie rară, pe care a ținut să le sublinieze, adesea, atît în unele cuvîntări ocazionale cît și în scrisori adresate celor apropiați. Rog să mi se îngăduie să reproduc, aici, un fragment dintr-o asemenea scrisoare, care pune mai ușor în lumină, decît orice relatare, relațiile pe care profesorul le-a avut cu foștii lui studenți, colaboratori și prieteni :

„Iubite tovarășe Istrate, îți mulțumesc și, prin d-ta, mulțumesc, foarte călduros, tuturor tovarășilor și prietenilor ieșeni care și-au arătat, cu prilejul vizitei mele, dragostea față de mine. De mult n-am mai avut o bucurie așa de mare ca în ziua de 9 mai [1954]... Am putut constata, și aveam nevoie de această constatare, că majoritatea foștilor mei elevi și colegi păstrează încă sentimentele pe care mi le-au arătat în vremea cînd eram profesor la

Iași. Cu atît mai vinovat mă simt că am lăsat să treacă patru ani de la ultima mea vizită în orașul unde am trăit aproape 40 de ani“...

Profesorul nostru a trecut în neființă, în noaptea de 19 spre 20 septembrie în jurul orei două, într-un spital din București. Moștenirea pe care ne-a lăsat-o va face, sint sigur, ca amintirea lui să ne însoțească în toate acțiunile pe care le vom duce. Direcțiile multiple în care s-a manifestat personalitatea sa creatoare, puterea de muncă neobișnuită de care a dat dovadă, devotamentul cu care a slujit știința românească și învățămîntul ne angajează pe toți cei rămași să nu uităm că prețuirea noastră pentru el va fi cu atît mai mare cu cît îi vom continua, fără abatere, drumul pe care ni l-a indicat. Numai în felul acesta ne putem arăta recunoștința pentru tot ce a făcut el pentru noi și pentru limba națională, pentru că Iorgu Iordan n-a fost un profesor oarecare. El completează galeria marilor lingviști și filologi români : Timotei Cipariu, B. P. Hasdeu, Alexandru Philippide, Ovid Densusianu, Sextil Pușcariu. El face parte, după vorba lui George Călinescu, dintre păzitorii solului nostru veșnic.

IN MEMORIAM

Un militant pentru democrație și adevăr

(Urmare din pag. 2312)

rală și politică a țării, iar stagiile de perfecționare efectuate la universitățile din Bonn, Berlin și Paris l-au pus în contact direct cu principalele idei și tendințe ce caracterizau lingvistica și filologia europeană în prima jumătate a secolului nostru.

Fire iscoditoare, meticuloasă, înzestrat cu harul disecării amănunțelor, capătă curînd vocația întocmirii unor sinteze, istorice și comparatiste, înscriindu-se, prin rezultatele obținute, printre deschizătorii de drumuri în studierea evoluției limbilor romanice, în general, și a celor române, în special.

Unele dintre lucrările sale precum: „Gramatica limbii române” (1937), „Toponimica română” (1924), „Limba română actuală. O gramatică a „greșelilor” (1943), „Introducere în studiul limbilor romanice. Evoluția și starea actuală a lingvisticii romanice” (1932), reluată în „Lingvistica romanică. Evoluție. Curente. Metode” (1962) și tradusă în principalele limbi de circulație universală ca și „Crestomația romanică” (1962—1969) au devenit de referință, intrînd în fondul clasic al cercetărilor lingvistice românești. Chiar dacă unele amănunte și opinii din întinsa listă a operei științifice a lui Iorgu Iordan pot da naștere la controverse, activitatea cercetătorului nu va putea fi niciodată ignorată, constituindu-se un punct de trecere obligatoriu pentru toți cei, care vor încerca să-i continue strădanile.

Majoritatea acestor lucrări (al căror număr depășește cifra de 700) au ca punct de plecare necesitățile școlii și ele vin creator în întîmpinarea acestor necesități. Căci Iorgu Iordan a fost în primul rînd un mare profesor, poate unul dintre cei mai dotați pe care i-a avut universitatea românească. Deși devenise o personalitate pro-

minentă în cercurile științifice internaționale, savantul s-a considerat întotdeauna un dascăl, un om al învățămîntului, preocupat în permanență de perfecționarea mijloacelor și metodelor acestora. Generații întregi au beneficiat de lumina minții lui și nu există colț al acestei țări în care slujitorii limbii și literaturii naționale să nu-i continue exemplul.

Era un om sobru, dar nu distant, exigent, dar drept. Detesta improvizarea, impostura, redarea ieftină, tot ceea ce atenta la imaginea de înaltă responsabilitate morală și ținută științifică sub semnul căreia savantul și profesorul plasa spiritul universitar.

Ca profesor, șef de catedră, decan, director de reviste și institute de cercetare, impunea prin disciplină, corectitudine, capacitate de organizare și de inițiere și finalizare a unor lucrări de mare importanță în domenii multiple ale filologiei. Deși uneori era dificil în relațiile cu colegii săi, îi iubea și îi stima, recunoscîndu-le meritele și venindu-le în ajutor cînd era solicitat. Se bucura de un mare prestigiu și audiență printre studenți, în ciuda vorbirii sale molcome și a problemelor dezbătute, prin specificul lor, deosebit de aride și dificile. Foștii săi elevi găseau întotdeauna la el sfat și îndrumare, o vorbă caldă, încurajatoare și nu rareori o glumă reconfortabilă cu ușoare sensuri ironice.

A fost un înțelept și un om de acțiune, un cetățean care și-a iubit patria și poporul, un militant pentru democrație și adevăr. A trăit prin muncă și pentru muncă și s-a bucurat de onoruri pe care le-a meritat deplin.

Opera sa îi asigură un loc de frunte în cultura românească, iar Universitatea, prin oamenii pe care i-a pregătit ilustrul dispărut, îi va perpetua amintirea și îi va prelua cu necunoscută odihnă activitatea.

NOTA REDACȚIEI

Publicînd aceste evocări, cinștim memoria uneia dintre cele mai de seamă personalități ale culturii și științei românești, care au sprijinit „Revista noastră”, în momentele dificile prin care a trecut.

IN MEMORIAM

Dumitru MATEI

(1931-1986)

Prin dispariția neașteptată a esteticianului și filosofului Dumitru Matei (născut la Mărtinești, județul Vrancea, doctor în filosofie, cercetător principal la Institutul de Filosofie din București, fost colaborator al „Revisiei noastre”), estetica românească pierde pe unul dintre cei mai pătrunzători gânditori în acest domeniu. Printre esteticienii noștri contemporani, Dumitru Matei își situase orizontul cercetării și creației teoretice la o mare altitudine; perspectiva abordării fenomenului estetic desfășurându-se întotdeauna „din interior”, în centrul ei aflându-se problemele de fundamentare filosofică. D. Matei a redimensionat concepte și instrumente ale esteticii marxiste, dintr-un unghi explicit revendicabil, și a inițiat un viu și fructuos dialog, atât cu gândirea estetică românească surprinsă în istoricitatea sa, cât și cu unele curente estetice și cu mișcarea ideilor artistice europene, supunându-și metodologia unui continuu efort de reînnoire.

D. Matei a elaborat studii de estetică filosofică. *Tradiție și inovație în artă* (Ed. Academiei R.S.R., Buc. 1971) — lucrarea sa de doctorat — a supus lămuririi un raport mult discutat în „epoca de tranziție” a esteticii noastre, în perioada recuperărilor și chiar a compensărilor teoretice. Autorul a definit „tradiția” ca un „sistem de valori”, în care părțile componente formează un „întreg” sub raport cultural, estetic, moral, filosofic. Și, ceea ce este nou, a surprins dialectica „sistemului de elemente formale”, deconspirând, astfel, o dimensiune a „logicii” mișcării și evoluției artei.

Cîmpul aplicativ al demonstrațiilor teoretice, în cazul său, a fost cu predilecție cel al artelor plastice. El a luminat dintr-un unghi marxist, prelucrând cercetări lukácsiene, conceptul central al acestor arte, vizualitatea și, nu în ultimul rînd, forma, cercetările sale fiind marcate de cei mai reprezentativi gânditori și istorici ai artelor, de la H. Wölfflin la H. Focillon, de la Winckelmann la Riegl și Woringer. D. Matei a prezentat publicului nostru, prin intermediul unor sin-

tetice studii introductive, pe: Marcel Brion, *Homo pictor* (Ed. Meridiane, 1977) — „O istorie posibilă a picturii”; Noël Mouloud, *Pictura și spațiul* (E.M. 1978) — „Experiența plastică definită din perspectiva filosofiei organiciste a artei”; René Berger — *Mutația semnelor* (E.M. 1979) — „Un concept nou: tehnocultura”; M. S. Kagan, *Morfologia artei* (E.M. 1979) — „Morfologia artei din perspectiva marxistă”; H. Focillon, *Viața formelor* (E.M. 1979) — „O sursă de primă autoritate a gândirii estetice contemporane”; André Scobetzine, *Arta feudală și rolul ei social* (E.M. 1979) — „Prefață”; Shuichi Kato, *Formă, stil, tradiție* (E.M. 1982) — „Cuvînt înainte”; Giulio Carlo Argan, *Arta modernă* (E.M. 1982) — „Cuvînt înainte” etc. Sau a tradus din operele esteticienilor și criticilor de artă: Mikel Dufrenne, Noël Mouloud, P.A. Michélis.

Un capitol important în activitatea sa îl constituie studiul sistematic consacrat în exclusivitate genezei artei, primul de această natură în bibliografia esteticii filosofice românești, *Originile artei* (E.M. 1981), cu concluzia că arta nu are o singură sursă genetică. Același unghi al cercetării „din interior” se evidențiază și în această lucrare, fundamentată, în mare parte, pe *Estetica* lui G. Lukács și pe datele furnizate de știința preistoriei. Dacă Lukács urmărea geneza artei din unghiul „ipostazelor reconstitutive filosofice”, punînd accentul pe dialectica mișcării conceptelor, D. Matei o luminează din perspectiva istorică a „faptelor artistice” scoase la iveală de arheologia preistorică. Acest important studiu, într-o formă prescurtată, a trecut ca parte constitutivă și

IN MEMORIAM

Dumitru MATEI

În tratatul *Estetica* (Ed. Academiei R.S.R., Buc., 1983).

Totodată, D. Matei a coordonat o serie de culegeri de studii de estetică, din seria „Prospecțiuni estetice”, participând, în cuprinsul lor, cu substanțiale studii. Amintim: *Etic și estetic* (E.M. 1979) — „Argumentum” și „Conștiință morală — conștiință artistică”; *Evoluția artei și exigențele receptării* (E.M. 1985) — „Cuvînt înainte” și „Probleme ale receptării picturii moderne”; *Esteticul în sfera culturii* (E.M. 1976) — „Cuvînt înainte” și „Experiența estetică în sistemul culturii”; *Conceptul de realitate în artă* (E.M. 1972) — „Poziție de principiu”; *Artă și ideologie* (Ed. Junimea, Iași, 1979) — „Ideologie politică și ideologie artistică”. De asemenea, a participat la elaborarea *Dicționarului de estetică generală* (Ed. Politică, Buc., 1972), sau textele sale au fost cuprinse în diferite antologii și culegeri, precum: *Estetică și umanism*, de Ion Pascaoi, (Ed. Eminescu, 1979), ori *Estetică, filosofie, artă*, de Vasile Morar (Ed. Eminescu, 1981).

Ultima tentativă, de mari proporții în activitatea sa, era de a demonstra, prin studiile de istoria gândirii

estetice românești, existența în cultura română a constelației de 7 sisteme estetice și filosofice: Mihail Dragomirescu, Lucian Blaga, Tudor Vianu, Liviu Rusu, Ștefan I. Nenițescu, Dimitrie Cuclin și Alexandru Bogza. În 1974 a realizat studiul recuperator și major privind opera celui mai cunoscut, pe plan mondial, estetician român: Mihail Dragomirescu (*Mihail Dragomirescu — sistemul estetic și filosofic*, Ed. Științifică). Apoi, amplu studiu introductiv la ediția (sub propria îngrijire) Ștefan I. Nenițescu — *Istoria artei ca filosofie a istoriei* (Ed. Științifică și Enciclopedică, Buc., 1985), „Ștefan I. Nenițescu — constructor de sistem estetic și teoretician al istoriei artei”. Iar în *Revue Roumaine*, nr. 3—4/1985, avea să comunice, în rezumat, studiul „Connaissance philosophique et création métaphysique”, cu coordonatele filosofice și metafizice ale sistemului filosofic și estetic al lui L. Blaga. Imprevizibilul l-a surprins pe Dumitru Matei în acțiunea de a degaja arhitectonică sistemului lui Dimitrie Cuclin, frîngînd o acțiune ce se anunța de anvergură și de înalt gest patriotic pentru estetica și cultura română, încheierea celor două volume *Șapte sisteme estetice și filosofice românești*, ce se pregăteau pentru Editura Meridiane.

Prin dispariția sa, estetica românească suferă încă o dată o grea și ireparabilă pierdere.

Dumitru VELEA

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

A. VOLUME DE AUTOR

1. *Tradiție și inovație în artă*, București, Ed. Academiei, 1971, (231 p.). Teză de doctorat;
2. *Mihail Dragomirescu — sistemul filosofic și estetic*, București, Ed. Științifică, 1974 (340 p.);
3. *Originile artei*, București, Ed. Meridiane, 1981 (304 p.);
4. *Estetica* (Coautor), București, Ed. Academiei R.S.R., 1983.

B. TRADUCERI

1. Mikel Dufrenne, *Fenomenologia experienței estetice* (2 volume) — traducere și studiu introductiv („O valoroasă monografie a experienței estetice”), București, Ed. Meridiane, 1976;
2. Noël Mouloud, *Pictura și spațiul*, traducere și studiu introductiv („Experiența plastică definită în perspectiva unei filosofii organiciste a artei”), București, Ed. Meridiane, 1978;
3. P. A. Michelis, *Estetica arhitecturii*, București, Ed. Meridiane, 1982.

C. COORDONARI ȘTIINȚIFICE

1. *Artă și comunicare*, București, Ed. Meridiane, 1971, (Cuvînt înainte și studiul „Angajare estetică, angajare socială”);
2. *Conceptul de realitate în artă*, București, Ed. Meridiane, 1972, (Cuvînt înainte și studiul „Poziție de principiu”);
3. *Esteticul în sfera culturii*, (împreună cu Grigore Smeu), București, Ed. Meridiane, 1976, (Cuvînt înainte și studiul: „Experiența estetică în sistemul culturii”);
4. *Etic și estetic*, Ed. Meridiane, 1976 („Argumentum” și studiul „Conștiința morală — conștiință estetică”);
5. *Artă — morală în istoria gândirii estetice românești*, Ed. Eminescu, 1983;
6. *Evoluția artei și exigențele receptării* (coord. Dumitru Matei și Gheorghe Stroia), București, Ed. Meridiane, 1985, (Cuvînt înainte și studiul „Probleme ale receptării picturii moderne”);
7. *Istoria gândirii estetice românești* (împreună cu Gheorghe Stroia) în curs de apariție, Ed. Meridiane — plan de apariție 1987.

D. INGRIJIRE DE EDIȚIE

1. Ștefan I. Nenișescu : *Istoria artei ca filosofie a istoriei — teoria criticii*. (Studiu introductiv : „Ștefan I. Nenișescu — constructor de sistem estetic de teoretician al istoriei artei“).

E. ARTICOLE ȘI STUDII

1. Tradition et nonconformisme en art — „Revue roumaine des sciences sociales“, serie de „Philosophie et Logique“, nr. 1/1969 ;
2. Tradiție, originalitate, evoluție artistică în gândirea estetică mătoreșciană — „Revista de filosofie“, nr. 3/1969 ;
3. Epoca modernă și autonomia esteticului, „Revista de filosofie“, nr. 2/1970 ;
4. Observații asupra progresului artistic, „Revista de filosofie“, nr. 8/1971 ;
5. „Actualitate“ și „valoare“ în aprecierea sistemelor de gândire, „Revista de filosofie“ nr. 9/1971 ;
6. Realul artistic ca fapt de realitate, „Arta“, nr. 4—5, 1971 ;
7. Estetica lui Mikel Dufrenne, „Arta“, nr. 6/1971 ;
8. Quelques observations sur le concept de „vision artistique“, „Revue roumaine des sciences sociales“, „Série de Philosophie et Logique“, nr. 4/1971 ;
9. Accepțiile noțiunilor „geniu“ și „genialitate creatoare“ în sistemul esteticii dragomiresciene, „Revista de filosofie“, nr. 6/1972 ;
10. Ernest Gombrich, prezentarea și traducerea capitolului intitulat „O artă de experiment“ din lucrarea „L'art et l'illusion“ în revista „Arta“, nr. 9/1971 ;
11. Portretul în viziunea lui Pierre Francastel, în revista „Arta“, nr. 10/1971 ;
12. Esteticul. Geneză — evoluție — ipoteze. De la forma funcțională la forma liberă, în „Revista noastră“, anul II, nr. 10—11—12 (serie nouă), 1973 ;
13. Design-ul în sfera sensibilității estetice, în revista „Știri și noutăți din creația industrială“, nr. 3—4/1973 ;
14. Motive kantiene în sistemul estetic dragomirescian, în „Revista de filosofie“, nr. 6/1974 ;
15. Cum a luat naștere tipul de sensibilitate ?, în „Revista noastră“, anul III, nr. 16—17—18 (serie nouă), 1974 ;
16. Transcendental și ontologic în explicarea experienței estetice, în „Revista de filosofie“, nr. 1/1979 ;
17. L'idée de neutralité dans l'art, în „Revue roumaine des sciences sociales“, „Série de Philosophie et Logique“, nr. 1/1979 ;
18. Ideologie politică și ideologie artistică, în volumul „Artă și ideologie“, Iasi, Ed. Junimea, 1979 ;
19. Explicația creativității culturale la Freud, în „Revista de filosofie“, nr. 4/1981 ;
20. Omagiu spiritului revoluționar, în „Revista de filosofie“, nr. 1/1983 ;
21. Lucian Blaga despre „Conștiința filosofică“, în „Revista de filosofie“, nr. 6/1985 ;
22. Cîteva observații asupra metafizicii lui Dimitrie Cuclin : teoria existenței, în „Revista de filosofie“, nr. 6/1985 ;
23. Cîteva considerații asupra «coordonatelor filosofice» și «coordonatelor metafizice» ale sistemului blagian, în „Revista noastră“, nr. 110—111—112 (serie nouă), 1985 ;
24. Teoria cucliniană asupra omului, în „Revista de filosofie“, nr. 5/1986 ;
25. Dimitrie Cuclin despre imortalitate, în „Revista de filosofie“, nr. 6/1986 ;
26. Cîteva observații asupra experienței artistice și conștiinței estetice (Schita unei ipoteze interpretative) în volumul „Artă modernă și problemele percepției estetice“, București, Ed. Meridiane, 1986.

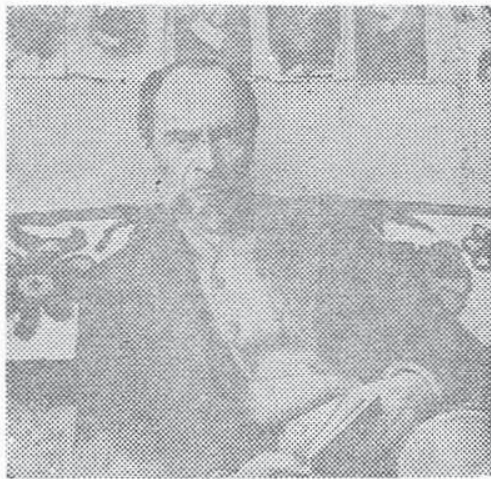
F. PREFEȚE

1. O sursă de primă autoritate a gândirii estetice contemporane — prefață la volumul intitulat „Viața formelor“ al istoricului și esteticianului francez H. Focillon, București, Ed. Meridiane, 1977 ;
2. O fascinantă evocare a geniului lui El Greco — prefață la volumul intitulat „El Greco și Toledo“ al omului de știință și de cultură spaniol, Gregorio Marañon, București, Ed. Meridiane, 1977 ;
3. O istorie posibilă a pictorului, prefață la volumul intitulat „Homo Pictor“ al istoricului de artă francez Marcel Brion, București, Ed. Meridiane, 1978 ;
4. O contribuție de valoare la studiul morfologiei artei — prefață la traducerea în limba română a lucrării lui M. S. Kogan („Morfologia artei“), București, Ed. Meridiane, 1979 ;
5. Un concept nou : tehnocultura — prefață la traducerea în limba română a lucrării lui René Berger („Mutația semnelor“), București, Ed. Meridiane, 1978 ;
6. Prefață la traducerea în limba română a lucrării lui André Scobeltzine „Arta feudală și rolul ei social“, București, Ed. Meridiane, 1979 ;
7. Prefață la traducerea în limba română a lucrării lui Georges Bernier, („Arta și comerțul“), Ed. Meridiane, 1979 ;
8. Prefață la traducerea în limba română a lucrării lui Julio Carlo Argan, („Arta modernă“), Ed. Meridiane (1982) ;
9. Cuvînt înainte la lucrarea : „Formă, stil, tradiție de Shuichi Kato, București, Ed. Meridiane, 1982.

G. DEZBATERI — MESE ROTUNDE

1. Muzeul și arta contemporană, în revista „Arta“ nr. 7/1973 ;
2. Filmul, act politic, în revista „Cinema“ — iulie 1976 ;
3. Criterii ale dialogului contemporan de idei, în revista „Contemporanul“ din 26 octombrie 1979 ;
4. Socialismul și valoarea (masă rotundă) în „Contemporanul“ din 22 august 1980 ;
5. Filosofia contemporană românească (masă rotundă), în „Contemporanul“ din 10 octombrie 1980.

G. COȘBUC - 120

Cel mai adesea, George Coșbuc este invocat de istoria literară prin calitatea sa de autor liric care, fără intenția programatică de a realiza o monografie a satului ardelean, surprinde în volumele de poezie secvențe veridice de viață, artistic realizate, evocatoare pentru modul transilvan de a privi existența în perspectiva unui anume moment istoric.

Doar în plan secund se profilează dimensiunea eruditului universalist, a traducătorului care a dat neegalate echivalente în limba noastră capodoperelor liricii universale: *Iliada* și *Odiseea* lui Homer, *Eneida* și *Georgicele* lui Vergiliu, *Divina comedie* a lui Dante, *Sacntala indianului Kalidasa*, *Mazeppa* de Byron, *Don Carlos* de Schiller ș.a.

Această din urmă ipostază este demonstrată cu argumente ale evidenței de biblioteca scriitorului, aflată în posesia Muzeului Literaturii Române, găzduită, printre alte exponate de mare preț, în „Sanctuarul cărții”.

Este impresionantă, pe de o parte, sfera largă de interes a posesorului acestei biblioteci, pe de alta, finețea colecționarului care-și comanda exemplare bibliofile la editurile europene.

Cele mai multe volume din biblioteca Coșbuc sînt ediții germane și franceze. Ele indică interesul eruditului pentru cultura greacă — gîndire, istorie, literatură —, pentru cea latină — scriitori ai lumii latine, drept roman —, pentru cultura orientală, pentru literatura germană, franceză, italiană, engleză, rusă etc.

Revelatoare este bibliotecă pentru accentuata înclinație a poetului de a aprofunda limbile străine. Există în

Universul cărților

acest sens un mare număr de dicționare — generale și etimologice —, enciclopedii, gramatici, alte instrumente lingvistice.

Nu lipsesc cărțile de științe sociale — filosofie, istoria și teoria dreptului, teoria generală a statului, tratate despre impozite și guvernare, despre progresul gîndirii umane —, cărți de medicină și igienă, de estetică, psihologie, pedagogie și logică, de geologie, arheologie și geografie, de istorie și civilizație universală.

Spații importante sînt ocupate cu volume de opere ale marilor scriitori ai lumii: Shakespeare, Goethe, Herder, Balzac, Montaigne, Tolstoi ș.m.a., în ediții prime originale, ediții bibliofile.

Un loc special este rezervat *Divinei comedii* a lui Dante, operă care l-a preocupat pe Coșbuc în mod deosebit, pe care a tradus-o și comentat-o, a ilustrat-o și cercetat-o, utilizînd-o în diverse posibile calcule. La acest capitol, poate fi văzută o ediție a capodoperei lui Dante ilustrată de Coșbuc, publicată la Bergamo de Institutul Italian de Arte Grafice, sau prima ediție românească a lucrării, tradusă de G. Coșbuc și comentată de Ramiro Ortiz.

Volumele bibliotecii Coșbuc poartă însemnele interesului și receptării active a deținătorului. Multe volume sînt adnotate marginal (cum ar fi, de pildă, „Etymologicum Magnum Romaniae” al lui Hasdeu), ori poartă grafii, însemnări cu diverse culori, indicînd citirea în perioade, gînduri sau asociații de idei născute în urma lecturii. Au semnătură de proprietate, în creion roșu sau albastru (Coșbuc).

Cum mai arătam, se remarcă, pe lângă pătrunderea în miezul scrierilor, pasiunea bibliofilă a scriitorului, materializată în colecții speciale de volume și reviste, de ediții legate în piele, ediții cu legături artistice, comandate la Leipzig sau la Viena, pe hîrtie specială și cu ilustrații originale, colecții de opere complete de autor.

Martha POPOVICI

G. Coșbuc — traducător

Deși primele tălmăciri de valoare îi vor fi publicate în jurul vârstei de 30 de ani¹⁾, activitatea de traducător a lui George Coșbuc începe de pe la 15 ani, din vremea când era elev al gimnaziului din Năsăud. Nu este un lucru neobișnuit, dacă avem în vedere faptul că în paginile revistei manuscrise Musa someșană a Societății școlare Virtus Romana Rediviva apăreau și traduceri de versuri și proză, mai ales din limba germană, dar cu subiecte ce vizau și alte popoare și civilizații.

Dacă pentru elevul Coșbuc traducerea era unul din mijloacele de învățare a limbii respective, constituindu-se ca exercițiu aplicativ pentru însușirea limbilor clasice studiate în școală (latina și greaca), la anii maturității ea devine o preocupare constantă. Exegeții poetului menționează faptul că, în cadrul unui concurs școlar, G. Coșbuc (pe atunci în clasa a VI-a) a fost premiat cu o sumă importantă (3 taleri), pentru traducerea unui fragment din *Odiseea* lui Homer. Dar, între modesta încercare din anii de școală și traducerea integrală a *Odiseei*²⁾ (publicată postum) se interpune o perioadă de peste trei decenii și jumătate, timp care va consuma în eforturi și chinuri energia spirituală, șubrezind sănătatea omului, grav zdruncinată în ultimii ani de viață.

În anii tinereții, Coșbuc traduce versuri și proză din Rückert, Goethe, Stöber, Freiligrath, Kosegarten, Heine, Andres și alții. Pasiunea pentru traduceri devine la autorul *Baladelor și Idilelor* o a doua natură artistică,

și nu o dată, ea va răpi timpul ce va fi fost consacrat creației originale. În afara autorilor menționați, Coșbuc a tălmăcit în limba română operele a peste douăzeci de creatori literari din lume. Doar câteva dintre ele: *Aș vrea să fiu de Petöfi Sándor*, *Zlatna* lui Martin Optiz, *O scenă din „Trinumus“* de Titus Maccius Plautus, *Din „Rozele albe“* de Oscar Cristea Waldau, *Împăratul Frederick III de François Coppée*, *Băiat de țigan* de Maria Ernest, *Cartea cîntecelelor* a lui Gajus Vallerius Catullus, poema în versuri *Mazeppa* de Byron, *Titirus, Bucolica*, idila I (fragmente din *Eneida*) și *Georgice* de P. Vergilius Maro, comedia *Parmeno* de Terențiu, *Sacontala* după Kalidasa, *Don Carlos* de Frederick Schiller, *Divina comedie* de Dante Alighieri, *Odiseea* lui Homer, fragmente din *Rig-Veda*, *Mahabharata*, *Ramajana*, poezii lirice și proverbe adunate într-o *Antologie sanscrită*. În periodice, precum *Tribuna* (Sibiului), Coșbuc publică în 1893 epigrame traduse destul de fidel — din Lessing, Heine, Weber și Logau. Nu avem ambiția să analizăm valoarea traducerilor semnate de marele poet. Intenționăm doar să evidențiem activitatea de traducător a scriitorului. Distinsul italianist Ramiro Ortiz, apoi Tudor Vianu, M. Dragomirescu, Alexandru Balaci, Al. Duțu, S.E. Demetrian, C. Balmuș și mulți alți specialiști, care s-au ocupat de traduceri ale lui Coșbuc, au subliniat meritele de excepție ale tălmăcitorului. În majoritatea lor, aceste opinii nu sînt numai favorabile, ci și elogioase. Cum era și firesc, specialiștii s-au oprit a-

PERMANENȚE

supra marilor traduceri coșbuciene, publicate în volum, cum sînt: *Eneida* și *Georgicele* lui Vergiliu, *Sacontala* după Kalidasa și *Antologia sanscrită*, poemul *Mazeppa* de Byron, comedia *Parmeno* de Terențiu, *Don Carlos* de Fr. Schiller, *Divina comedie* a lui Dante și *Odiseea* lui Homer, ultimele două apărute postum.

Atras de cultura indiană încă din anii de formație literară, marele poet (ncepe traducerea *Sacontalei*) și apoi a mai multor poezii și fragmente din marile epoei sanscrite, grupate sub genericul de *Antologie sanscrită*⁴⁾, lucrare remarcabilă prin valoarea ei; traducerea lui Coșbuc avînd meritul de a prilejui cititorilor de limba română și primul contact de acest fel cu literatura indiană.

Cele mai dificile probleme le-a creat tălmăcirea *Divinei comedii*⁵⁾ a lui Dante, în care poetul se refugiază în ultimii ani de viață, căutînd poate răspunsul la numeroasele întrebări ale destinului său. După propria mărturisire, cea mai mare greutate pare să fi fost forma prozodică a epoeii. „Nu s-a hotărît pentru terțină, aflăm de la Ramiro Ortiz, decît o'upă ce a încercat toate celelalte strofe: octava, versul alb și așa mai departe”.

Comentatorii cei mai avizați recunosc valoarea indubitabilă a versiunii românești realizată de poet. Publicînd tălmăcirea lui Coșbuc, același R. Ortiz notează, între altele: „juruința față de scumpa memorie a lui Coșbuc și de poporul român care merita o ediție comentată a «Divinei comedii»”. Traducerea capodoperei danțești constituie un adevărat act de creație. O recunoaște și Tudor Vianu, care afirmă: „*Divina comedie*” este un cristal perfect (...) Nu poți face un pas în afară de succesiunea riguroa-

să a terținelor fiecărui cînt, incheiat cu cite un singur vers final; nu poți ieși din schema imuabilă a endecasilabului iambic”. Coșbuc se dovedește un creator și în traducerea *Odiseei* lui Homer.

Se știe că o bună tălmăcire e condiționată de exactitatea față de textul original și de virtuțile estetice ale traducătorului. În traducerea epoeii homerice, Coșbuc izbuteste să asocieze în chip fericit aceste însușiri. Traducerea beneficiază pe de-a întregul de o bogată gamă de mijloace expresive pe care numai experiența și talentul unui mare creator ar fi putut să i-o pună la dispoziție. Prin fluența versurilor și expresivitatea stilului, prin valoarea imaginii și frumusețea limbii, disponibilitățile creatoare ale poetului se afirmă cu pregnanță și generozitate. Cunoașterea limbilor italiană, latină, greacă i-au permis contactul direct cu textul (original), pe care Coșbuc îl studiază mai înainte de a-l tălmăci în românește. Cu excepția traducerilor din engleză, sanscrită și persană (realizate după versiuni germane), celelalte opere (*Eneida*, *Divina comedie* și *Odiseea*) au fost traduse după textul original.

Prodigioasa activitate de traducător a poetului dovedește nu numai cunoașterea și prețuirea celor mai reprezentative creații literare universale, ci și o înaltă conștiință artistică și patriotică. Din această perspectivă, clasicul Coșbuc poate fi considerat scriitorul cu cea mai largă contribuție la integrarea capodopereilor umanității în orizontul culturii românești.

Aurel CIULEI

- 1) Publius Vergilius Maro, *Aeneis*, traducere în formele originale de George Coșbuc, București, 1896 (volum preluat de Academ'ia Română)
- 2) Lord Byron, *Mazeppa*, traducere de G. Coșbuc, Craiova, 1896
- 3) Homer, *Odiseea*, traducere de George Coșbuc. Ediție îngrijită de I. Sfetea și Șt. Cazimir, cu prefață de Șt. Cazimir, București, 1966.
- 4) *Sacontala*. Traducere liberă după Kalidasa de George Coșbuc, București Ed. Librăria C. Sfetea, 1897.
- 5) *Antologie sanscrită*. Fragmente din *Rig-Veda*, *Mahabharata*, *Ramayana*. Poezii lirice și proverbe. Traduse, precedate de o prefață și adnotate de George Coșbuc, Craiova, Institutul de editură Ralian și Ignat Samitea, 1897.
- 6) Dante Alighieri. *Divina comedie*. Traducere de G. Coșbuc. Ediție îngrijită de comentatul de Ramiro Ortiz. Vol. 1—3. Buc., Cartea Românească, 1924—1932. (Vol. I *Infernul*, 1924. Vol. al II-lea *Purgatoriul*, 1927. Vol. al III-lea, *Paradisul*, 1932).

G. COȘBUC VĂZUT DE TINĂRA GENERAȚIE

Puritatea versurilor

Vidul pe care i-a lăsat în viața literară românească dispariția marelui Mihai Eminescu a fost atât de profund, încât el nu a putut fi umplut de creațiile epigonilor marelui poet. Cititorul vremii a sesizat că geniul eminescian a creat o adâncă înriurire asupra poezilor care i-au fost contemporani și nu i-a acceptat pe aceia care, epigoni fiind, încercau să-i ia locul. Dar în această perioadă, în care se conturau bazele semănătorismului și ale poporanismului, au apărut și personalități de un real talent, care, în general, s-au încadrat în cele două curente literare. Printre aceștia se numără și George Coșbuc, poetul năsăudean care a trecut Carpații chiar în anul dispariției poetului național, pentru a începe aici o prodigioasă carieră literară.

Înainte de descinderea sa la București, George Coșbuc și-a afirmat talentul de versificator, de mic copil, în Hordoul natal, compunând chiuituri și versuri satirice la horile din sat, concurând cu barzii locului. Activează în cadrul societății „Virtus Romano Rediviva!”, ajungând apoi președintele ei. Colaborează la revista „Musa someșană”, unde publică, printre altele poezii, și un basm versificat de circa 600 de versuri. În această perioadă, poetul ia contact cu literatura universală, în special cu cea germană, începând să traducă, să adapteze teme și idei în limba română, devenind, cu timpul, un excelent traducător. Această acțiune o continuă și în timpul când a activat ca student în litere și filozofie la Universitatea din Cluj, când face traduceri din Goethe, Heine, poezii grece, indiene și persane. Tot la Cluj, se înscrie la cursurile profesorului Grigore Silași, unde se interesează de folclorul românesc, preocupare care ne explică în parte denumirea pe care și-a atras-o mai târziu, acesta de „poet al țărânimii”. În anul 1884, debutează la „Tribuna” din Sibiu cu anecdota în versuri „Filozofii și plugarii”. Continuă colaborarea la „Tribuna”, doi ani, un-

de, în climatul de prietenie și căldură pe care îl întâlnește aici, după nașterea poemului „Atque nos”, publică basmele versificate „Tulnic și Lioara”, „Fulger”, „Izvor de apă vie”, precum și ciclul „Cîntece” din volumul „Balade și idile”. Tot în „Tribuna”, publică „Nunta Zamferei”, capodoperă a creației coșbuciene.

Ajuns la București, poetul se face foarte repede cunoscut nu numai datorită operei sale de o valoare inestimabilă, ci și datorită faptului că a beneficiat de atenția criticilor literari, dintre care Constantin Dobrogeanu — Gherea. Acesta i-a dedicat studiul „Poetul țărânimii”. La 28 noiembrie 1893, George Coșbuc debutează cu primul său volum valoros, „Balade și idile”. Urmează, în 1896, volumul „Fire de tort”. George Coșbuc colaborează la o serie de reviste importante, cum ar fi: „Tribuna”, „Gazeta de Transilvania”, „Foaia interesantă”, „Viața literară”. Alături de Al. Vlahuță, conduce „Semănătorul”.

În anul 1899, publică „Fapte și vorbe românești”, „Carte de citire pentru toți românii” și volumul de proză „Războiul nostru pentru neațîrnare”. Urmează volumul „Ziarul unui pierde-vară”, pe care Coșbuc l-a tipărit în 1902.

În anul 1903, poetul tipărește în proză volumul „Dintr-ale neamului nostru”. În anul 1904, îi apare ultimul volum de versuri, „Cîntece de vitejie”.

Opera lui George Coșbuc este de o foarte mare valoare. Meritele sale au fost recunoscute prin acordarea titlului de membru al Academiei Române și premiul „Năsturel — Herescu”, decernat pentru traducerea „Eneidei”. De asemenea, în 1905, K. Revai îi publică, la Budapesta, un volum de versuri, în traducere.

Și noi, după atâtea generații, simțim nevoia purității versurilor sale, zămislite în dulcea limbă românească.

Lucian NICOGLU,
clasa a XI-a A

PERMANENTE

Poezia adîncurilor

Se întîmplă uneori în literatură ca scriitorii mari să fie considerați ca „epuizați” din punct de vedere interpretativ. Se nasc astfel „catedrale de idei”, care sînt folositoare mai mult ca material școlar, decît ca analiză obiectivă. Acest fapt se opune teoriei „operei deschise” a lui Umberto Eco. Este, cred, și cazul marelui nostru poet — G. Coșbuc — în critica operei cărui s-a ajuns la un punct comun categorial: „poet solar” sau „poetul luminii”.

În discuția noastră, vom încerca să subliniem și o latură mai ascunsă a scriitorului ardelean — fațetă prezentă mai ales în lirica erotică. Despre aceasta, exegeza face uneori afirmații mai mult tutelate de prejudecăți. Trebuie observat, însă, că, în spatele „idilei”, al acestor jocuri erotice nelipsite de cochetărie, în spatele acestor scene grațioase — ca-n Marivaux — trăite senin, în mijlocul unei naturi edenice, se află anumite pete așezate într-un ecleraj deosebit, de aici abordarea lor cel mult grăbită.

Aspectele erotici coșbuciene se pot ordona — arată Gherea — în genul unui bildungsroman :

- înmugurirea feminității ;
- descoperirea grațioasă a iubirii ;
- iubirea — flacăară ;
- iubirea tragică.

Adevărul este că nu doar ultima categorie are propensiunea frustrării, ci și celelalte. O mare intuiție a autorului face ca eroul poeziei sale erotice să fie proiectat în adîncimea sa afectivă verosimilă. Platonician, știm că iubirea este un sentiment contopind aspectele opuse — Yin și Yang — Eros fiind fiul Buneistării și al Sărăciei. Se observă că, pe lângă aspectele luminoase, există o erotică trăită adînc, chiar tragic. Frustrarea este un motiv cu profunde implicații în psihologia liricii erotice coșbuciene. Exemplificînd, vom lua pentru cazul etapei de înmugurire a feminității poezia „La oglindă”. Nu ne vom hazarda într-o analiză psihologică stricto sensu, totuși există aci o doză de infiltrație freudiană, a frustrării. Fata, aflată în pragul adolescenței, începe să dorească, instinctiv, cunoașterea spațiului erotic. Tabuismul și necunoașterea nuanțată de o anumită teamă conturează un tip de frustrare și incumbă o refulare ulterioară încercării, din fața oglinzii, de identificare cu starea erotică. Frustrarea constă aici în „tabuizarea nu numai a pragmatismului erotic, ci și a ideii sau visării” :

„De-ar ști mama ! Vai, să știe	Voi fi și nevast-odată :
Ce-i fac azi, mi-ar da ea mie !	Las' să văd cît e de bine
!-apoi ? N-am să fiu tot fată,	Măritată”.

În poezii ca „Scara” sau „Rea de plată”, semnificative pentru etapa a doua a evoluției iubirii, descoperirea grațioasă a acesteia, se înfîlșește frustrarea sub alte forme. Confesiunea eroului liric traduce intempestiva necesitate de refulare în fața refuzului partenerului de a răspunde elanurilor sale. Refuzul — sincer sau chiar cel mascat, cochet — nu rareori degenerază în suferință, obligînd la refulare și la adoptarea unei poziții de durere reținută, eventual de autoironie. Efectul malign al frustrării este și în cazul acesta o inhibiție resimțită dureros.

Este interesant de observat cum, în cazul poeziei corespunzătoare celei de-a treia trepte — a iubirii ardente — transpare o combinație de complexe : simțul frustrării și un complex oedipian. Este vorba nu atît de latura gnoseologică a acestui ultim complex, cît de cea pragmatică. Eroul liric urăște persoana de sex comun, rivală, ce-i primejduiește evoluția situației erotice. În acest sens, desfășoară o uluitoare energie defensivă — pe cale discursivă, apologetică și, rar sau chiar deloc, pe cale activă, vindictivă. Se naște de aici o altă foarte semnificativă idee : eroul vizat nu acționează nici imoral, nici amoral împotriva persoanei dușmane, pentru că legile comu-

G. COȘBUC VĂZUT DE TINĂRA GENERAȚIE

nității sînt sacre, iar „gura satului” are, ca la Slavici o înaltă funcție obiectivă. În refuzul de a acționa împotriva „intrusului” care subminează cuplul e cuprinsă o latură specific națională: încrederea în reglajul spontan și o anume credință escatologică. În acest caz, frustrarea exterioară nu degenează în frustrare interioară. Eroii aceștia nu depășesc limitele cutumiare, ceea ce-i împiedică să săvîrșească fapte reprobabile. Neacționînd în acest fel, eroii, ajunși în fața succesului pe cale liberă, nu procedează inhibitiv, pentru că lor nu acum li se „trezește” conștiința morală, ci o au — latentă, mitică — încă de la început. Hybris-ul lor, cît există, este însetat de preaplinul sentimentului. Este și cazul Siminei, care se resimte de acel liberalism: „laissez faire, laissez passer, le monde va elle même”. Reprezentative pentru această etapă sînt poeziile: „Dragoste-nvrăjbită”, „Dușmancele”, „Cîntecul recrutului” — infuzate cu acest dublu complex.

Numai de două ori apare la G. Coșbuc frustrarea interioară acută, manifestată printr-o tulburătoare tendință de autoflagelare. Poezia „Fata morarului” marchează „trezirea” conștiinței morale, determinînd obsesia invincibilă a păcatului și a morții, totodată. De aici, caracterul ei tragic. Frustrarea interioară se manifestă inițial ca o universalizare a ideii de culpabilitate: „Și plopii rari vîjîiie-n vînt / Scot hohote parcă să-mi spună / În ris ce nemernică sînt! (...) / Iar apele-mi strigă: — «Nebună!»”. Se manifestă apoi prin necesitatea ieșirii din culpă, prin dorința de neantizare. Alături de această poezie, ideea mai poate fi coroborată și prin „Roata morii”.

Aceste exemple, corespunzătoare celor patru etape ale nașterii și dezvoltării eroticii, compatibile, respectiv și gradat, cu anumite trepte ale frustrării (motiv psihanalitic) sînt relevante pentru posibilitatea descoperirii unor structuri complexe și nebănuite și, implicit, a unor adîncimi, într-o operă literară ce pare încadrată și catalogată definitiv.

Gina BĂRĂNESCU,
clasa a XI-a, filologie-istorie,
Liceul Economic din Focșani

Filozofia mizeriei în poezia lui George Coșbuc

Fără a-l parafraza pe Proudhon, este aproape inevitabil de a nu remarca o dialectică a durerii, o gnoseologie existențialistă (cu destule accente pesimiste) în, mai curînd, filozofarea din poezia coșbuciană.

Izvorul acestei „filozofii” îl constituie deplina dizolvare a poetului în sufletul țaranului român și, deci, înțelegerea ei profundă și exactă.

Vorbem de o dialectică a durerii în opera lui George Coșbuc. Ea există și filințează în fapt prin „tradiția” de suferință a poporului nostru și, în special, a țaranului de la noi. Deși prevedea și multe deschideri optimiste (însuși curajul de a spune deschis, de pildă, „Noi vrem pămînt!”), chiar și la vremea aceea dialectica existenței avea încă o stabilă direcție pesimistă.

Cu toate acestea, „filozofia” lui George Coșbuc, în sine, este, dacă nu optimistă, cel puțin combatantă.

Existențialismul din poezia lui Coșbuc întrevede speranțe fericite tocmai datorită faptului că, în sfîrșit, cel în cauză — țaranul român, deci —

PERMANENTE

își analizează propria existență și, mai ales, luptă pentru prefacerea ei: și o face curajos și în deplină cunoștință de cauză.

Iată de ce, paradoxal, o filozofie a mizeriei, a chinului devine, prin mișcarea-i dialectică, o filozofie a speranței, pentru că însuși poporul român, deseori caracterizat de crudele atribute ale suferinței și sărăciei, a avut „filozofarea” lui optimistă, pe care George Coșbuc a întipărit-o atât de bine printre gemetele și lacrimile chinușilor săi.

Deseori șocant prin asprimea cuvintelor, amenințător prin nuanța profetică a versului, Coșbuc își obține tocmai prin aceasta originalitatea și mai ales autenticitatea glasului, difuzor al frământărilor neamului său.

Fără influențe culte, gândirea țăranului de la noi își are originalitatea ei incontestabilă, dar inevitabilă ținând cont de condiții. Coșbuc a studiat acest aspect în poezia sa, înțelegându-l ca nimeni altul, argumentând, desigur, afirmația din ars poetica sa:

„Sînt suflet în sufletul neamului meu...”

...Și fără îndoială că era. Primul dintr-o întreagă pleiadă de mari poeți — în frunte cu Mihai Eminescu — care a avut curajul să se confunde cu eroii săi printr-un fericit „lirism obiectiv”, precedînd, astfel, intrarea în scena artei a altora ca el: Octavian Goga, de exemplu.

George Coșbuc, fără rafinamente artistice de înaltă clasă, fără bogăția ermetică a simbolurilor, dezvărîndu-se de prejudecățile snoabe, a subliniat clar o suferință pe care o încercau atîția din generația sa, demonstrînd cum arta cuvîntului poate căpăta valențe revoluționare.

Luminița-Mihaela NICHIFOR

Coșbuc — poet al iubirii

Coșbuc ne apare astăzi ca o personalitate complexă, un remarcabil spirit creator, a cărui operă exprimă gânduri, sentimente, pasiuni într-o viziune de țăran, ridicată la nivel de artă. Coșbuc ne-a lăsat o operă bogată și extrem de variată încă insuficient cercetată și cunoscută. Acest „geniu”, termenul îi aparține lui G. Călinescu, „a fost un temperament activ, combativ, care nu a scris, ci a înfăptuit poezia”. Poezia lui Coșbuc este expresia directă a unui sentiment de iubire, de iubire fidelă a poetului față de natură, de om, pe care o reprezintă excepțional în procesul lirismului obiectiv. Lirismul lui Coșbuc este un lirism de forme, „elemente de substanță poetică”.

„Deși Coșbuc e obiectiv și în lirismul său, sufletul lui e capabil de cele mai înălțătoare sentimente (...). Astfel, iubirea este sentimentul cel mai des cîntat de Coșbuc. Dragostea rurală, așa cum o înregistrează idilele

coșbuciene, idila formînd partea cea mai originală și mai specifică pentru întreaga operă a lui Coșbuc, „mărturiseste, din plin, forțe sufletești ineputabile și caractere puternice, primitive, nepîngărite de formele civilizației urbane”.

Dovedindu-se un adevărat posesor al darului de analiză psihologică, o îndreaptă asupra acelor pe care poetul îi pune în scenă, scoțînd în evidență sentimentele lor prin însuși chipul prin care se desfășoară firul acțiunii. Astfel, Coșbuc nu-și cîntă iubirea sa proprie, ci iubirea dintre flăcăi și fete, o iubire simplă, sinceră, naturală. Poetul ne prezintă fetele într-un mod realist: glumețe, pline de viață, îndrăznețe, dar, totodată, rușinoase, timide, harnice, frumoase, neastîmpărate, zburdalnice. Băieții, cărora le aparține inițiativa erotică, sînt timizi. „Uneori criza de dragoste se complică datorită geloziei feminine: mai potolită („Dragoste învrăjbită”) sau mai

G. COȘBUC VĂZUT DE TINĂRA GENERAȚIE

violentă („Dușmancele“), dar și gelozia bărbatului („Recrutul“). Uneori, fata este părăsită de iubit, din motive diferite („Fata morarului“, „Cîntecul fusului“, „Fata mamei“). În „Crăiasa zinelor“, „Izvor de apă vie“ și „Briul Cosînzanei“, poetul e preocupat de mitologia basmului, asemeni lui Eminescu în „Luceafărul“.

„Un flăcău, travestit în fată, pătrunde pe tărîmul basmelor de unde fură o zîină și o aduce pe pămînt“ (Ion Rotaru). Într-altă poezie (este vorba de „La oglindă“), observăm felul în care Coșbuc o pune în scenă pe fată. Fata observă că s-a mărit, s-a împlinit, că este frumoasă. Iubirea coșbuciană este prezentată în toate fazele ei, de la pubertate și pînă la împlinire. Locurile iubirii, unde îndrăgostiții se întîlnesc,

sînt profund legate de peisaj. Ei se întîlnesc pe cîmp — metafora infinitului —, în grădină — teritoriu de protecție a casei —, pe răzor, la pîrleaz, reprezentînd locuri ale nimănu, trecerea dintr-o lume într-alta, la fințînă — simbol de adîncime și profunzime, limpezime, la moară — intruchipînd metafora amintirii“.

Am lăsat la urmă această „metaforă a amintirii“ pentru a sublinia faptul că însăși poezia coșbuciană este o amintire, o metaforă a amintirii. Cît de frumoasă e poezia lui Coșbuc! Redescoperiți această poezie, izvorită dintr-un suflet „în sufletul neamului“, George Coșbuc.

Laurențiu CÎRNU,
clasa a XII-a A

Valențe lirice la hotarul dintre tradiție și originalitate

În neîntrecutul proces de „decantare“ al valorilor literare, piscul creației lui Coșbuc și-a impus cu fermitate semeția. Permanența operei sale și mai ales vitalitatea cu care-și cîștigă pozițiile între valorile din istoria noastră literară se explică printr-un complex de caracteristici care-l situează pe poet la hotarul dintre tradiție și originalitate.

Deși considerată o desprindere din tradiții, poezia lui Coșbuc evoluează aproape în sens opus poeziei moderne care supradimensionează lirismul în defavoarea epicului, care distruge canoanele poeziei clasice prin ocolirea versificației tradiționale, a tiparelor ritmice și prozodice, prin ocolirea temelor majore de sorginte clasică și chiar prin ocolirea filonului de inspirație populară.

Situat totuși în limitele tradiției, universul poeziei lui Coșbuc se distinge prin originalitatea ce i-o conferă orientarea predilectă a temelor și motivelor spre sat și popor, într-un suflu (spirit) de inspirație populară, care se explică nu prin doleanțe de or-

din estetic, ci printr-o acută influență a realității existențiale caracteristice. Înțelegem deci originalitatea universului său poetic, în primul rînd, prin viziunea satului, ce se constituie ca o „monadă eternă a destinului național“ în care își găsesc expresiile existența și năzuințele poporului român.

Neminimizînd contribuția la originalitate adusă operei sale de particularitățile ritmice și prozodice — (explicate mai ales prin muzicalitatea silabică datorată figurației eufonice prin lexic și aliterație) — de căile deschise spre firescul expresiei și naturalețe — (prin investirea limbii vorbite cu noi valențe poetice) — și de modul personal al asimilării folclorului, trebuie descoperită originalitatea noilor valențe lirice cu care este îmbogățită poezia română prin creația lui George Coșbuc.

Prin ceea ce evocă și transfigurează, în poezia lui Coșbuc se simte o nativă vocație epică, fiind aparent o poezie precumpănitor narativă, însă prin intensitatea emoțiilor ce se simt sub „impulsul ei liric intim“, este do-

PERMANENȚE

minată de un lirism particular, obiectiv. Pornind de la realitatea că poezia sa nu este una a „exploziilor lirice” în care să simți exclusiv „sufletul” poetului, Călinescu a vorbit despre caracterul „teatral” al poeziei coșbuciene și despre un „lirism reprezentabil” ce o caracterizează.

Asemeni lui Rimbaud, la Coșbuc realitatea și emoția poeziei create sînt rîpte de propriile-i realități și emoții. Eul poeziei lui Coșbuc nu este eul poetului: „Eul e un altul”, ar putea spune, precum Rimbaud, căci în toate poeziile sale, indiferent de natură — fie ele de dragoste, sociale sau chiar autobiografice — eul poetului îl găsim într-o transfigurare colectivă în care se identifică o anumită comuniune umană.

Dacă la Rimbaud în eul poeziei sale își găsește identitatea întreg universul, pentru Coșbuc acest eu este unul strict „reprezentativ”, caracteristic spiritualității satului românesc. Emoția poeziei sale o simți dincolo de eul său, căci gândurile poetului sînt proiectate dincolo de sine, undeva în spațiul de deasupra realității. Fără a pierde în neant, gândurile, observațiile și simțirile sale alcătuiesc tabloul în care se oglindește mitologia spiritualității satului din perimetrul românesc, poezia sa fiind prin aceasta expresia existenței și a aspirațiilor poporului, expresia filozofiei populare.

Detaliul realist al observațiilor (și nu al analizelor!) psihologice, solida ancorare în „stihia materială a concretului”, fără vibrațiile vreunui „fior metafizic”, aduc poezia lui Coșbuc în realitatea prezentă, oferindu-ne tablouri, imagini — toate perceptibile obiectiv, concret.

Devenim astfel în primul rînd spectatori, descoperitori ai emoției „revelație”: „bucuria descoperirii, a cunoașterii” cristalizează „starea lirică” — „Coșbuc fiind — prin aceasta — creatorul unui lirism revelatoriu” (D. Micu).

Deși aparent o reprezentare, poezia lui Coșbuc este o expresie, nu atît a satului cît a spiritualității acestuia. Ancorarea în material, în concret se constituie în mijlocul prin care poetul se apropie de esențele de natură pur

spirituală. De astă dată, „formele” din poezia sa sînt expresii ale „fondului”, căci numai prin ele (prin forme) putem percepe adevăratele sensuri și semnificații ale sufletului satului.

Echilibrul clasic al poeziei sale și non existența unui cadru metafizic nu exclud elementele unei filozofii populare, sănătoase și deloc complicate, care alcătuiesc substanțe ale aceluiași lirism obiectiv. Substanța filozofică coșbuciană se confundă în fond cu optica vitalistă, sănătoasă și nealterată de filozofii complicate, a țăranului român cu cele mai sensibile resorturi intime ale acestuia.

„Sufletul” satului, cu tot ce îi este caracteristic — de la bucurie, necaz, aspirație și pînă la împlinire — poate fi surprins în lirica lui Coșbuc prin imaginea sa (a satului), alcătuită din elemente predominant pictural — narrative. Astfel, substanța lirică a poeziei coșbuciene nu vine de la imagini, din exterior, ci dintr-o imagine, de dincolo de realitatea concretă surprinsă. Aparent născută din încrederea naivă în cuvînt, poezia lui Coșbuc înmagazinează sensuri și înțelegeri ce depășesc stratul superficial al percepției. Poezia sa impresionează și cucerește afectul nu atît prin epical desăvîrșit, nici chiar prin „tehnică” prozodică cît prin intensitatea trăirilor și a emoțiilor declanșate — ca substanțe ale lirismului obiectiv.

S-a spus despre Coșbuc că „e mai aproape de fenomenele românești”, în timp ce Eminescu „e mai aproape de ideea românească” (L. Blaga). Dar oare nu prin aceasta Coșbuc se apropie de idee, de substanța ei lirică? Apropiindu-se de fenomen, Coșbuc atinge ideea — „reprezentînd poporul român”, sufletul său „printr-un fel de consimțămînt plebiscitar” (L. Blaga).

Mai mult decît un „atașat al democratismului funciar”, așei circumscris tematic și prozodic clasicismului, Coșbuc depășește teritoriile explorate, fiind prin aceasta o personalitate distinctă a literaturii noastre — prin contribuția sa majoră adusă valorii literaturii române de către originalitatea liricii sale.

REMEMBER

Alexandru Coșbuc

Nedrept de multe exemple sînt în istoria culturii mondiale cînd viața fizică a unor posibile mari valori, dacă nu chiar a unor genii, a fost întreruptă la o vîrstă pe care unii o consideră „a necunoașterii”, „a neîmplinirilor spirituale”. uitînd — dacă l-au știut vreodată — dictonul „sensus, non aetas invenient spintiam” sau în tălmăcire: „observația, nu vîrsta, va aduce înțelepciunea”, ce a fost spus încă din secolul al VII-lea al erei noastre.

Și noi, cei aflați în acest spațiu, de afirmare a spiritualității românești, plătim acest tribut naturii.

Din cazurile recente amintesc numai cîteva, cunoașterea sau durerea multora dintre dumneavoastră putînd amplifica nominalizarea.

Lui Nicolae Labiș, o fiară cu motor — tramvaiul; lui Corneliu M. Popescu, o stihie a naturii — cutremurul; lui Cătălin Bursaci, o boală în fața căreia omul este încă neputincios — cancerul — le-au curmat firul vieții, dar efectul „cutiei cu litere de plumb, ce este o armă de apărare a demnității umane” (M. Krleza) a făcut să nu fie curmat și firul amintirii generațiilor de după ei. Mărturie scrisă sînt poemele poetului simbol al liricii actuale; sînt poeziile celui de necuprins în cuvînt traduse în engleză, cum numai Eminescu, dacă ar fi știut limba le-ar fi recreat; sînt gîndurile devenite „Prima carte — ultima carte”; sînt...

O fotografie a lui Alexandru Coșbuc și a mamei sale, Elena, ne-a reamintit de moartea la 20 de ani a înzestratului cu har, dar fără de noroc fiu al lui George Coșbuc.

Un text semnalat nouă de cărturarul Radu A. Sterescu — autorul unui interviu cu Elena Coșbuc — al italianului filoromân Ramiro Ortiz, apărut în nr. 13 din 6—13 septembrie 1915 în „Noua revistă română” condusă de filozoful C. Rădulescu-Motru, va putea completa imaginea despre fiu, dar și despre principala cauză ce a dus la sfîrșit fizic pe „poetul țărănimii”, cum i-a spus Dobrogeanu-Gherea.

Simțite și patetice gînduri ale lui Ramiro Ortiz nu au putut opri pe unul dintre cei mai culti poeți români, oar mai ales pe părintele de copil ce era George Coșbuc, să-și urmeze fiul dincolo de zidul suprasensibil, la nici 3 ani de la momentul cînd nemilosul zeu, automobilul, își făcuse victima.

Intr-o convorbire avută în redacția ziarului „Tribuna României”, publi-

REMEMBER

cistul Lucian Valea și-a exprimat regretul că nu mai poate insera aceste documente în cartea sa „Pe urmele lui George Coșbuc” ieșită de sub tipar la Editura Sport-Turism, inițiatora, prin redactorul ei, Valentin Borda, a cunoscutei și căutatei colecții „Pe urmele lui...”.

Oferind informațiile despre Alexandru Coșbuc celor mai îndreptățiți cititori — elevii, aducem prinosul nostru de recunoștință prin reamintire și, de ce nu, prin cunoaștere, tinerii, și nu numai ei, să aibă o mai atentă stare de autocontrol în viața de toate zilele, pentru a preveni dureri de neconsolat.

Ion ROGOJANU

În amintirea lui Alexandru Coșbuc *)

„Ex nihilo nihil, ex aliquo omne”.

Așa ai scris deasupra dulapului tău de cărți.

Și tu erai „ceva”, Alexandre.

Nu încă un geniu, dar poate-ai fi ajuns.

Nu se știe, dacă împreună cu noi care te plîngeam, n-a pierdut ceva în tine și România.

La douăzeci de ani erai frumos, voinic, bun, dragălaș.

Știai mai mult decît primele elemente ale sanscritei, ale ebraice, ale egiptiene, ale arabei și ale limbilor slave.

Vorbeai curent limbile moderne.

Știai elina, știai latineasca.

Scriai distice latinești.

Singurele pe care mi le-ai cetit alcătulau epitaful tău, atunci cînd, temîndu-te că ești bolnav de o boală neîerfătoare, te hotărîseși să mori.

Cîntai din vioară cu un transport ce dezvăluia sufletul de artist.

Cîntai cîntecele triste ale Ardealului tău — și tatăl tău te privea în ochi, mîndru de feciorul său, înduioșat de aducerea aminte a tinereții sale sălbatice și gînditoare.

Multe lucrurai știai; dar mai ales să iubești și să te faci iubit.

Erai mulțumit de tine, de ai tăi, de soarta ta, de viitorul care ți se deschidea înaintea radior.

Mi-aduc aminte cînd, la un cules de mure, chemîndu-te spre o tufă mai bogată, mi-ai răspuns: „Degeaba, sunt bine unde sunt”.

Erai bine unde erai. Erai contrariul meu care nu sunt niciodată bine nicăieri.

De aceea, ne-am înțeles.

De aceea, ne-am iubit.

Erai bine unde erai.

Nici în automobil și nici în Raiu n-ai fi dorit să urci.

De cel dinții aveai oroare; de celălalt n-aveai nevoie.

De ce Dumnezeu a vrut să te smulgă într-alurea?

Nemișcat, în mijlocul odăii tale de lucru, unde toate vorbesc de tine, de visurile tale, de speranțele tale, — eu nu contenesc să-mi repet, cu o insistență de idiot, zadarnică întrebare.

O rază de soare pătrunde prin ferastră și luminează — drept răspuns — hirogliițele unei gramatici egiptiene, rămasă deschisă pe canapea, în ziua în care tu ai plecat la Tismana.

Oriunde-mi îndrept privirea, Sfîncși de gips în basorelief, monștrii asirieni de pămînt ars și cuvinte cabalistice scrise cu litere mari pe cartoane imprăștiate pretutindeni — mărturisesc misterul.

Poate dincolo de zidul suprasensibil care ne desparte de acei pe care-i numim „morți”, tu mă ascultî, tinere și neuitate prieten de cîteva săptămîni.

Și dacă este așa, aîă, o, îndrăgostit al frumuseții, că, dîndu-ți în aceste pagini ultimul salut, eu te revăd nu cu chipul cel măcelărit de brutalitatea idioată a Soartei, ci cu surisul pe buze, cu părul în vînt și miinile ce se-ntindeau să culeagă fructele cele înalte și nedobîndite, pe cînd glasul tău repetă duos:

„Degeaba, sunt bine unde sunt”.

R. O.**)

*) Articol reprodus din „Noua revistă română”, nr. 13, vol. XVII, 6—13 septembrie 1915, aflată în colecția Ion Rogojanu.

** Ramiro Ortiz (1879—1947), critic și istoric literar, profesor de italiană la Universitatea din București.

MUZICA

„Pastorala“ la cote naționale

Inițial cu zece arti în urmă, corul cameral „Pastorala” al Sindicatului lucrătorilor din învățămînt din Focșani, formație condusă cu talent autentic de prof. D. SĂNDULACHE, s-a impus nu numai în spațiul vrîncean, ci și în viața artistică a patriei.

Iubitorii muzicii l-au admirat în sălile de concert din diferite centre culturale ale țării, la radio sau pe micul ecran.

Recent, s-a întors încărcat de trofee, de la Concursul corurilor de cameră „Gh. Dima”, desfășurat la Brașov, în perioa-

da 13—14 decembrie 1986, și de la Olimpiada corală „Ion Vidu”, care a avut loc la Lugoj, în zilele de 20 și 21 decembrie 1986.

În cadrul confruntării de la Brașov, concurs condus de reputatul compozitor Anatol Vieru, a obținut premiul al II-lea, iar la Lugoj, unde juriul l-a avut în frunte pe compozitorul Constantin Romanșanu, premiul I și premiul Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor, pentru cel mai valoros repertoriu. Trei premii s-au acordat și celor mai buni dirijori. Printre ei, s-a numărat și prof. D. Săndulache.

Învîgînd numeroase formații similare din Alba, Arad, Argeș, Bihor, Brașov, Brălla, Botoșani, Caraș-Severin, Cluj, Hunedoara, Iași, Mureș, Neamț, Olt, Slobozia, Suceava, Timiș ș.a., coriștii amatori (învățători, profesori de diferite specialități, ingineri etc.) din orașul Unirii s-au întrecut pe ei înșiși.

Îi felicităm din toată inima și le dorim să rămîne mereu pe treapta de sus a gamei... succesorilor!

P. D.

DEBUT

Așteptare

Lui Mihai Eminescu

Tei plîng,
Plîng tei așteptîndu-te,
plîng interminabile
zăpezi
fără sezon.

Marea suspină
în cadențate
ritmuri.

Pe cer,
locul Luceafărului
așteaptă gol,
numai stelele își ard
efervescenta
departe de noi.

De cite ori trec,
mă-mpiedic de lacrimile
teilor și atunci
simt atingerea lor
în fiecare venă.

Pe urmele tale pustii,
ochii mei și crengile
teilor
își plîng în tăcere
durerea.

Marius IOSIF,
clasa a VII-a E,
Școala Nr. 5 — Focșani

DASCALII NOȘTRI

La încheierea carierei, vă mulțumim și vă dorim multă fericire și viață lungă!

De o factură aparte și o sensibilitate deosebită, tovarășa profesoară **Cecilia MAIOROV** era apreciată și stimată de toți.

Spirit organizatoric, a iubit școala și pe cei care o slujesc, distingându-se întotdeauna printr-o demnitate discretă și plină de înțelepciune.

Increderea personalului didactic din liceul nostru față de dumneaei s-a materializat prin investirea în funcția de director de care s-a achitat cu cinste. În ultimii ani, sub conducerea domniei sale, Liceul „Unirea” și-a consolidat cunoscutu-i prestigiu prin succesele obținute de elevii și profesorii săi.

Carierea didactică a tovarășei profesoare **Maiorov** a fost, de asemenea, deosebit de fructuoasă, prin competența de care a dat dovadă.

Colaborând permanent cu ceilalți profesori, mereu cu zîmbetul pe buze și o replică glumeață sau sentențioasă, a știut să-i îndrume și să-i câștige pe elevi, fiindcă trăia lecțiile pe care le făcea și vorbea la nivelul înțelegerii noastre, ca un excelent pedagog.

Vasile STAIKU,
clasa a XII-a A

Dacă ar exista o matriță pentru chipul bunicii blinde și iubitoare, pentru chipul mamei care-și protejează copiii, pentru chipul învățătoarei care predă cu răbdare elevilor abecedarul, atunci această matriță s-ar confunda cu chipul tovarășei profesoare **Catrina BALAȘ.**

Cu părul nins de-al iernii alb veșmint, cu ochii blinzi, mereu tineri, cu glasul moale și-n același timp tăios, tovarășa **Balaș** era o profesoară care făcea totul pentru elevi, încercînd să-i învețe cit mai bine alfabetul fizicii.

Cu un foarte fin simț al umorului și cu multă, foarte multă răbdare, dă-

călița noastră s-a putut face atît de îndrăgită încît toți elevii i-am simțit lipsa, după retragerea sa la pensie.

Dar timpul nu se mai întoarce...

Florin MOCANU,
clasa a XI-a A

DASCĂLII NOȘTRI

Nu știm cîte din amintirile vieții noastre își pot păstra nealterată prospețimea, încuiată acolo, în sîpetul memoriei afective, dar credem că nu greșim gîndind că fiecare păstrăm în suflet chipul unui dascăl care a fost mai aproape de noi, în anii de școală. Un asemenea dascăl a fost tovarășul Neculai CHIFAN, un om model  n toate punctele de vedere. Inteligent,  nțelept, sever, dar nu chinuitor de aspru, tovarășul profesor Chifan răs-pindea  n jur o anumit  ldur   ce-i scotea  n evidență structura psihic  , deschis   comunic  rii cu ceilalți. Cu-vintele sale, ce aveau un puternic r  sunet  n sufletele noastre, ne d  deau  ncrederea de a lupta pentru a ne auto-dep  și.  ți vorbea tot timpul cu du-hul bl  ndet  ii,  ți demonstra cu tact de matematician c   trebuie s   fii c  t mai bine preg  tit, pentru a putea p  și cu fruntea sus  n viață, pentru a c  p  ta  ncrederea  n oameni și,  n același timp, pentru a merita  ncrederea celor din jur. Ne spunea  ntotdeauna c   s  ntem cei care trebuie s   prelu  m noua istorie și noua geografie a construcțiilor patriei și c  , schimb  nd pre-fixul mileniului, vom da noile noas-tre  mpliniri.

Ne-am desp  rțit de profesorul nostru cu sentimentul c   am  ntilnit cu ade-v  rat un suflet p  rintesc, care și-a f  cut cu prisosință datoria și care ne-a ajutat s   ne form  m ca oameni ade-v  rați, ca v  stare de n  dejde ale pa-triei.

Pentru dragostea pe care a pus-o, cu generozitate,  n preg  tirea noas-tr  ,  i mulțumim din inim   și-l asigu-r  m c   nu-l vom uita niciodat  !

Mirela BURGHELEA,
Daniel BR  TEANU,
clasa a XII-a C

Pedagog des  v  rsit, a c  rui figur   jovial   și distincție moral   converg  n definirea personalit  ții sale, tova-r  șul profesor Constantin DAVIDESCU face parte din „galeria de aur” a can-celariei celebrului nostru liceu.

Sufletul s  u  n  r   apropiat pe a-dolescentii, constituind,  n aceast   pri-vință, o pild   pentru cei care ne  n-drum   pașii  n labirintul cuno  șterii.

Am avut fericirea s   m   num  r prin-tre elevii s  i. Prima impresie a fost a- ceea c   am  n fața mea un dascăl de mod   veche, a c  rui rigiditate va transforma orele  n adev  rate cazne. C  nt   bucurie mi s-a rev  rsat  n su-flet c  nd l-am cunoscut mai bine!  n-suflet  rea cu care ne  mp  rt  șea cu-noștințele geografice, r  bdarea cu ca-re examina și competența cu care conducea discuțiile ce se n  șteau pe marginea unor descoperiri științifice creau un flux miraculos  ntre noi și omul de la catedr  .  nterupt doar de clinchetul clopotelului.

Drağ   profesore, v   mulțumesc,  n numele tuturor generațiilor c  rora le-ati fost dascăl, pentru c  ldura cu care ne-ati  nconjurat, și v   urez, din toat   inima, mult   s  n  tate și viață  ndelungat  !

Valentin DIACONIȚ  ,
clasa a XII-a A

SALONUL LITERAR „DRAGOSLOVENI”, EDIȚIA 1986

MARELE PREMIU *)*Mijloc*

Între mine și mine sînt singurătățile,
sînt secolele de poezie și biată dorință, sînt
toamnele grațioase în care nu știi
de ce-ți vine să plîngi, sînt
escadrilele somnului învățat pe de rost,
omuleții,
elfii, planetele mele, Amisio,
toate cu nume rotund.

Doina ROȘU

*) Distincția a fost acordată de Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Județului Vrancea.

DEBUT*Țară*

Ce frumoasă ești, frumoaso !
Din coasta fiecărui deal
se naște cîte-o apă,
o Evă curgîndă și unduioasă,
ce-ți mîngîie rînille
sîngerînde de macl
ale cîmpilor.

Ce bună ești, preabuno,
născînd din pîntecul blond al

Bărăganului

ideea de pîine !

M-aplec și sărut cu pioșenie

palmele-ți nisipoase

și simt gustul sărat

al aerului topit de-atîta frumusețe.

Vilma MINOR,
clasa a XII-a,

Licenț „Al. I. Cuza” — Focșani

Aici

Aici pietrele curg pe ape
și florile mîngîie colorînd lumina ;
preacurata iubire
naște suielele
aici !
în Tîne,
Țară.

Notă matematică

Propoziția I:

Fie triunghiul ABC și un punct M situat în spațiu astfel încât triunghiurile MAB și MAC să nu fie degenerați.

Atunci avem îndeplinită relația:

$$\frac{\|BM\|}{\|MC\|} = \frac{\|AB\|}{\|AC\|} \cdot \frac{\sin(\widehat{BAM})}{\sin(\widehat{MAC})} \cdot \frac{\sin(\widehat{AMC})}{\sin(\widehat{AMB})}$$

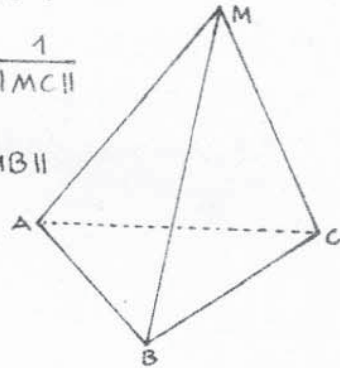
Demonstratie. În triunghiurile MAB și MAC aplicăm teorema sinusurilor:

$$(1) \frac{\|MC\|}{\sin(\widehat{MAC})} = \frac{\|AC\|}{\sin(\widehat{AMC})} \Leftrightarrow \frac{\sin(\widehat{AMC})}{\sin(\widehat{MAC})} \cdot \frac{1}{\|AC\|} = \frac{1}{\|MC\|}$$

$$(2) \frac{\|MB\|}{\sin(\widehat{MAB})} = \frac{\|AB\|}{\sin(\widehat{AMB})} \Leftrightarrow \frac{\sin(\widehat{MAB})}{\sin(\widehat{AMB})} \cdot \|AB\| = \|MB\|$$

Înmulțind relațiile (1) și (2) obținem

$$\frac{\|BM\|}{\|MC\|} = \frac{\|AB\|}{\|AC\|} \cdot \frac{\sin(\widehat{BAM})}{\sin(\widehat{MAC})} \cdot \frac{\sin(\widehat{AMC})}{\sin(\widehat{AMB})}$$

Observație: Dacă punctul M se găsește pe dreapta BC atunci avem $\sin(\widehat{AMC}) = \sin(\widehat{AMB})$ deci relația devine:

$$\frac{\|BM\|}{\|MC\|} = \frac{\|AB\|}{\|AC\|} \cdot \frac{\sin(\widehat{BAM})}{\sin(\widehat{CAM})}$$

Se mai observă că teorema bisectoarei și teorema bisectoarei exterioare sunt cazuri particulare ale acestei propoziții. Totuși dacă $ME \perp BC$ și AM este mediană avem $\frac{\|AB\|}{\|AC\|} = \frac{\sin(\widehat{CAM})}{\sin(\widehat{BAM})}$

Consecința 1. Fie triunghiul ABC și M, N două puncte pe dreapta BC. Avem atunci îndeplinite relațiile:

$$(a) \frac{\|BM\|}{\|NC\|} = \frac{\|AB\|}{\|AC\|} \cdot \frac{\|AM\|}{\|AN\|} \cdot \frac{\sin(\widehat{BAM})}{\sin(\widehat{NAC})}$$

$$(b) \frac{\|BM\| \cdot \|BN\|}{\|CM\| \cdot \|CN\|} = \frac{\|AB\|^2}{\|AC\|^2} \cdot \frac{\sin(\widehat{BAM})}{\sin(\widehat{CAM})} \cdot \frac{\sin(\widehat{BAN})}{\sin(\widehat{NAC})}$$

$$(c) \frac{\|BM\|}{\|MC\|} \cdot \frac{\|NC\|}{\|BN\|} = \frac{\sin(\widehat{BAM}) \cdot \sin(\widehat{NAC})}{\sin(\widehat{MAC}) \cdot \sin(\widehat{BAN})}$$

MATEMATICĂ

Demonstratie

(a) În triunghiul BAN pentru punctul M aplicăm Propoziția I și deci avem:

$$(1) \frac{\|BM\|}{\|MN\|} = \frac{\|AB\|}{\|AN\|} \cdot \frac{\sin(\widehat{B\hat{A}M})}{\sin(\widehat{M\hat{A}N})}$$

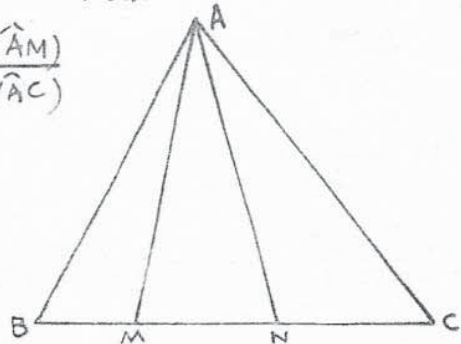
În triunghiul CAN pentru punctul N avem:

$$(2) \frac{\|MN\|}{\|CN\|} = \frac{\|AM\|}{\|AC\|} \cdot \frac{\sin(\widehat{M\hat{A}N})}{\sin(\widehat{N\hat{A}C})}$$

Înmulțind relațiile (1) și (2) obținem

$$\frac{\|BM\|}{\|CN\|} = \frac{\|AB\|}{\|AC\|} \cdot \frac{\|AM\|}{\|AN\|} \cdot \frac{\sin(\widehat{B\hat{A}M})}{\sin(\widehat{N\hat{A}C})}$$

(b) În triunghiul ABC aplicăm Propoziția I pentru punctul M

$$(3) \frac{\|BM\|}{\|MC\|} = \frac{\|AB\|}{\|AC\|} \cdot \frac{\sin(\widehat{B\hat{A}M})}{\sin(\widehat{N\hat{A}C})} \text{ aplicând și pentru punctul } N.$$

$$(4) \frac{\|BN\|}{\|NC\|} = \frac{\|AB\|}{\|AC\|} \cdot \frac{\sin(\widehat{B\hat{A}N})}{\sin(\widehat{M\hat{A}C})}$$

$$\text{Înmulțind relațiile (3) și (4)} \Rightarrow \frac{\|BM\|}{\|MC\|} \cdot \frac{\|BN\|}{\|NC\|} = \frac{\|AB\|^2}{\|AC\|^2} \cdot \frac{\sin(\widehat{B\hat{A}M})}{\sin(\widehat{M\hat{A}C})} \cdot \frac{\sin(\widehat{B\hat{A}N})}{\sin(\widehat{N\hat{A}C})}$$

Relația (c) se obține înmulțind relația (3) cu inversa relației (4)

$$\frac{\|BM\|}{\|MC\|} \cdot \frac{\|NC\|}{\|BN\|} = \frac{\sin(\widehat{B\hat{A}M}) \cdot \sin(\widehat{N\hat{A}C})}{\sin(\widehat{M\hat{A}C}) \cdot \sin(\widehat{B\hat{A}N})}$$

Observații: Se observă că dacă cevienele AM și AN sunt simetrice în raport cu bisectoarea unghiului $\widehat{B\hat{A}C}$ (ceviene izogonale) relația (a) devine $\frac{\|BM\|}{\|NC\|} = \frac{\|AB\|}{\|AC\|} \cdot \frac{\|AM\|}{\|AN\|}$

iar relația (b) devine $\frac{\|BM\| \cdot \|BN\|}{\|MC\| \cdot \|NC\|} = \frac{\|AB\|^2}{\|AC\|^2}$ care este relația lui

Steiner, dacă în plus $\widehat{B\hat{A}C} = 90^\circ$ relația (c) devine

$$\frac{\|BM\| \cdot \|NC\|}{\|MC\| \cdot \|BN\|} = \text{tg}^2(\widehat{B\hat{A}M})$$

Dacă punctele M și N sînt izotocine (simetrice față de mijlocul segmentului (BC) atunci relația (b) devine

$$\frac{\|AC\|^2}{\|AB\|^2} = \frac{\sin(\widehat{BAM}) \cdot \sin(\widehat{BAN})}{\sin(\widehat{MAC}) \cdot \sin(\widehat{NAC})}$$

Consecința 2. Fie triunghiul ABC, AM, BN, CP (ME BC, NEAC, PEAB) trei ceviane ce se intersectează într-un punct O și atunci avem îndeplinite relațiile:

$$(A) \frac{\|AO\|}{\|OM\|} = \frac{\|AN\|}{\|NC\|} \cdot \frac{\|BC\|}{\|BM\|} \quad (B) \frac{\|AO\|}{\|OM\|} = \frac{\|AP\|}{\|BP\|} \cdot \frac{\|BC\|}{\|MC\|}$$

Demonstratie

(A) Aplicăm în triunghiul BAM propoziția I pentru punctul O

$$(1) \frac{\|AO\|}{\|OM\|} = \frac{\|AB\|}{\|BM\|} \cdot \frac{\sin(\widehat{ABN})}{\sin(\widehat{NBC})} \Leftrightarrow \frac{\sin(\widehat{ABN})}{\sin(\widehat{NBC})} = \frac{\|AO\| \|BM\|}{\|OM\| \|AB\|}$$

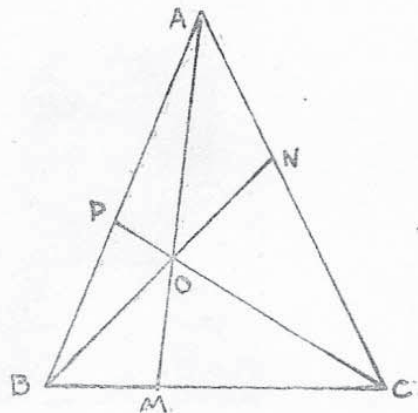
În triunghiul ABC aplicăm propoziția I pentru punctul N

$$(2) \frac{\|AN\|}{\|NC\|} = \frac{\|AB\|}{\|BC\|} \cdot \frac{\sin(\widehat{ABN})}{\sin(\widehat{NBC})} \Leftrightarrow \frac{\sin(\widehat{ABN})}{\sin(\widehat{NBC})} = \frac{\|AN\| \|BC\|}{\|NC\| \|AB\|}$$

$$\text{din (1) și (2)} \Rightarrow \frac{\|AO\|}{\|OM\|} \cdot \frac{\|BM\|}{\|AB\|} = \frac{\|AN\|}{\|NC\|} \cdot \frac{\|BC\|}{\|AB\|} \Leftrightarrow \frac{\|AO\|}{\|OM\|} = \frac{\|AN\|}{\|NC\|} \cdot \frac{\|BC\|}{\|BM\|}$$

Relația (B) se demonstrează asemănător aplicînd propoziția I în triunghiul AMC pentru punctul O, apoi în triunghiul ABC pentru punctul P.

Observație: Cu această relație se poate demonstra teorema lui Ceva și relația lui Van Aubel

MATEMATICĂ

(β) Astfel înmulțind relația (α) cu inversa relației
 (β) obținem $\frac{\|AN\| \cdot \|CM\| \cdot \|BP\|}{\|NC\| \cdot \|BM\| \cdot \|AP\|} = 1$

Apoi în relația (α) avem

$$\frac{\|AO\|}{\|OM\|} = \frac{\|AN\|}{\|NC\|} \cdot \frac{\|BM\| + \|MC\|}{\|BM\|} = \frac{\|AN\|}{\|NC\|} \cdot \left(1 + \frac{\|MC\|}{\|BM\|}\right) = \frac{\|AN\|}{\|NC\|} + \frac{\|AN\| \cdot \|MC\|}{\|BM\| \cdot \|NC\|}$$

Cum din teorema lui Ceva avem

$$\frac{\|AP\|}{\|BP\|} = \frac{\|AN\| \cdot \|MC\|}{\|BM\| \cdot \|NC\|} \text{ deci avem } \frac{\|AO\|}{\|OM\|} = \frac{\|AP\|}{\|BP\|} + \frac{\|AN\|}{\|NC\|}$$

Cătălin CONSTANTINESCU,
 clasa a XII-a,

profesor îndrumător:
 Vasile GHIORGHITA,

Liceul „Al. I. Cuza” — Focșani

DEBUT

De mă nasc...

De mă nasc pom,
 găsec pacea în muguri
 și frunzele când
 vor cădea
 îmi vor descoperi durerea.
 De mă nasc soare,
 pacea-mi se scaldă în raze
 și noaptea când
 va sosi,
 luna îmi va descoperi tristețea.
 De mă nasc om,
 caut pacea în soare,
 în pomi și-n mine
 descoperindu-mi omenia
 în ele...
 Că m-am născut român,
 sînt un adevărat soare sau
 pom în
 lumina păcii,
 descoperind o melodie frumoasă.

Laurențiu BARBU,
 clasa a XII-a

Directorul liceului :
prof. Petrache DIMA

Colectivul redacțional :

PROFESORI : Petrache DIMA (coordonator), Tiberiu DIMA, Ștefan IONEANU, Petre MARINESCU, Maria MAVRODIN, Carmen NAGLER, Costică OLARU, Dan POPOIU, Ion ROȘU, Corneliu SAVU, Ștefan VĂȘILĂ, Livia VRABIE, Culiță I. UȘURELU (redactor-șef adjunct).

ELEVI : Laurențiu BARBU, Gabriel BIRTEA, Carmen-Violeta BLAGA, Dorinel BRĂTEANU, Adriana CONSTANTIN, Violeta CĂINAP, Constantin COSMA, Valentin DIACONIȚĂ, Nectara-Cerasela FOTIN, Mircea-Gabriel MIHALCIUC, Florin MOCANU, Lucian NICOGLU, Viorel POPOIU, Florin POPESCU, Vasile STAI-CU, Corneliu ZAMFIR.

Coperta I

GEORGE COȘBUC,

portret realizat

de Vasile PĂNESCU

Foto : Radu GROZESCU
Nicolae MOLDOVEANU
Costică RĂDUC

Paginator : Iordache MATEI
Linotipiști : Ion OPREA
Nicolae IONESCU
Valeriu DECUSEARĂ
Petrică HREANU

Mașiniști : Vasile NECULA
Constantin POTÎRNICHE
Alexandru BĂJENARU
Maria DURDUREANU

Legători : Maria DRUȚU
Mihaela ROZNOV

Șef de unitate : Cezar COJOCARU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Liceul „Unirea” — Focșani

Str. Cezar Bolliac, 15; telefoane:

1 29 67 și 1 56 59

Căsuța poștală 110; cod 5 300

România

Tiparul: Întreprinderea Poligrafică Bacău
Subunitatea FOCȘANI

„Notre Revue“ DU SOMMAIRE

◎ ÉVÈNEMENT

P. DIMA: „Le lycée Unirea à 120 années d'existence“

◎ ANNIVERSAIRES

Hortensia Papadat — Bengescu — 110

Ion Larian Postolache — 70

George Coşbuc — 120

I. D. BĂLAN: „L'homme chez Coşbuc“

Martha Popovici: „L'univers des livres“

Aurel Ciulei: „G. Coşbuc — traducteur“

G. Coşbuc vu par la jeune génération

Remember

Ion Rogojanu: „Alexandru Coşbuc“

Ramiro Ortiz: A la mémoire d'Alexandre Coşbuc“

◎ DÉBUT

◎ DIALOGUE LITTÉRAIRE

Ion ROGOJANU:

„Aurais — je pu comprendre Eminesco et son oeuvre sans comprendre le monde ou il a vécu et pensé?“

— interview réalisée par le professeur P. DIMA

◎ SUR LA MAPPEMONDE

Culiță UȘURELU: „Notes parisiennes“

◎ IN MEMORIAM

Radu VOINEA: „Iorgu Iordan, exemple de rigueur et exigence envers soi — même“

Mioara AVRAM: „L'exemple du professeur“

Gavrilă ISTRATE: „Notre professeur“

Alexandru HANȚĂ: „Iorgu Iordan“

Dumitru VELEA: „Dumitru Matei“

◎ L'EMINESCIENNE

Gh. S. ȘTEFĂNESCU: „75 ans depuis l'élévation du monument d'Eminesco à Galatzi“

◎ NOS PROFESSEURS

◎ SCIENCE ET TECHNIQUE

Mathématiques: „Note mathématique“

„Our Magazine“ FROM the SUMMARY

◎ EVENT

P. DIMA — „Unirea“ High school — 120 years from its setting up

◎ ANNIVERSARIES

Hortensia Papadat — Bengescu — 110

Ion Larian Postolache — 70

George Coşbuc — 120

L.D. BĂLAN: „The man in Coşbuc's poetry“

Martha Popovici: „The universe of the books“

Aurel Ciulei: „G. Coşbuc — translator“

G. Coşbuc seen by the young generation

Remember

Ion Rogojanu: „Alexandru Coşbuc“

Ramiro Ortiz: „In Alexandru Coşbuc's remembrance“

◎ DEBUT

◎ AMONG HUNDREDS OF MASTS

◎ LITERARY DIALOGUE

Ion ROGOJANU:

„Could I have understood Eminesco and his work without understanding the world in which he lived and thought?“ — interview achieved by prof. P. DIMA“

◎ ON THE GLOBE

Culiță UȘURELU: „Parisian notes“ (III)

◎ IN MEMORIAM

Radu VOINEA: „Iorgu Iordan example of severity and exigency with himself“

Mioara AVRAM: „The teacher's example“

Gavrilă ISTRATE: „Our teacher“

Alexandru HANȚĂ: „Iorgu Iordan“

Dumitru VELEA: „Dumitru Matei“

◎ EMINESCIANA

Gh. S. ȘTEFĂNESCU: „75 years from the raising of Eminesco's monument in Galați“

◎ OUR TEACHERS

◎ SCIENCE AND TECHNIQUE

Mathematics: „Mathematic note“

„Notre Revue“ DU SOMMAIRE

⊙ ÉVÈNEMENT

P. DIMA : „Le lycée Unire années d'existence“

⊙ ANNIVERSAIRES

Hortensia Papadat — Bengescu — 110

Ion Larian Postolache — 70

George Coşbuc — 120

I. D. BĂLAN : „L'homme et le livre“

Martha Popovici : „L'univers des livres“

Aurel Ciulei : „G. Coşbuc, un directeur“

G. Coşbuc vu par la jeune génération

Remember
Ion Rogojanu : „Alexandru Coşbuc“

Ramiro Ortiz : „À la mémoire d'Alexandre Coşbuc“

⊙ DÉBUT

⊙ DIALOGUE LITTÉRAIRE

Ion ROGOJANU :

„Aurais-je pu comprendre son oeuvre sans connaître le monde où il a vécu et“

— interview réalisée par le professeur P. DIMA

⊙ SUR LA MAPPEMONDE

Culiţă UŞURELU : „Notes de voyage“

⊙ IN MEMORIAM

Radu VOINEA : „Iorgu Iordan, un exemple de rigueur et d'exigence envers soi-même“

Mioara AVRAM : „L'exemple du professeur“

Gavrilă ISTRATE : „Notre professeur“

Alexandru HANŢĂ : „Iordan“

Dumitru VELEA : „Dumitru“

⊙ L'EMINESCIENNE

Gh. S. ŞTEFĂNESCU : „75 ans après l'élévation du monument d'Eminesco à Galaţi“

⊙ NOS PROFESSEURS

⊙ SCIENCE ET TECHNIQUE

Mathématiques : „Note mathématique“

DIN SUMAR

⊙ EVENIMENT

P. DIMA : „Liceul «Unirea» la 120 de ani de existență“

⊙ ANIVERSĂRI

Hortensia Papadat — Bengescu — 110

Ion Larian Postolache — 70

George Coşbuc — 120

I.D. BĂLAN : „Omul coşbucian“

Martha Popovici : „Universul cărţilor“

Aurel Ciulei : „G. Coşbuc — traducător“

G. Coşbuc văzut de tânăra generație

Remember
Ion Rogojanu : „Alexandru Coşbuc“

Ramiro Ortiz : „În amintirea lui Alexandru Coşbuc“

⊙ DEBUT

⊙ DINTRE SUTE DE CATARGE

⊙ DIALOG LITERAR

Ion ROGOJANU :

„L-aş fi putut înţelege pe Eminescu şi opera sa fără să înţeleg lumea în care a trăit şi a gândit?“ — interviu realizat de prof. P. DIMA

⊙ PE MAPAMOND

Culiţă UŞURELU : „Însemnări pariziene“ (III)

⊙ IN MEMORIAM

Radu Voinea : „Iorgu Iordan, exemplu de severitate cu sine însuşi“.

Mioara Avram : „Exemplul profesorului“

Gavril Istrate : „Profesorul nostru“

Alexandru Hantă : „Un militant pentru democrație şi adevăr“

Dumitru Velea : „Dumitru Matei“

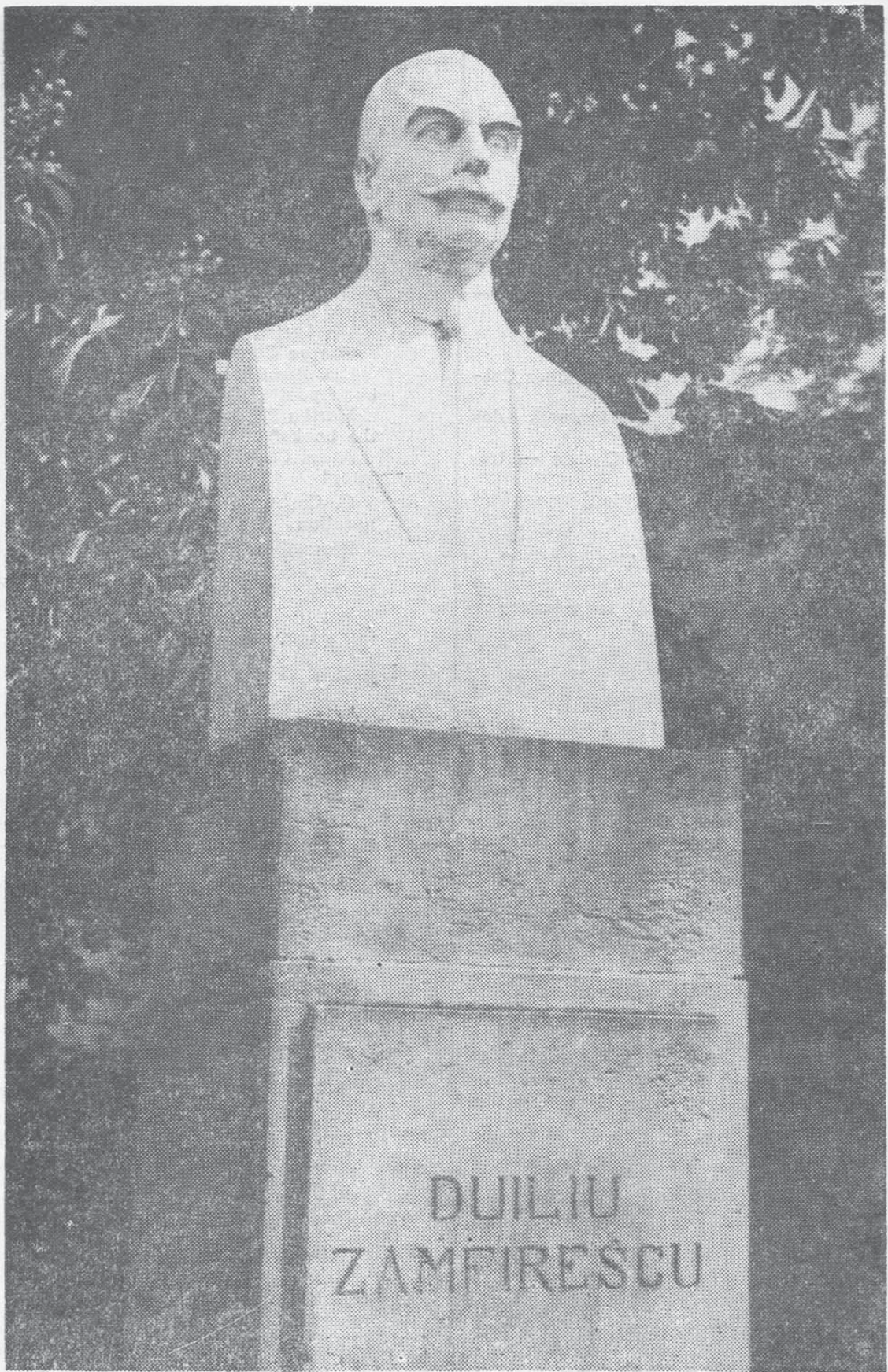
⊙ EMINESCIANA

Gh. S. Ştefănescu : „75 de ani de la înălţarea la Galaţi a monumentului lui Eminescu“

⊙ DASCĂLII NOŞTRI

⊙ ŞTIINŢA ŞI TEHNICA

Matematică : „Notă matematică“

Bustul lui Duiliu ZAMFIRESCU (fost elev al Liceului „Unirea“) din Grădina Publică din Focșani

Sculptor : Ion VLAD